

UNIVERSAL
LIBRARY

OU_204868

UNIVERSAL
LIBRARY

సరస్వతీ బుక్ డిపోవారి స్టేజీ నాటకములు

<p>బళ్ళారి ధర్మవరం రామకృష్ణమాచార్యులు గారివి.</p> <p>చిత్రనళీయము రు 1-8</p> <p>వివాద సారంగధర 1-8</p> <p>పాదుకా పట్టాభిషేకము 1-6</p> <p>ప్రమీలార్జునీయము 1-2</p> <p>ప్రహ్లాద 1-2</p> <p>చంద్రహాస 1-2</p> <p>బృహన్నల 1-2</p> <p>మోహినీ రుక్మాంగద 1-2</p> <p>పాంచాలీ స్వయంవరము 1-2</p> <p>ముక్తావళి 1-2</p> <p>చిరకారి 1-2</p> <p>సావిత్రి చిత్రాశ్వము 1-2</p> <p>బళ్ళారి డి. గోపాలాచార్యులు గారివి,</p> <p>రామదాసు రు 1-4</p> <p>రామకబీర్ 1-4</p> <p>సుభద్రార్జునీయం 1-2</p> <p>ప్రేమచంద్రయోగి అను అస్పృశ్య విజయం 1-2</p> <p>బళ్ళారి పండిత కె. సుబ్రహ్మణ్య శాస్త్రి గారిచే రచియింపబడినవి.</p> <p>సంపూర్ణ మహాభారతమురు 1-4</p> <p>కృష్ణలీల 1-4</p> <p>లవకుశ 1-4</p> <p>మేనాడ శౌర్యాన్ని 1-4</p>	<p>బలిజేపల్లి లక్ష్మీకాంతకవిగారివి</p> <p>సత్యహరిశ్చంద్రీయము రు 1-4</p> <p>సాత్రాజితియము 1-0</p> <p>బుద్ధిమతీవీలాసము (శ్రీయాళ) 1-4</p> <p>ఉత్తర రాఘవము 1-2</p> <p>అకెళ్ళ సత్యనారాయణ కవిగారివి</p> <p>జయంతజయపాలము రు 0-12</p> <p>తెనాలిరామకృష్ణ(చిం సో) 0-8</p> <p>కాళ్ళకూరి నారాయణరావు గారివి</p> <p>చింతామణి రు 1-4</p> <p>మధుసేవ 1-2</p> <p>పద్మపూహం 1-2</p> <p>చిత్రాభ్యుదయం (సారంగధర) 1-0</p> <p>ముత్తరాజు సుబ్బారావు గారివి</p> <p>శ్రీకృష్ణతులాభారము రు 1-4</p> <p>కచ దేవయాని 0-12</p> <p>రణతిక్కన 0-12</p> <p>భక్తమార్కండేయ 0-12</p> <p>పాసుగంటి లక్ష్మీనరసింహారావుగారివి</p> <p>కల్యాణ రాఘవము రు 1-2</p> <p>ననవాస రాఘవము 1-4</p> <p>నిజయరాఘవము 1-4</p> <p>పాదుకా పట్టాభిషేకము 1-4</p> <p>విప్రనారాయణ 1-4</p> <p>రాధాకృష్ణ 0-12</p>
---	---

వలయువారు:— కురుకూరి సుబ్బారావు అండ్ సన్,

ప్రొవైనుటర్సు: సరస్వతీ బుక్ డిపో, టె జి వా డ.

శ్రీ

పార్వతీగర్వభంగము

అను

గంగావతరణము

౪౬

స్వరాజ్యరథము, తాత్మహల్, దానవీరకర్ణ, సతీఅనసూయ, ప్రతాపరుద్రీయము, ఆదృష్టవిజయము రచించి ప్రఖ్యాతివహించిన దేశములు, చేశపాండ్య

సోమరాజు రామానుజరావు గారిచే

రంగూను, ఆంధ్రజాతీయ నాటకసభకై రచియింపబడినది.

ప్రకాశకులు :

కురుకూరి సుబ్బారావు అండ్ సన్

ప్రొవైయిటర్లు : సరస్వతీ బుక్స్ డిపో, వెణువాన (కృష్ణాజిల్లా)

రండవ కూర్పు 500

తెనాలి అక్వీ పబ్లిషింగ్ ప్రెస్ నందు ముద్రింపబడియె.

ఇందలి పాత్రములు

Checked 1965 పురుషులు

1. శంకరుడు—కథానాయకుడు 2. విష్ణువు—వైకుంఠపతి 3. బ్రాహ్మణ—సర్వలోకేశ్వరుడు 4. నారదుడు—(నాటక సూత్ర ధారి) దేవముని 5. భృంగి-శంకరుని యనుచరుడు 6. ఇంద్రుడు—దేవపతి 7. బలివక్త్రపత్రి—రాక్షసరాజు 8. అప్పటిదేవతలు—దేవదైత్యులు	9. సాగరుడు—ఒక కుష్టురోగి 10. భగీరథుడు—ఒక రాజు 11. భగీరథుని అనుచరులు 12. బుద్ధిసాగరుడు—భగీరథుని మంత్రి 13. దేవతలు 14. రాక్షసులు 15. విష్ణ్వేశ్వరుడు—పార్వతీ పుత్రుడు

Checked 1969

స్త్రీలు

1. పార్వతి—శివుని రాణి 2. గంగ—కథానాయిక. 3. మోహిని—విష్ణువు అవతారము	4. పార్వతిచెరిక తైలు. 5. మాయామోహినులు.

ఇన్ని పాత్రలున్నను 12 మందితో ప్రదర్శింపవచ్చును.

మోచు రిక

ఈ నాటకమును ప్రదర్శింపవలచినవారు ప్రాతిమూలకమైన అధికారపత్రమును పొందినదే, ప్రదర్శింపరాదు. అట్లు అతిక్రమించినయెడల సీనియర్ క్రిమినల్ చర్యలకు బాధ్యులగుదురు.

ఇట్లు

కురుకూరి సుబ్బారావు ఆండ్ సన్,
 నర్సపల్లి రోడ్ డిపో, చెజవాడ.

శ్రీరస్తు
పార్వతీగర్వభంగము
అను

గం గా వ త రణ ము

ప్రథమాంకము

ప్రదేశము - మందాకినీవరిసరము

[ప్రవేశము—చెలలారో పార్వతీదేవి]

(నా బంధము లు.)

పార్వ—చెలలారా ! ఇది మందాకినీవరిసరము.

మ. ఇది మందాకినీ నిర్మలములు లోని చారణము బూరు చో
టిది మానీంద్రజన్మాన్ని వాదనల బీదవతాకోటి కి
య్యది పాపము పవిత్రభూమి; కిమనీయలైన తన్నెర్మల
ప్రదేశోయంబులఁ గుంఠలొడివ నఘప్రారంభ మీడరెఱుఁ.
అహో ! ఇది సుంతిక్రమేతరమణీమద్రదేశము !

సీ. జలజలనుత్తుంగ ప్లవోత్తయ్యుగంబు

నా మఁ బోలెకు పాపసప్రవంతి

తనివారఁ బ్రసవించి, ధరణిదాకిన హేమ

గుచ్ఛసంయుతలతాకుంజములును

మహాదున్నతానూన బహువిధశైలాగ్ర

మభ్రముబితమయాసంతగణము

హయిగా పురివిచ్చి యుండండు నటియించి

వరిని గ్రోలు మయాంరసఱు

విమలశుభ్రప్రకటశిలా వేదకణను

శిరము లెత్తక మేసెకు హరిణచయము

మునిజనసమాశ్రితావనితలంబు

గలిగి యీ చోటు ప్రకాశమయ్యె.

నే నీమందాకినీజలంబులంను జలావగాహము సలుపునంతలోన మీరు
 పూజాయుక్తములగు పుష్పములను నేకరింపుఁడు పొండు.
 చెలు—భాగ్యము. (నిష్క్రమింతురు)

పార్వ— (అనుబంధము ౨.)
 (స్నానోద్యక్తయగును.)
 (తెరలో)

పార్వతీ! సాహసింపకుము! సాహసింపకుము! త్రింశతోక్తిదేవతా
 గణంబుల కాధారభూతమైన మత్పావనజలం బశుచిర్యూత
 వగు నీకు స్నానార్హము కాదు.

పార్వ—ఎవ్వరు నన్ను జలావగాహమునుండి వారించువారు?

గంగ—(ప్రవేశించి) భవానీ! సాహసింపకుము!

క. నా తనువు దేవకోటికి

పాతకహరణంబునే డపావని వీవో

శీతసగజాత! నీ వి

ట్లాతురపడనేల? మానసాదులు లేవే!

ప్రథమమున నెందైన స్నానం బాచరించి పిదప నాయం దవగాహ
 నంబు సలిపితివేని యుభయమంగంభవగు.

పార్వ—(అశ్చర్యపడి) ఏమి యీవిచిత్రము! ప్రపంచోత్పన్నమైన
 దాదిగా నింతదనుక నన్నువారింప సాహసించినవా రొక్కరుం
 గానరాశే! నే డిదియెంతచిత్రము! (ప్రకాశముగా) ఓ జలాధి
 దేవతా! నీ వెవ్వతవు?

గంగ—భవానీ! నన్ను మందాకిని యి పిలతురు. త్రిదేవులం దొక
 తెవ్వై పంపింపవిత్రీభూతవగు నీ కిది యర్హ కార్యముగాదు.
 వెనుకకు మఱుము.

పార్వ—ఓసి యజ్ఞానురాలా! ఏమి నీప్రలాపము! త్రిపురాంతకుని
 యర్ధాంగినై, దేవీత్రయమునం దగ్రగణ్యనై, చతుర్దశభువన
 జననభరణహరణములకుం గారణభూతనైన, నన్ను నిరాక
 రింప నీవెంతటిదానవు. గ్రుడ్డువచ్చి పిల్లను వెక్కిరించె ననిన

చందమున సమస్తజగద్భహిరంతస్వరూపిణినగునన్నా నీవుజలా
వగాహమునుండి వారించుట ! చాలు చాలు నూరకుండుము.

గంగ—(తనలో) ఏమియిది! —నాసాధువాక్యములను గర్వశీలయగు
నీ శాంకరి యెంతమాత్రమును సరకుచేయక మేరమిారి వాదం
బున కియ్యకొనఁ జూచుచున్నది. కానిమ్ము; ఈ వాదము
ముందెట్లుగాఁ బరిణమించునో చూచెదఁగాక ! (ప్రకాశముగా)
పార్వతీదేవీ! అగ్రహింపకుము. భవన్నాహాత్మ్యము నెఱుంగని
దానఁగాను. ఐనను ప్రపంచారంభమాదిగా ధూనభోజనం
బఖలంబును నన్నిట్లే మన్నించుచున్నారు.

(అనుబంధము 3.)

పార్వ—ఓ ప్రగల్భవాక్కు-శబ్దాలా! చాలింపు మింకనీగర్వభాష
ణము. ఈ పార్వతీసామర్థ్య మించుకేనియును నీ వెఱింగి యు
న్నట్లు కానరాదు. ప్రళయకాలంబున ననంతకోటి బ్రహ్మాం
డముల నే మదీయవిశ్వాకారంబునముంచి లయింపజేయుదునో
యామదీయకాళికావతారముం దిలకించి జ్ఞానబోధితపుగమ్ము.

సీ. విలయకాలంబున జలరాశినై లోక

జాలంబు మాయింతు శక్తి నేను

విపరీతగతిమీర విశ్వభీషణకేళి

సవరించు తాండవ శక్తి నేను

కృతయుగంబున శాంకరీదేవీనై మహా

జ్వల దానవులద్రుంచు శక్తి నేను

కాలగర్భాంతర హేలాగతిమీరి

జగము ద్రిమ్మరుమృత్యు శక్తి నేను

జగములకు నెల్ల నాధాంశక్తి నేను

ప్రకృతిశక్తిని నేను శాంభవిని నేను

సదమలామేయచైతన్యశక్తి నేను

దివిజవాహిని నా శక్తి దెలియవేమొ!

(పార్వతి శక్తియై కనఁబడును.)

గంగ—(చేతులు జోడించి) దండకము

శ్రీమన్నహదేవదేవీ! మహాశక్తి! కాత్యాయనీ! విశ్వవిశ్వా
వతారీ! ప్రపంచప్రభాసర్వచైతన్యసంధాయకీ లోకమాతా నిలిం
పాధినేతా మహాశక్తిదాతా భవద్గివ్యమాహాత్మ్యము న్నేడు కన్నార
గన్నాను మన్నాను తల్లీ! మదీయాఘజాలంబు పూర్ణంబుగా మాసె
జన్మంబు ధన్యత్వముంజెందె మాన్యత్వముంబొందె ముమ్మూర్తులం
గన్నయమ్మా! కృపంగాంచుమమ్మా! భవద్దాసినమ్మా! నతుల్ సేతు
నమ్మా! శివాంగానుషంగా యుమాపావనాంగా నమస్తే నమస్తే నమః॥
పార్వ—(యథాపాపమును దాల్చి) గంగా! యిప్పటికయిన మత్స్ర

భావజ్ఞాన మలవడినదా?

గంగ—దేవీ! నీ మాధ్యము నెడల నాకు వెనుకటికన్న నెక్కువ
నవ్వు వచ్చుచున్నది.

పార్వ—ఆ! ఎందుచేత?

గంగ—నీ స్తవనీయమహిళవౌ జననిరో నీకింత

తామసభావంబు తగునటమ్మ

శీలరక్షణివి విశ్వేశ్వరి వనఘనీ

యాత్మస్తవంబు నీ కర్తవ్యమ్మ

సారైకన్యలఁ దృణీకారంబు సల్పు నీ

గర్వం బలఁతిబుద్ధి గాదటమ్మ!

ఎల్లలోకములకుఁ దల్లివౌ నీవిల్లు

సలుప లోకము లాగజాలవమ్మ!

విశ్వనాధుని దార నీవిశ్వనాథకు

జనని వీభాషణము నీకు జనునటమ్మ!

సకలలోక మంగళములు సలుపుకొఱకు

పోరుసలుపక వెనుకకుఁ బోగదమ్మ.

పార్వ—(ఆగ్రహముతో) ఓసీ! తరతమజ్ఞానవిహీనా! నీ కన్నుల
కీ పార్వతి యన్న నెంత తేలికగాఁ గాన్పించెను! మతిలేని
దేవతలందఱును జలాశచే నీకొనరించిన పూజనములు నీ కెం

తగా తలకెక్కెను ! నన్ను నీ జలంబులం దవగాహనంబు సలు పనిచ్చెదవా లేదా ?

గంగ—అట్లు సలుపనీయకున్న నేమి చేసెదవు ?

పార్వ—శపించెదను.

గంగ—ఇచ్చట నీ శాపంబునకు భీతిల్లువారెవ్వరు ? ఇంతటి తామస బుద్ధిగల నీకు తప్పక ప్రాయశ్చిత్తము కావలసిందే : నే నీ నీకు సవతివై, నీ పతిశిరం బెక్కి తాండవం గాడి నీ గర్వ మణంచకున్న నాపేరు మందాకిని కాదు.

(అనుబంధము ౪.)

పార్వ—అట్లయిన నీజలంబులఁ జొరనీయవ్వుగా ?

గంగ—చొరనీయను.

పార్వ—ముమ్మాటికి ?

గంగ—ముమ్మాటికి.

పార్వ—అట్లయిన మదీయ భీషణశాపమున నీవిప్పుడే నామావశేష మయ్యెదవు.

గంగ—నీ శాపములకొఱ కిందు వేచియుండు వారెవ్వరు ?

(అనుబంధము ౫.)

(జలములతో నంతర్ధానమగును.)

పార్వ—(ప్రభాంతి నంది) బౌరా ! నేనెంత వెకలినైపోయితిని ! దుష్ట మతియగు గంగ నన్ను తృణప్రాయముగ నొనరించి సంభాషింపుచుండ నే నెట్టి జడమత్తినైతిని. ఎట్లయెదుట దాని నర కాల రాచి నామావశేష మొనరింపనైతినిగదా ! ఏమేమీ ! ఈ గర్విష్యియా నా మదమణంచుట ! ఈ పాపినియా నాపతి శిరం బెక్కుట ! ఈ వృథాప్రగల్భకుశలయా నాకు సవతి యగుట ! ఎంత శూలనాడినది ! ఎంత పెద్దపిన్న తారతమ్య ము లేక మాటాడినది ! పార్వతియన్న నేమనుకొనెను ? మహిషాసురుని నిర్వీర్యుని గావించి తదుద్ధిరాస్వాదనప్రమత్త తం గేభీవిహార మాచరించిన సాక్షాచ్ఛండికాయాపిణినగు నా

పైననా యీ జలదేవత తనప్రతాపముం జూపసాహసంచు
నది! ఇందుల కేది వెరవు! ఇప్పుడే ప్రతిక్రియ గావించును!
(చెక్కొట చేయిజేర్చి ఆలోచించుచుండును.)

[నారదుఁడు ప్రవేశము]

నార—

(అనుబంధము ౬.)

(స్వగతము) పుట్టించినవాడు భోజనంబు పెట్టకమాన డనునర్థమును
నే నాత్మానుభవమునం దెలసికొంటిని.

ఆ. బండలోననున్న మంఠూకములకును
నండముల జెలంగు పిండములకు
భుక్తి నొసగునట్టి భువనేశుడే కల
హాశనంబు నొసగి యరయు నన్ను.

నేఁ డేకలహంబున నారదుండనగు నాకడుపు నిండునో, యిప్పటి
కొకనుఁ దెలియరాదయ్యె!

సీ. కల్పించునా చిన్నకలహంబు నేదేని
హిమశైలతనయా మహేశ్వరులకు

పుట్టించునా చిన్న పొలయలగా నేదేని
యిందిరావైకుంఠమందిరులకు

సవరించునా చిన్న జగడంబు నేదేని
ముందుపొలోమిపురందరులకు

కలిగించునా చిన్నకయ్యంబు నేదేని
శారదానిగమవిశారదులకు

జుట్లు ముడివెట్టి చూతునా సురల కెల్ల
కొఱవిలే నగ్గిఁగాల్తునా కుతలములను
తగఁబ్రదర్శించునా చమత్కారముననుఁ
బ్రకటితంబైన కలహనాటకము నొకటి.

(పార్వతిం బరికించి) ఓహో! ఏమిది! పార్వతీదేవి క్రోధకషాయవద
నయై యిందే నిలువఁబడి యున్నది. ఒకవేళ మత్సంకల్పాను
కూలంబగు కలహనాటకంబున కీమెనేపర మేశ్వరుఁడొకముఖ్య

పాత్రనుగాఁ బంపెనేమో తెలసికొందును. (ప్రకా.) తల్లీ పార్వ
 తీదేవీ! బాలుఁడగు నారదాఁడు నమస్కరించుచున్నాడు.
 పార్వ—టవో! నారదా! అన్యాయత్తచిత్తంబున నిన్నుఁ జూడ
 నైతిని. నీకుఁ గుశలమా?

నార—నాకుశలమునకేమిగాని, తల్లీ!—

మ. అలగుంజెక్కిట చేయిఁ జేర్చి యరుణంబైయున్న నెమ్మోముతో
 నలకల్ చిందరవందలై భుజములం దట్టిల్లు జీరాడ కే
 వల ముగ్రాకృతిదాల్చి యన్యవిషయ వ్యాలోలతంజేసి స
 త్కలహాసంబును మాని పూనఁదగునే? తల్లీమనఃక్షోభముకా.

పార్వ—నారదా! నావిచారమున కేమిగాని, నీవిప్పు డెక్కడనుండి
 వచ్చుచుంటివి? [వచ్చుచుంటివి.

నార—నా కొక్కచో టనుమాట యేమి? త్రిలోకములు దిరిగి
 పార్వ—నారదా! నీవు దివిజవాహినియగు గంగ నెఱుఁగుదువా?

నార—(స్వగ) ఈ పార్వతి గంగపైననే క్రోధమూనిన ట్లున్నది.
 ఈ తరుణమున నే నాల్గువేడిసమిధలు తగిలించి కలహాన్నిని
 రవుల్కొలుపుటకు నాకు మంచితరుణము. (ప్రకా) అమ్మా!
 మీరాకుటిలగమనను, దివిజవాహిని యని పెద్దజేయుచున్నా
 రేమి! అడిగితిరి గావున తద్గంగోదంతమెల్ల నాలకింపుడు.

సీ. వంకర యగు దుష్ప్రవర్తనం బొనరించు
 పారుబోతుగుణంబు వదలదెప్పుడు
 నిమ్నోన్నతంబులే నివసించు భూములు
 బహుప్రజాపతులదౌ ప్రాపకంబు
 కొలిచినవారల కొంపలు దిగమ్రుంగు
 రూప మొక్కవిధాన దోపరాదు
 అది యిది యనక నాహారించు సకలంబు
 కట్టుపుట్టములేక గాసినందు
 అరయ దానికి బుద్ధి యెక్కడిది స్వర్గ
 మందజేయును పాపాత్ములైనవారి

దాని వయసా తలంప మందాకిని గద!

త్రాగుబోతులు మొక్కుకు పెన్వ్యాగుగాడె.

పార్వ—అబ్బా! అంతమాత్రమునకేనా యాతంత ప్రతినలు పట్టినది.

నార—(స్వగ) నేనిప్పుడొనరించిన గంగావర్ణన మంతయు నీ పార్వతీ

దేవి నిందయనియే భావించుచున్నది. (ప్రకా) అమ్మా!

ఎంతంత ప్రతినలు పట్టినది!

పార్వ—నాపతి శిరమునెక్కి తాండవంబాడి నాకు సవత్తియై నా

గర్వమణించునట!

నార—అబ్బా! ఎంత స్వర్ణక్షయముగఁ బల్కినది! అట్లయిన నిక్కము

గా నీమె గర్వమణించవలసినదే! కాని పార్వతీదేవీ! ఇందొక్క

దేవరహస్యము మాత్ర మిమిడియున్నది. తమవంటివారి కది

యొక గొప్పవిషయము కాదు గాని, చిన్నపామునేని పెద్ద

కట్టతోఁ గొట్టవలెను గదా!

పార్వ—ఇంతకు నీవు చెప్పదలచిన విషయమేమి?

నార—ఒక వేళ మీకును గంగకును, నిజముగా నన్యోన్యస్పర్శయే

కలుగు నేని, ముక్కోటివేళ్లుల నాగంగపక్షమునబడిచెత్తురు.

ఏమి కారణముననో కాని, నుందాకిని యనిన వారి కమంద

ప్రీతి. ఏమికారణమో యననేల? ఇదిలేనిచో వారు నీటి

చుక్క లేక మలమల మాడుదురు.

పార్వ—ఎంత వెర్రివాడవు నారదా! వేల్పులకెల్లవేల్పుగు పరమేశ్వ

రుఁడే నాపతిమైయుండ నీచచ్చువేల్పుల లక్ష్యము నాకేమి?

నాకావల కొంచెము పనియున్నది. పోయివచ్చెదను. (నిష్క్ర)

నార—(పకపక నవ్వి) భళిభళీ! చక్కనికలహము సంప్రాప్తమైనది.

భాగీరథి యొకరి నననే యనను. అనెనా అన్నంతపనియుఁ

జేసితిరును. ఐనను గర్వమతియగు నీ పార్వతీ కొక్కమారు

గట్టి ప్రాయశ్చిత్తము కావలసినదే! ఈలోపల నేనొకమారు

మందాకినినిగలసికొని సాంత్యవచనముల నూరడించినచ్చెదను.

(అనుబంధము. ౭) (నిష్క్రమించును.)

శ్రీరస్తు
పార్వతీగర్వభంగము
అను

గం గా వ త రణ ము

ద్వితీయాంకము

1 వ రం గ ము

[ఒంటరిగ సాలోచన యగు గంగ ప్రవేశము]

(అనుబంధము ౮.)

గంగ—(స్వగ) కటకటా! కుడిచి కూర్చుండ లేక దురంతమగు ప్రతి
జ్ఞాభారమును శిరంబున నిడికొంటిని. దీని నెరవేర్చుకొను
నుసాయ మెట్లోకదా!

ఉ. పర్వతరాజపుత్రి కమప్రోధ స్వయంబుగ నామెభర్తయూ
శర్వుడు లోకభీకరుడు సర్వసురాసురకోటి యామైకై
పర్వమటంచు సాయముగ వత్తురు ; నాదెస తోడులేదు ను
ర్గర్వముచే నుమాసతినిఁ గారులు ప్రేలితి మోసపోయితిన్.

ఈ చతుర్దశభువనంబుల నెందువెదకి చూచినను నాకు పార్వతికన్న
నెవ్వరు సన్నిహితబంధువులు!

సీ. అహిరాజునకు శరణార్థి నౌదమటన్న
నాతఁడె హరుని కంఠాభరణము

ధనదుని పాదపద్మములు వేడుదమన్న
భర్తన కాయము ప్రాణహితుఁడు

పర్వతేశ్వరుని ప్రాణకముఁ గోరుదమన్న
శర్వాణి కాయము జనకుఁ డగును

నలువపదాబ్జాతములు గొల్తున్న శం
కరుడు శిరముద్రుంచు పరమభీతి

ఎవరు గాచువార లెవ్వారు హితులు నా
 కాభవానికన్న నఖిల జగతి
 ప్రాణరక్షణంబు పదునాల్గుజగముల
 లేదు నాకు బ్రదుక నేదిదారి.

[నారదుఁడు ప్రవేశము.]

నార— (అనుబంధము ౯)

గంగ—త్రిలోకసంచారియగు నారదమునీంద్రునకు నమస్కారము.

నార—చింతితకార్యసిద్ధిరస్తు. గంగా! నీకును పార్వతికిని జరిగిన వా
 గ్వివాదమెల్ల నే నింతకుమున్నే పార్వతిముఖంబున వింటిని.

గంగ—ఏమి! పార్వతిముఖంబుననా?

నార—బౌను. ఐననేమి?

గంగ—మీపలుకులవలన నామె నాపైమిగుల మాత్సర్యముం బూని
 యున్నట్లు తెలియుచున్నదగదా!

నార—“ఇంటిపేరు కిస్తూరివారు; ఇల్లు గబ్బిలముల కంపట” ఈ
 త్రిదేవుల సంగతి యట్లున్నది.

గీ. పతిముఖం బెక్కెగా యొక్కవదరుబోతు
 ధవుని సామేననెక్కె భైరవియొక్కర్తు
 నాధు రొమ్మననెక్కె చంచలయొక్కర్తు
 సాధ్వీలా వీరు; కడు జగజంతలమ్మ!

నీ వీత్రిదేవుల ప్రతాపమున కీషణ్యాత్రమేని భీతినందఁ బనిలేదు.

గంగ—శేవమునీంద్రా! త్రిదేవు లెట్టివారైనను, పాము చుట్టమును
 పడగ విరోధము నుండదుగదా! శాంకరి నాకహితయై, శంక
 రుఁడుమాత్ర మెన్నడైన హితుఁ డగునా?

నార—గంగా! భక్తపరాధీనుడగు శంకరుని మతమును నీవెఱుంగవు
 సుతిపాఠముల కుబ్బి తబ్బిబ్బగు వెఱ్ఱిజంగమయ్య.

గంగ—ఐనను పార్వతి యీవఱకే సర్వోదంతమును తననాధున కె
 టింగించి నాపై నాగ్రహమును గలిగింపక యుండునా?

నార—అట్లయిన భక్తపరాధీనుఁడగు కమలామనోహరుఁడు నీకుఁ
బ్రసన్నుఁడగును. నావెంట వైకుంఠమునకు రమ్ము.

గంగ—అతఁడుమాత్రము మిత్రకార్యమున వ్యతిరేకముగఁ బ్రవ
ర్తిల్లునా?

నార—నీ కాసంశయము లేల? కార్యభారమును నాయందుంచి నా
వెంటరమ్ము.

గంగ—భాగ్యము.

(అనుబంధము ౧౦.)

(ఇరువురు నిష్క్రమింతురు.)

2-వ రంగము

భగీరథుని దర్బారు

[ప్రవేశము—పరిజనులతో భగీరథుడు.]

పరి— (అనుబంధము ౧౧.)

భగీ—మంత్రీ! బుద్ధిసాగరా! మొన్న నున్నపైకి దాడినెడలివచ్చిన
కాశ్మీరరాజుసేన లెట్లు పలాయితములైపోయెనో చూచితివి
గాదా!

బుద్ధి—దేవా! అందులకు సందేహ మేమి?

భగీ. త్వత్ప్రరాకమకథ చెవితాకినంత
భవదరిచమూసమూహంబు బారకున్నె
చండకిరణప్రదీప్తిప్రసారమైన
సంధకారము జగమున నాగఁగలదె?

భగీ—ఇది యంతయును విశేషించి నీ బుద్ధిబలముపై నాధారపడియు
న్నది సుమా?

బుద్ధి—దేవా! భగవంతుఁడు సకలభువనసంరక్షకుఁడయ్యును గూఢభార
వహనయశంబుమాత్రము శేషునియందును దిగ్గజములయం
గును నాదికూర్మమునందును నిలిపినట్లు కించిట్లుడ నగు నన్ను
పెద్దజేయుచున్నారు.

భగీ—స్తుతినభిలషింపని నీసద్గుణములచే నిప్పుడు నిజముగా నీవు
బుద్ధిసాగరుడవై ప్రకాశించుచున్నావు.

(తెరలో వీణాగానము.)

భగీ—పరిజనులారా! బ్రహ్మమానసపుత్రుడగు నారద మునీంద్రుఁ
డుకాఁబోలును మన యాస్థానమున కరుదెంచుచున్నవాఁడు.
మనమందఱ మెదురేగి, యా దేవర్షి సత్తమునిఁ దోడ్కొని
వత్తము రండు.

(అందరు నెదురేగి నారదుని దోడ్కొన్నారు.)

భగీ—దేవమునీందుని పాదపద్మములకు శిరస్సాష్టాంగప్రణామ
ములు.

నార—చింతితకార్యసిద్ధిరస్తు!

భగీ—దేవా! మీరాక రాకవోలె మా కానందప్రదమయ్యె. ఈ
మణిపీఠం బలంకరించి, మమ్ము ధన్యాత్ములం జేయుఁడు.

నార—(కూరుచుండి) రాజేంద్రా! రాజులం దగ్గిగణ్యత వహింప
గల నిన్ను దర్శించి మే మెంతయుఁ గృతార్థులమైతిమి.

భగీ—మహాత్మా! సామాన్యనరపాలకుండు నగు నన్ను తమరు విశే
షించి కీర్తించుచున్నారు.

నార—రాజేంద్రా! సామాన్యనరపాలుడవ నీవు! నీపూర్వభూమి
శుం డగు సగరనృపుడు మఖాశ్వంబును వదలుటయును, తద
నుగమ్యమానులై చనిన సగరపుత్రులు కపిలాగ్రహంబున
భస్మీభూతులగుటయు జగద్విదితవృత్తాంతములుగావే నరపాల
తిలకా!

క. మీతండ్రి దిలీపుడు మీ

తాతయు నంశుమంతుం డుదారచరిత్రుం

డాతనితండ్రి సగరనృపుఁ

డాతతయశులయ్య! పూర్వులందఱు నీకుఁ.

ముఖ్యముగా నిప్పుడు నేను నీపితృదేవత లందుచుండిన బహువిధనరక
బాధాపరంపరలను నరకలోకమునం గాంచి వారి యాదేశ

మున నీకు హితము నుపదేశింప యాలోకంబునకు వచ్చితిని
(అనుబంధము ౧౨.)

భగీ—మునీందా! నాపూర్వులు యమలోకి పోవులై దురంతయాత
నల ననుభవించుచు, తక్కు గాపాడవారులేక మించిన యా
ర్తిని విలపించి దిక్కులు చూచిచూచి సరాశచే తల్లడిల్లి తమ
వంశీయుల మగు మమ్మొంత దూపించి శపించిరో గదా!

(అనుబంధము ౧౩.)

మిత్రులారా! వింటిరిగదా యీ విపరీతవార్త! నా పితరుల యార్తి
బాపలేని నా జన్మమేల కాల్పనా?

(అనుబంధము ౧౪.)

మ. యమశాధాహతులై నిరంతరఘనాయాసంబునుంజెంది దు
ర్భ్రములై వేసరి యాత్మవంశజుల శాపాలాప మెట్లాడిరో
యమరేశా పగ దెచ్చి దుస్థితుల సత్యంతంబుబోకార్చి, వే
గమె నా పూర్వుల నుద్ధగంచు వెరపుం గల్పింపుమా నారదా!

నార—భగీరథా! విచారింపకుము! కమనీయ సదీమత్లయగు గం
గామత్లని నీపూర్వుల భస్మరాసులపై యధేచ్ఛంబ్రవహించు
నేని వారు నరక బాధావిముక్తులు కాఁగలరు. గంగాభవానిని
సభోతలమునుండి భూతలి కవతరింపఁజేయుము. ఈ గంగావ
తరణ మహాయశంబు నీకు దక్కనున్నది.

క. పితరుల వెత తొలగఁగ నం

కితముగ ధృతిఁజెలఁగుగతి, భగీరథ నీవుఁ
పతితాభయహితరంగఁ

గతకల్మషఁ దెమ్ము భువికి గంగ నభంగఁ.

భగీ—మహాప్రసాదము. దానుఁ డచుగృహీతుఁడు.

నార—రాజేంద్రం! నాకు తడవయ్యె సోయివచ్చెద.

భగీ—చిత్తము.

నార— (అనుబంధము ౧౫.) (నిష్క్రమించును.)

భగీ—వినయశీలా! నాదరమునియాదేశమును మీ రండఱును విం

టిరిగదా ! ఇది నా కింక జాలము సేయదగిన సమయముకాదు.
కావున నా హిత మాలకింపుము.

సీ. దేవతాఖలభూమి దేవతాజనపూజ

లిరవుగాసల్పు శేమరకుమయ్య
సంధ్యవేళల నాడు జనయిత్రిపదముల
కిరవుగా గురుభక్తి నెరగుమయ్య
అరసి గృహాగతులగు సాధుజనులకు
ప్రీతితో పూజ గావింపుమయ్య
కులవృద్ధులను ప్రీతిఁగొల్పి పూర్వాచార
విధులను గ్రమతఁ గావింపుమయ్య !

యలతపోవనినుండి గృహాంతరమున
కేను చనుదెంచునందాక, మానితముగ
సామమున శత్రుతతితోడ సంప్రదించి,
పురము నత్యంతశ్రద్ధతో నరయుమయ్య !!

పరిజనులారా! గంగాభవానిని స్తుతించుచు మీరు నన్ను పురబహిః
ప్రదేశముదనుక సాగనంపుఁడు. నే నిదే తపోవనమున కరుగు
చున్నాను. (అనుబంధము ౧౬.)

అందరు—జయ్ ! గంగాభవానికీ జయ్ !

(అందఱు నిష్క్రమింతురు)

3 వ రం గము

భగీరథుని తపోవనము

భగీ—(గంగాధ్యానము చేయుచుండును.)

(అనుబంధము ౧౭.)

తల్లీ! కల్లలలక్ష్మీజితకాశమల్లీ! బహుపుల్లతరంగవై, పుణ్యాదితరంగ
వై న నీ దయారసంబున మత్పితృదేవతలు భవత్పావనజలాభి
షిక్తులై తరియింపవలయునని, భవత్పాదారవిందములకు బునః
పునఃప్రణామముల నాచరించుచున్నవాడ తల్లీ! దేవనదీమతల్లీ!

మ. పరతత్వజ్ఞులు శాంతచిత్తులు తఃపారీణు లార్యుల్ మహా
 పురుషశ్రేష్ఠులువచ్చి, తల్లి ! భవదంభోగాహము త్రేయఁగా
 నరసంఘాఘము నిన్ను బొందునె జగన్నాథుండు నానాఘసం
 హరుఁడౌ విష్ణువు వారిచిత్తములఁ దానైయుంట మందాకినీ.
 (గంగ ఆకాశమునుండి దిగును.)

భగీ— (అనుబంధము ౧౫.)

గంగ—పరమపావనమనోరథ ! భగీరథ ! ఈ నీ తపంబు మిగుల
 వ్యర్థమైనది. ఏమంటివేసి,

మ. వినువీధిం బర తెంచి నేలఁబడ నా వేగంబునున్ నిల్ప జా
 లినవార డెవ్వఁడు సాంద్రసుందరజటాళిక్ నన్ను బంధించి, మె
 ల్లన శీర్షంబునదాల్చి భూమిపయి వీడంజాలు సచ్చక్తి భా
 జనుఁడై యొప్పిన నీలకంఠుని తపశ్శక్తిం బ్రపూజింపుమా !
 నన్ను తన దృఢతరజటాజూటంబున ధరించి సమభూములబ్రవహింపఁ
 జేయఁగల సమర్థు డాగరళకంఠుఁ డొక్కఁడే. కావున నాతనిఁ
 బ్రార్థింపుము.

(అనుబంధము ౧౬.)

భగీ—ధన్యోస్మి ! తల్లీ అట్లే కావించు వాఁడ !

క. మావారిభస్మరాసులు

నీవారిం గలపుకొనుము నెరిమావారల్

నీవారిఁ గలయ నాకము

మావారికిఁ గల్గునిది ప్రమాణము తల్లీ !

దేవీ ! నీ సుందరాకారసందర్శనంబున నాకుఁ దృప్తి గలుగకున్నది.
 పవిత్రమగు నీమకరవాహనావతారము నొక్కమారు గాన్నిం
 పఁజేసి, నన్ను పవిత్రునిఁ జేయుము.

గంగ—భగీరథా ! అట్లే కాకుగాక !

(గంగ మకరవాహనారూఢయై కనఁబడుచున్నది.)

భగీ— (అనుబంధము ౨౦.) (తెరవ్రాలును.)

శ్రీరస్తు
పార్వతీగర్వభంగము
అను

గంగావతరణము

తృతీయాంకము

1 వ శంకము

[వైకుంఠమున శ్రీభూదేవులతో దోలికాంతరమున సూగుచు
శ్రీమహావిష్ణువు కనఁబడును.]

గంగ— (అనుబంధము ౨౦.)
(సీను మారి అంతఃపురమగును.)

విష్ణు—(భూమినుండి పైకివచ్చును.)
గంగ—(పాదములకు నమస్కరించి) దేవా! కనులొమనోహరా! భవ
దీయదర్శనంబున మత్పాపంబులు సకలంబునుఁ బట్రాపంచ
లయ్యె! నా జన్మము చరితార్థిముం గాంచె,
సీ. ఎవని దర్శనము బ్రహ్మాండ్రాదులకు మునీం
దులకైన నెందైన దుర్లభంబు
ఎవని మహాసంద మిజగజ్జాలంబు
ధన్యం బొనర్పఁ జైతన్యసమము
చెలవారు నెవనియక్షీణకారుణ్యంబు
ఎరసుధాకరసుధావర్ష ఛార
ఎవ్వని కనుమూత యీప్రపంచములకు
విలయ కాలాద్భుతాభీలవేద
యేమహాత్ముని పలుకులు సామవేద
ఘోషణంబులు మంజులభోషణములు
అట్టి లోకైకమిత్ర మహానుభావు
శ్రీమహావిష్ణుఁ గంటి నాచింతదీర!!

దేవా ! మహానుభావా ! అసమంజసమును, ననుల్లంఘనీయంబు నవతి
 క్రమణీయంబును నగు భవానీశాత్రవమహానాంబున ప్రుక్తి
 మసియైపోవనున్ననాకు నీసహాయంబు నమస్తాధారంబులు
 పరిరక్షించె

విష్ణు—కుమారీ! నీవింక నిశ్చింతవై యుండుము. భవానీప్రతాపము
 నీయందింక పసిసేయజాలదు ఆగర్వమతికిఁ దగుపాంభనం
 బనతికాలంబునఁ గానై యున్నది. మున్నొకమారు కొంఱొక
 కారణంబున నేను కైలాసంబునకగుగ నన్నుఁ దృణీకరించిన
 చాదమున నీపార్వతి, తనపతి యర్థశరీరమునుండి లేవదయ్యె.
 తత్కారణమున, నామెకుఁదగిన సవతింగూర్చి శిష్యిరోధముం
 దీర్చుకొన సంకల్పించితిని.

క. నాసంకల్పము నేటికి

నీసాహసమూలమునను నిలచెను గానకా
 భాసురముగ నాయంబనుఁ
 జేసెద నీసవతిగాఁగ చిరము కుమారీ !!

గంగా—జనకా ! అజ్ఞానంబున నెఱుఁగక పార్వతితో నప్పుడేమంటినో
 కాని, తమదర్శనమైనంతనుండియు నాహృదయమున నైహిక
 చింతలెల్ల దూరీకృతంబులై మధురమకరందరసోత్పాదకమగు
 భవత్పదపద్మముల సంతర్గతవై సుఖానుభవమందఁ గోరు
 చుంటిని.

విష్ణు—గంగా! నీవందుల కేమియు విచారమునందఁజనదు. నాప్రియ
 పుత్రిక వగునిన్ను గాప్రియమిత్రుడగు శంకరునకిచ్చికల్యాణ
 మొసరించి యానంద మొందెదఁ గాక ! అంతదనుక నీవు నీ
 యిచ్ఛానుసారముగ నా పాదంబుల సంతర్గతవై యుండుము.

గంగా—భాగ్యము. (తెరలో)

మహాత్మా! జగన్నాథా! తమదర్శనమునకు చతుర్ముఖఫాలమిత్రు
 లరుదెంచి దర్శన మపేక్షించుచున్నారు.

విష్ణు—సరే! వారిని సత్వరము ప్రవేశబెట్టుము... ..గంగా! ఫాల

నేత్ర పద్మగర్భులు రాకమున్నే నీవు నాపాదంబులం దణగి పొమ్ము.

గంగా— (అనుబంధము ౨౨)

(విష్ణుపాదములఁ బ్రవేశమగును)

[శంకరుఁడు—బ్రహ్మప్రవేశము]

శంక—క. కమలేక్షణ స్త్రీకై లో

కము గనుగొనుచున్న దాశ కనుమూయనిదై

శమియింపఁజేయవే! లో

కముల యవస్థలను నీవు కారుణ్యనిధీ!!

బ్రహ్మ—గీ. అమరలోకనది యదృశ్యమైనకతన

నిర్జలక్షోభ మిపుడు జనించెనయ్య!

నిఖిలలోకరక్షణము మానినను సరియె

ఘనజలక్షోభ మిపుడు మాన్పినను సరియె.

విష్ణు—శంకరపద్మసంభవులారా! ఏమి యీతీవ్రము!

బ్రహ్మ— మహాత్మా! ఏమనిచెప్పుదుము?—గంగాజలంబు లదృశ్య

ములైనకతమున, త్రావ జలంబులులేక లోకంబులు తల్లడిల్లు

చున్నవి. ఇందులకై కొండొకమార్గముంజూప నీకన్న నెవ్వరు

సమర్థులు?

విష్ణు—చతురాస్యా! గంగానది హేత్వంతరములచే మదీయపాద

ముల నణగియున్నది. తగుసమయము వచ్చునందాక త ద్దంగ

బహిర్గతయగుట సంభవింపదు. వలయునేని మీరు గంగాజలం

బుచు మీకమండలముల గొనిపొండు. తత్కమండలోదకమే

త్రిలోకముల కాధారంబగును.

బ్రహ్మ— } భాగ్యము.
శంక — }

విష్ణు— (అనుబంధము ౨౩)

(శంకరుఁడు బ్రహ్మ గంగోదకములంగొని నిష్క్రమింతురు.)

శ్రీరస్తు
పార్వతీగర్వభంగము
అను

గంగావతరణము

చతుర్థాంకము

1 వ రంగము

[రాక్షసులతో బలి ప్రవేశము.]

(అనుబంధము ౨౪.)

బలి — దానవులారా! దేవేంద్రుఁడు మదోన్మత్తుఁడై యేపుమీరి తన దేవసేనలంగొనివచ్చి మనలం బరాభవించిననాటిచరిత్ర మీ హృదయంబుల జాగరితమగుచుండుట లేదా? — గురుండగు శుక్రనియానయైనది గావున, నేడే మీరందఱును దండయాత్రకు బయలుదేరవలయును.

సీ. ఆమరావతీపురోత్తమ కుడ్యభాగముల్
చెదరి పాతాళంబు జేరవలయు
పాపకర్మమలైన శరిపంథిదేవతల్
మేరుభూధరగుహల్ దూరవలయు
బంతులవలె దేవకతులమూర్ఖంబులు
తెగినభోతలమున నెగురవలయు
నిర్జరీస్తనవక్షోజనిస్తులాక్రాంతచే
లాంచలంబులు తొలగించవలయు

విమలచింతామణీభద్రపీఠమండు
నీబలిమహాసురుండు కా లిడగవలయు
స్వర్గలోకవాసుల పరాజయముతోడ
బారదోలంగవలె మనప్రతాపంబుమీర.

[నారదుడు ప్రవేశము]

నార—బలిచక్రవర్తి! ఎక్కడి కీదండయాత్ర?

బలి—నారదమునీంద్రా! నన్నాశీర్వదించిపంపుము! ఇంద్రుని పద
భ్రష్టుని చేయనరుగుచున్నాను.

నార—పరజయప్రాప్తిరస్తు—బలిచక్రవర్తి! పోయిరమ్ము.

బలి—భాగ్యము.

(నైనికులతో నిష్క్రమించును)

నార—(తనలో) చక్కనిమార్గము సర్వేశ్వరుఁడు చూపినాడు.
ఈ తులువ యింద్రుని జయింపనేవలయు. ఆ పైనగదా జరుగ
దగినకార్యము జరుగును. నేనిక పరాజయండు కాబోవు
నింద్రు నోదార్పబోయెదను.

(అనుబంధము ౨౫)

(నిష్క్రమించును)

2 కంఠము

వైకుంఠ ప్రాంతము

[బ్రహ్మ—ఇంద్రుఁడు ప్రవేశము]

ఇంద్రు—ఆర్య! పితామహా! ఈ నాకలోకపాలనమునకన్న నారక
లోకమున సేవావృత్తి యుచితమని నాకుఁ దోచుచున్నది.
ఏమంటివేని—

సీ. ఒక చోటనిలువగా నొనరుగానగ లేక

మేరుగవ్యారములఁ దూరిదూరి

దండైత్తివచ్చిన మొండిరక్కసులకు

చిరము జోహారులు చేసిచేసి

శత్రుసేనకుజంకి సగముప్రాణములతో

దిక్కులే కడవులు దిరిగి తిరిగి

ఎచ్చోటదాగిన నేమిమున్నునో యని

ధరణీధరంబుల దాగిదాగి

నిలువనీడ లేక వలువదాల్చుగ లేక
 కుడువనించు కైన కూడులేక
 కష్టములు భరించి కడగండ్లుగాంచి మా
 వేల్పు లంఘనెతలు దెల్పుదరమె ?

బ్రహ్మ—బృందారకాధీశ్వరా ! చింతింపకుము. వేల్పులంబాలింప
 సాక్షాచ్ఛ్రిమన్నారాయణుఁడు బద్ధకంకణుఁడై యుండ మన
 కేకీకను వాటిల్లడు. అల్లదే ఊరసారావారమత్యున్నతఫేన
 తరంగములతో నేత్రదృశ్యమానమై తోచుచున్నది. మన
 మా కమలామనోహరుని, రచితాంజలి పురస్కరముగాఁ బ్రస
 న్నునిఁ జేసికొందము.

(కెరలేవగాఁ ఊరసాగరశాయియగు విష్ణువు కనబడును.)

అందరు— (అనుబంధము ౨౬)

బ్రహ్మ—దేవా ! శేషశయనా !

క. పురుషోత్తమ ! నీరూపము
 ఘరమశ్రేయంబు విబుధ పంక్తుల కెల్ల
 భరియించి కావవే ! ది
 గ్వరుల యవస్థలను నీవు కారుణ్యవిధి !!

ఇం— గీ. కమలగర్భ ! సదానంద ! విమలరూప !
 చిన్మయాకార ! భవన సుశ్రీనిధాన
 యమరపతులకు బలిదానవాధముండు
 వడయజేసెడు కడగండ్లు బాపగదవే !

విషు—కమలగర్భ ! శతానంద ! మీ మీ కష్టంబు లగగుటకు
 యుక్తిమార్ల మియ్యదికాదు. మీరందఱు నేకమై ఊరసాగర
 ముం దరచితిరేని యందు మీమీ ప్రాణములను నిలువఁ
 జాలు మహాషధియగు నమృతం బుద్భవింపఁగలదు. దాన
 మీ కష్టంబులు వాయు తద్విధానం బెఱింగించెద. సావ
 ధానచిత్తులై యాలకింపుడు—

సీ. సకలమా తృణలతౌషధకోటిదెచ్చి, క్షీ
 రాబ్ధి తరంగంబులందువైచి
 మంధరోర్వీధర మందుంచి, హితవుగా
 నగణితమంథానముగ నొనర్చి
 వాసుకినామ సర్పాధీశు గొనివచ్చి
 తగువిధంబుగ దరిత్రాడుఁజేసి
 యొకవంక సురలు వేరొకవంక దైత్యులు
 వాసుకి నిరుదెసఁ బట్టినిలచి

గీ. కడలిద్రచ్చ బుట్టుఁ గాలకూట విషంబు
 అంతలోన భీతి నందబోక
 క్రమతఁ దరుచఁ బుట్టు సమృతంబు
 సురలకపుడు తొలఁగు మరణభీతి.

ఇం ఓ బ్రహ్మ—భాగ్యము.

(తెర వ్రాలును.)

—:0:—

3 వ రం గ ము

క్షీరసముద్రము

[మంధరపర్వతమున కొకవంక దేవతలు వేరొకవంక రాక్షసులు చేరి
 క్షీరసాగరమును వాసుకి సహాయమున మఢించుచుండురు.]

(అనుబంధము ౨౭.)

(మంధరపర్వతము సముద్రమున దిగబడును.)

(అనుబంధము ౨౮)

నార—జేవేంద్రా! బలిదానవేంద్రా! మంధరోర్వీధరము క్షీరసము
 ద్రమధ్యమున దిగబడి కదలుటలేదు. దీనిం గురుతించితిరా?

బలి—అట్లయిన నిప్పు డుపాయమేది?

నార—మీరందఱుం గలసి శ్రీమహావిష్ణుం బ్రార్థించుటకన్న గత్యం
 తర మింకొకటిలేదు. ఈయాపద గడువంబెట్ట నాతఁ డొక
 రుండే సమర్థుఁడు.

బలి—భీ! కలహాభోక్తవై నందుల కెట్టి దుష్ప్రళాపము లాడితివి. ఆచక్రి యుపదేశమున నీ యమృతోత్పాదన కార్యమున నెవ్వరు దిగిరో వాచే ప్రార్థించుకొందురుగాక! దానవుల కిం దణుమాత్రముం బ్రసక్తి గలుగదు.

నార—దేవేంద్రా! ఈ మంత్రసానిగండ మెవ్వరికితప్పినను నీకు మాత్రము తప్పదు. ప్రార్థింపుము.

దేవేంద్రాదులు—(స్తుతింతురు)

(అనుబంధము ౨)

(విష్ణువు కూర్మావతారధారియై దర్శనమిచ్చును.)

కూర్మావతారదండకము.

శ్రీమన్మహాదేవదేవా! జగజ్జాలరయో! బుధానీకపత్యో! సదా దేవదయో! మహాక్షీణమాక్షీరవారాసిగోమున్దియున్నట్టి యీమంధ రంబెత్తి దేవాసురానీకలోకంబు గాపాడి రూపొందియున్నట్టి యీ నీ ద్వితీయావతారంబు గాన్పింపఁగాఁజేసి బృందారకానీక సందోహ పాపంబు లామూలముం బాపఁగాఁజేసి మమ్ముంగృహంజేసి కాపాడి యున్నట్టి నీదివ్యమాహాత్మ్యమున సన్నుతింపంగ నేనెంతవాడ౯ మహా ధీరకూర్మావతారా! నమస్తే నమస్తే నమః॥ (స్తుతించును)

బలి—(నారదునిబట్టి యాడ్చి) కలహాశనుండ వగు నోజడదారీ! చాలును నీపొగడ్డలు. భట్రాజువలె స్తోత్రము లింకచాలించి దూరముగా రమ్ము. దేవదానవులారా! మీపని యింక సాగనిండు.

(మరల నందఱును సముద్రమథనము చేయుదురు.)

(అనుబంధము 30)

నార—(దిశలు పరికించి) ఓహోహా! ఇ దెక్కడి విలయానలము!

శా. భీమంబై చలదక్షుతోన్నతమహాభీభత్సకీలాభమై
 ధూమప్రస్ఫుటమై చటేల్ వెటిలనాదోద్భూత విర్భూతమై
 కామక్ష్యేళన ఫాలనేత్ర విలసద్గంభీరసంభూత ప్రో
 ధ్దామజ్వాలలతో దవానల మరోధంబయ్యె క్షీరాభిలోక.

ఈవిపత్తుబాయ నేది వెఱపు ?

విష్ణు — బృందారకసందోహములారా! ఈవిపత్తు నడంప ఫాలనేత్రుం
 డొక్కొండు సమస్థుఁడు. అతనిని మీరెల్లఱు బ్రాహ్మింపుఁడు.
 ఇది క్షీరసాగరసంభూతమగు మహావిషజ్వాల. దీనినిశంకరుఁడు
 కబళించెనేని కష్టశాంతి యగును.

శంక — ఇందిరాబంధూ! జగద్రక్షణమునకొకరిప్రార్థనమేలకావలయు.
 నీయాజ్ఞయైనఁ జాలదే !

పార్వ — నాధా! జగద్రక్షణమునకై నీ వీహాలాహలపాన మాచరించి
 లోకరక్షణ మొనరింపుఁడు. ఎంతమాత్రము ననుమానింప
 వలదు.

(అనుబంధము 3౧)

నార — ఆహా! ఏమి యీ పార్వతీదేవి మనోనైశ్చల్యము !

క. మ్రింగెడువాఁడు విభుం డని
 మ్రింగెడు నది గరళమనుచు మేలని ప్రజకుఁ
 మ్రింగుమనె సర్వమంగళ
 మంగళసూత్రంబు నెంత మదినమ్మినదో !

శంక — దేవదాసవులారా! మీరందఱును బరికింపుచుండుడు. ప్రచం
 డతరలోకసంతృప్తికరంబగు నీయాభీలవిషజ్వాలల సరనిమేష
 మున బాసంబు జేసెదను.

(అనుబంధము 3౨)

(శంకరుఁడు విషపాసము చేయును.)

శ్రీరస్తు
పార్వతీగర్వభంగము
అను

గంగావతరణము

పంచనూంకము

1 వ రంగము

[కైలాసపర్వతమున భృంగి ఒంటరిగ ప్రవేశించును]

భృంగి.—“ఊరందఱును యాత్రకరిగిన నూరికాపు ముత్యాలమ్మ”
అనినట్లు నన్నీకైలాసమందిరద్వారమునఁ బడవేసి పార్వతీపర
మేశ్వరులు క్షీరసాగరమధనమును నేత్రపర్వముగా దర్శింప
సరిగినారు. ఘనతరంగసమాక్షీరమై ప్రకృతిరమ్యమై విశాల
మగు నాక్షీరసముద్ర మధ్యభాగమున మంధరోర్విధరము
వాసుకిచే బంధింపఁబడి త్రాటఁగట్టఁబడిన కవ్వముకై వడి నెట్లు
తిరుగుచున్నదో! ఒకవంక సురలు వేరొకవంక ససురులు
నిలచి యుభయపార్వముల వాసుకిం బట్టుకొని యెట్లు త్రిప్పు
చున్నారో చూచి యానందింపఁగలభాగ్యము నాకు లేక
పోయెను గదా? (అటు నిటు జూచి) అడుగో! త్రిలోక
వృత్తాంతవేదియగు నారదమునీంద్రుఁ డిఠేవచ్చుచున్నాఁడు.
ఇతనివలన క్షీరసాగరవార్తలు బోధపడఁగలవు.

[నారదుఁడు ప్రవేశించును]

నార.—ఓహో! భృంగీశ్వరుఁ డొంటరిగానున్నటు లున్నాడే!
భృంగి.—నారదమునీంద్రుఁ డరుచెంచి క్షీరసాగరవార్త లేమైన నెఱిఁ
గించునని ప్రతీక్షించి యున్నాను.
నార.—సురాసురులు వాసుకి నిరుదేశలఁ బట్టుకొని... ..
భృంగి.—ఇప్పుడు నీవాద్యంతములు నాకెఱిఁగింపనక్కఱలేదు. శంక
రుఁడు విషపాన మొనరించిన చరిత్రముదనుక నానుభూర్వికగ

నా కళ్ళలవారలునుఁ దెలిసినవి. తరువాత వృత్తాంత మేమి జరిగినది ?

నార—తదుపరి సముద్రమధన మాచరింపగా బహుప్రయాసమున నమృతోత్పాదనమైనది.

భృంగి—ఆహాహా ! ఏమి దేవతలభాగ్యము ! అమృతోత్పాదనమే యైనచో నిజముగా దేవగణమంతయును నిర్దరగణమే యగును గదా !

నార—సరిసరి ! అంతలో నుబ్బి తబ్బిబ్బుగాకు. దిక్కుమాలిన రాక్షసులు దేవతల కాయమృతభాండమును దక్కనిచ్చి రనుకొంటివా !

భృంగి—అయ్యయ్యో ! పానకములోని పుడకలవలె నీపాషురాక్షసులక్కడగూడ దేవతల కడ్డమయిరి కాఁబోలును.

నార—అడ్డమగుటమాత్రమేనా ? అమృతభాండమునే యపహరించుకొనిపోయిరి.

భృంగి—కటకటా ! ఇంకేదిగతి ! అట్టి విషమసందర్భమున జగన్నాథుఁ డగు శ్రీమహావిష్ణు వేమియు నుపాయాంతరమాలోచింపలేదా ?

నార—ఆలోచింపకేమి ? కావలసినంత యాలోచించినాడు. సురాసురులను మోహింకఁ జేయఁగల జగన్నోహినీ రూపమునుధరించి యమృతభాండమును తనచేఁ జిక్కించుకొని, తొలుత దేవతలకు పంచి యియ నారంభించినాడు. దేవతల కమృతంబు పంచి యిచ్చునప్పటికి రాక్షసుల కొక్కచుక్క యయినను మిగుల లేదు.

భృంగి—మేలు మేలు. విష్ణుదేవుఁ డెప్పుడును భక్తజనపక్షపాతము గలవాఁడుగదా !

నార—ఆ మేలులో కొంత కీడు సయితము పుట్టకపోలేదు.

భృంగి—మరల నది యేమి ?

నార—విష్ణుమూర్తి చేయుచున్న కపట తంత్రమును గురుతించి

రాహువు, కేతువు, అను నిరువురు రాక్షసులు దేవగణముతో పాటుగాఁగూరుచుండి చెటిరెండు గ్రుక్కలు నమృతమును మ్రుంగిరి.

భృంగి—ఈ యిద్దరును, మరల దేవతల పాలిటి వాహనములై చిరంజీవు లగుదురా యేమి ?

నార—దైవానుగ్రహమున సంతపని జరుగలేకు. ఆ నమృతబిందువు లింకను వారి కంఠములు జారకమునుపే, సూర్యచంద్రులు సంజ్ఞచేయ విష్ణు వాకీ లెఱింగి, వారిరువురం దును శక్రాపల కీలలచే సంహరింప, నాదానవు లిద్దఱును గ్రహముల పర్వ దినములయందు, సూర్యచంద్రులను గ్రహించుచున్నాడు.

భృంగి—సరే! ఇప్పటి కమృతగ్రహణచరితము సాలగ నొంది మా స్వామివారు సుఖులై గృహానుష్ఠాన లై నట్లగునా?

నార—ఆహా! పరిపూర్ణమైన వెట్టి వేషముతో—

భృంగి—ఏమి నారదమునిందా! నూతనవార్త నెఱింగించితివి! స్వామి వారికి వెట్టి వేష మేల?

నార—విషపానవశమున, శంకరునకు వెట్టియై త్తినది.

భృంగి—అయ్యయ్యో! అట్లయిన నశ్వినీ దేవతలు లేరా? బ్రహ్మాది దేవతలు లేరా! విష్ణుదేవుఁడు లేడా! ఒక్కరును తన్నివార ణోపాయ మెఱింగింపలేకపోయిరా!

నార—ఎఱింగింపకేమి? బ్రహ్మ విష్ణు సురాసీకంబు లెఱింగించిన యాలోచనము పైననే, శంకరుని మంచుకొండపై నుంచిరి. అప్పటికి విషతాపము శాంతింపలేదు. పిదప శివునితలపై చంద్రు నుంచిరి. అప్పటికి తాపశాంతి కాలేదు. తదుపరి, గంగను శివుని శీర్షమున నుంచిన నీవిషతాప మణంగునని, యశ్వినీ దేవతలు చెప్పిరి.

భృంగి—పోనీ! అట్లుచేసినచో శాంతించియుండునేమో?

నార—అందులకు పార్వతీదేవి పెద్ద యవరోధము చెప్పినది.

భృంగి—ఏమేమీ! అట్లయిన పతిప్రాణములు నిలుచుట పార్వతీదేవి కిషములేదా యేమి ?

నార—అదికాదు. పూర్వ మొకమారు పార్వతి గంగాజలంబులందు స్నానమొనరింప నుద్యమించినతరి గంగాగౌరులకుఁ గలహ మారంభ మగుటయు, నప్పుడు గంగ నీపతిశిరం బెక్కుదునని పార్వతితో వ్రగల్భము లాడుటయు వినియుండలేదా ?

భృంగి—ఓహో! అందులకా గౌరి కీపంతము! సరిసరి! ఈ కలహ చరిత్రము విపరీతముగనే యున్నది. ఇది యెట్లంతమగునో చూడవలెను. నే నిప్పుడు విషతాపవశమున దొరలు స్వామి వారిసన్నిధి నుండవలెను. నాకు సెలవిమ్ము.

నార— (అనుబంధము 33.) (ఇరువురు నిష్క్రమింతురు)

2-వ శంకము.

ఉ ద్యా న వ న ము

[మోహినీరూపమున నున్న విష్ణువు నారదుఁడు మాటాడుచుండ శంకరుఁడు ప్రవేశించును]

శంక— (అనుబంధము 34)

మోహి—(లజ్జతో నిష్క్రమించును.)

శంక—(మోహముతో చూచుచుండును.)

నార—ఓహో! దేవరవా రిందు దయచేసినారే!

శంక—నారదా! బంగారమువంటి భార్యను సంపాదించుకొన్నటు లున్నావే!

నార—సరిసరి! ఈ బ్రహ్మచారికి భార్యయొక్కతె తక్కువ!

శంక—కాదు. కాదు. నీవు నాతో నబద్ధము లాడుచున్నావు. అది తప్పక నీభార్యయే. నా కిచ్చి పెండ్లిచేసెదవా! నీకు గొప్ప యుపకారము చేసెదను.

నార—ఏమి యిది! శంకరా! ఇంత యన్యాయముండునా! నా భార్యయని పలుకుచు నీకిచ్చి పెండ్లిచేయుమందువా? ఎట్టి పందయయిన నందులకు సమ్మతించునా ?

శంక — నారదా ! అందేమి దోషమున్నది ? “పరోపకారార్థ మిదం శరీర”మను నీతి యున్నదిగదా !

నార — ముందు కలికాలమున నెప్పుడో యట్టిపరోపకారపరాయణులు పుట్టుదురని మన పరాశరులవారనుచుండురు. నీవిప్పుడే యీ నీతిని కృతయుగంబుననే ప్రచారమునకుఁ దేజూచుచుంటివా !

నీ. ఉద్యోగములకయి యవిదల నధికార్లు
 తలిరుశయ్యలయందు దార్చువారు
 కొద లేని ధనము నిచ్చెదనన్న యంతనే
 వెలదిని శుంఠ కస్పించువారు
 భార్యనద్దెలకిచ్చి వర్తకం బొనరించు
 నాశయంబున నె పెండ్లాడువారు
 సురద్రాగువెట్టికో జూదర్లయప్పుకో
 ప్రియకాంతలను సమర్పించువారు
 లేమలకుఁ బ్రీతియున్నను లేకయున్న
 బలిమినైన నన్యనిగూడ బంపువారు
 పౌరుషములేని పందలు పాపరతులు
 గలుగ బోవుదు రింక కలికాలముందు.

శంక — అబ్బబ్బ ! నీ యుపన్యాసములతో నాకు చిరాకుబుట్టించుచుం టివి. ఇప్పుడు నాకు కలికాలచర్యలను వినుటకు తీరిక లేదు. ఆసుందరాంగిపై నాడెందము పరువెత్తుచున్నది. నీ భార్యను నాకు గూర్చెదవా లేదా !

నార — నా భార్య కాదనుచుండగా నమ్మజాలవేమి ?

శంక — పోనిమ్ము. నీ భార్య కాదనియే యనుకొమ్ము. నీ భార్య కాకు న్నును నీకు పరిచయము కలదుగదా. ఒక్కమారు సమాధాన పరచి పంపజాలవా ?

నార — సరిసరి ! ఇది మరింతరమ్యముగానున్నది ! శంకరా ! భార్యను తొర్చుపనినుండి తొలగించి, నన్ను సంధానకార్యమున బ్రవేశ పెట్టితివా !

శంక — సంగతి సందర్భముల నాలోచింపవు ! - ఎల్లప్పు డొక్కటే పరిహాసమా !

నార — ఇట్టి విపరీతపు మాటలనాడు నీవా పరిహాసములాడునది నేనా ?

శంక — నారదా ! ఈమాటకు ముందు త్తరము చెప్పము. ఆసుందరాంగి యెవ్వరు ?

నార — సృష్టి కెల్ల సుందరవిగ్రహమును గల్పింపదలచి నూతనముగ బ్రహ్మదేవుఁడు సృష్టించినాఁడు.

శంక — అట్లయిన, నిఁక విచారమేలేదు; ఇది నూతనముగ వికసించిన పుష్పమన్నమాట. గనినుండి యప్పుడే తీసిన మణిపూస యన్నమాట. కాంతుడు లేని దీనికి నేను నూతనముగ కన్నెరికము చేసెదను. ఇందు పాపమేమి ?

నార — నీ వాకాంతకుఁ గన్నెరికము చేయుమాట నట్లంచుము. ఈ వార్త యొక్కంత పార్వతీదేవి చెవినిబడెనా యాశక్తి నీకును నాకును గలిపి యొక్కమాఁతే పెద్దపెండ్లి చేసి తీరును.

శంక — ఆ! - పార్వతి యెవ్వెత్తె నాయభీష్టము నాటంకపరచుటకు ? - నేనాడుదాని యడుగులకు మడుగులొత్తు సధముఁడననుకొంటివా? పౌరుషములేని పంద ననుకొంటివా ! స్వతంత్రశక్తిలేని చవటననుకొంటివా ! ఏమనుకొంటివి నారదా !

నార — అబ్బా! నడుమ నాకు చావువచ్చినదిగదా !

గీ. విషవశంబున నిటు గంగవెట్టులెత్తి
తికమకలువెట్టి నన్ను బాధింతువీవు
గంగవై నీర్ష్య యధికమై కానిపనికి
నైనపనికిని బాహ్యతి యాగ్రహించు.

మీయిద్దరితో నేను వేగలేకున్నాను.

శంక — ఆ ! నారదా ! మరల నన్ను వెట్టివాడనుచుంటివా ! - నాకా వెట్టి? - అందఱకును నన్ను వెట్టివెట్టియను పెద్దరోగము పట్టుకొనినది ?

నార—ఊ! వెట్టిగాకేమి? ప్రాణము విసిగిపోవుచున్నది. ఒకగంట శాంతముగ నుండువో పదిగంటలు ప్రాణముతీతువు!

శంక—చూడు. నాకు కోపమువచ్చిన నేమిచేయుదునో - ముని ప్రుచ్చా!

నార—నాకెందులకువచ్చిన ఊభమిది! శంకరా! నేను పోవుచున్నాను. సెలవు.

(పోబోవుచున్నాడు.)

శంక—అయ్యయ్యో! నాగతి యేమిచెప్పితివి?

నార—నేనేమిచెప్పినను నీకాగ్రహమే వచ్చుచున్నది! కావున నే సరిగెదను.

శంక—(ప్రేమతో) ఇదీగో! నారదా! కోపము వచ్చినదా? మాట వరుస కేదో యనుచుండునుకాని, నీపై నాకాగ్రహమేమి? నీ వాసుందరిని నాకుగూర్చవా! కూర్పకయే పోయెదవా! కూర్పకున్న నేను బ్రహుకనుసుమా!

నార—సరే! నిన్ను బ్రదికించుటకొఱకయినను, నే నీదిక్కుమాలిన యుద్యోగమున కనుమతింతుననుకొమ్ము. అందు వలన నా కేమిలాభము.

శంక—కోరుకొనుము. నీకభ్యంతరములేదు. నాప్రాణముల నిమ్మనిన నిచ్చెదను.

గీ. పెన్నిధుల నీయఁగలను; కుబేరునడిగి
కల్పభూరుహమును కామగవియునిత్తు
సంతరించెదఫణి మణిచయమునైన
నారదా! నాకుగూర్పు మానాతి నిపుడు.

నార—నా కివియన్నియు నెందులకు?—బ్రహ్మచారిని గావున నాకు లేనిదాని నిప్పింపుము.

శంక—అబ్బో! చూచుటకు బ్రహ్మచారివేకాని, శృంగారమునకు సవమస్కంధుడ వగుచున్నావే!

నార—అదిగో! నన్నిట్లు పరిహసించువనియే.....

శంక — ఆ ! ఆ ! పరిహాసమాడుట లేదు—పరమానందమై పోవు చున్నది. నారదా ! అట్లు న శ్రీఘ్రముగ రంభాద్యపురసలను బిలువనంపెద నుండుము. భృంగీ — భృంగీ—

నార — ఆ ! ఆ !—ఆప్పుడే భృంగిని పిలువకుము ! నామాట రవంత వినుము.

శంక — అదియేమి ?

నార — వ్రతముచెడినను ఫలము దక్కవలెనుగదా! — బ్రహ్మచర్యము పాడుచేసికొనుచు, వారకాంతలను వలతునా ? శంకరా !

శంక — మరియెవ్వరు కావలెను ?

నార — చక్కనికన్యయున్నచో, నుత్తమబ్రహ్మచారి నగు నాకిచ్చి కన్యాదాన ఫలము దక్కించుకొనుము. నీకాసుందరిని నిముషములో గూర్చెదను.

శంక — ఓ అందల కభ్యంతరమేమి ? ఒకతెనుగాదు. ఎనమండుగు రను పెండ్లిచేసెదను. పార్వతి చెలికత్తెలగు బాలలు గలరు.

నేనెట్లు చెప్పిన నట్లు వినువారు. భృంగీ ! భృంగీ !—

భృంగి — (ప్రవేశించి) మహాశ్రభో—

శంక — పార్వతి చెలులను నేను రమ్మగిటీనని చెప్పుము. వారిని నార దున కిచ్చి పెండ్లి చేసెదను.

భృంగి — చిత్తము. దేవరయానతి. (నిష్క్రమించును.)

నార — శంకరా !

గీ. ఎన్ని దినములనుండియో వన్నెలాడి
నొక్క తెను గూడు కోరిక నున్నవాడ
గాని యీనాను భవదనుగ్రహముచేత
కాంత తెనమండ్ర సతులఁగార్ గన్నపాడ.

శంక — నాయభీష్టము నెట్లు నెరవేర్తువో.

నార — నా పెండ్లియయిన వెంటనే-నీ పెండ్లి చేయుదును. కాని, శంక రా ! ఇందులో నింకొకమాట-ఈమాట పార్వతి విననా మన యిద్దరి పెండ్లి తానే చేయును.

శంక—ఈమాట పార్వతి కేల తెలియవలెను... .. ఉండు—నీపెండ్లికి నేనే పెద్దనుగావున, నీ కలంకారముచేసి పెండ్లికొడుకును చేసెదను. (అలంకరించుచుండును.)

[తరువాత, భృంగియు, పార్వతిచెలులును ప్రవేశింతురు.]

(అనుబంధము 3గ)

చెలి—నుమ్మొండుల కింకగొని తెచ్చితివి ?

భృంగి—ఓహో! మీచర్య చూడగా మితిమీరియున్నటులున్నారే! ఒంటరిగానిని చేసి యొడ్డింపదలచిరా యేమి ?

2 చెలి—నీవు మమ్మికొడి కీళ్ళుకొనివచ్చుటకు తగిన కారణము లేక పోయెనా నీ కీడినమన, గీతగోవిందపారాయణము తప్పదని తెలిసికొనుము.

భృంగి—కాదు కాదు. నన్నంతవని చేయకుండు. మిమ్ములను నారదునకిచ్చి పెండ్లిచేయుదునని పనికి శంకరుండు వెగముగ గొనిరమ్మనెను.

3 చెలి—ఏమీ! నారదునకా !

4 చెలి—ఆ తగవులమారివానికా ?

5 చెలి—ఆ బడుగుబాపనికా ?

6 చెలి—అట్లయిన నారదునిపెండ్లి యబద్ధము నీపెండ్లి నిజమగును. దొంగముండకొడకా చూడుమేమిచేసెదమో.

7 చెలి—మాతో పరిహాసముచేయవలయునని దుర్బుద్ధి పుట్టినదా ?

8 చెలి—ఇంక నేమిచూచెదరే! వీనికి తాళాధ్యాయము చేయుండు.

అందరు—(భృంగిని కొట్టుదురు.)

భృంగి—ఓసీ! శంకనీముండలారా! నన్నేటికే చావగొట్టుచున్నారు! శంకరా! శంకరా! చూడవయ్యా! వీరిని వారింపవయ్యా! నన్ను రక్షింపవయ్యా! (పాదములపైబడును.)

శంక—ఏటికో భృంగినిట్లు చావగొట్టుచున్నారు.

1 చెలి—వీనిని కొట్టవలెనా? చీరవలెనా?

2 చెలి—ఆడువారితో వీనికేమిపరిహాసము స్వామీ!

3 చెలి—నారదునికిచ్చి మమ్ము పెండ్లి చేయుదునని పరిహాసించు చున్నాడు. నీనిని కొట్టెదము.

(అందఱు—అనుబంధము 3౬.)

భృంగి—చూచితిరాస్వామీ! వీరియారాట్టము! నన్నీముండలు బ్రదుకనిచ్చుట లేదు—

నార—ముండలనకోయి భృంగీ! శుభమని పెండ్లి చేసికొనదలచిన వాడను.

చెలులు } ఓహో! పెండ్లికొడుకుకాబోలును. హే హే హే హే
అందరు } హే—(నవ్వి చప్పట్లుకొట్టుదురు.)

నార—చూడుము శంకరా! నన్ను గూడ నీపలుగాకు లెట్లు పరిహాసము చేసి నవ్వి చప్పట్లుగొట్టుచున్నారో? నీవు పెండ్లి చేయుదువని యాశపెట్టుటచేత వచ్చితినిగాని, నలుగురిలో గేలిచేయింతువనుకొననైతిని. నాకీపెండ్లి వలదు - పెటాకులు వలదు. నేను నాతంబురకొయ్య భుజమునవైచికొని తరలెదను

శంక—ఆ! ఆ! అంతతోందరపడదవేమి? వీని నేను వారించెదనుండుము. ఏమే యీగయ్యాభివము ఖాకు? నోరెత్తక పెండ్లియాడెదరా! త్రిశూలమును దేవలయునా?

1 చెలి—స్వామీ! మాకీముల్లరియేమి?

భృంగి—మీపని యంతేకావలెను- స్వామీ! వీరిలో నీచిన్నదాని మీద నాకు మొదటినుండియు మోహము. దానిని నాకిచ్చి తక్కిన యెద్దరను నారదునకు పెండ్లి చేయండి.

నార—ఓరి ఛండాలుడా!—నీవొకడవు నాకుపోటీకి వచ్చితివా! నీకడుపులో నెంతెంతయూహలున్నవిరా! నీపొట్ట పొడిచి వేయ!

భృంగి—ఎవమండుగురు గయ్యాభిగంపల నేలుకోగలవటయ్యా?

నార—ఏలుకోలేకేమి? పిడిరాయివంటి బ్రహ్మచారిని.

శంక—నారదా! ఊరక కాలయాపన మొందులకు. సంకల్పవిధానముగా నీపెండ్లి ఓణములో సాగనిచ్చి—

నార—అదేమి? శంకరా! తద్దినమున కనవలసిన మాట నాడు చుంటివి!

భృంగీ—ఈపెండ్లి నీకు తద్దినమువంటిదే!

నార—నీవు నాకెక్కడి వడ్లకుడవురా!

శంక—ఓసీ! మీరందఱు నిటురండు. మీకు గాఢోవు ప్రాణేశ్వరుఁ డగునారదున కెదురుగా నిలువఁబడుఁడు. భృంగీ! నీకే మైన పెండ్లిమంత్రము తెలియునా?

భృంగీ—పెండ్లిమంత్రము రాదుగాని, స్వామీ! ప్రశస్తమయిన పాముమంత్రము తెలియును.

శంక—నీ తెలివి తగులబడినట్లే యున్నది. కానిమ్ము. ఈపెండ్లికి మంత్రము లేదుకక్కర లేదు. పూవులదండలు చాలును.ఓసీ! మీ కెన్నిమారులు చెప్పవలెను. ఈనారదని పెండ్లాడదరా లేదా?

2 చెలి—మీరు మాగొంతులు కోసినను సమ్మతించెదముగాని, యీ నారదని మాత్రము పెండ్లాడవారము కాము.

శంక—ఇదేమి నారదా! వీరి ట్లనుచున్నారు?

నార—ఇదేమి శంకరా! వీరి ట్లనుచున్నారు?

శంక—ఇప్పుడేమి చేయుదము?

నార—ఇప్పుడేమి చేయుదము?

శంక—నీవు పెండ్లికుమారుఁడవు గావున, నీ వడిగిన వీరు సమ్మతించురు. వీరితో కొంచెము సరససంభాషణ చేయుము.

నార—నాకు సరసమేమి తెలియును? చట్టుబండలు! ఎన్నడయిన నిట్టివి యేడ్చితినా యేమి?

శంక—కొంచెము ప్రయత్నించి చూడుము. తెలియదనిన కెట్లు?

నార—ఓకాంతలారా! జగదేకసుందరులారా! జగన్మోహినులారా!

(అప) శంకరా! ఇంతేనా! సరసమన్న సరిగా నిదియేనా?

నేను వీరి మనస్సు కరుగునట్లు మాటాడగల్గుచున్నానా?

శంక—అట్లే మరికొన్ని ప్రాధవచనములు ప్రయోగింపుము. ఉడుకు చల్లారనీయకుము.

నార—(కంఠము సవరించుకొని) ఓ మన్నానసాపహారిణులగుమానిసీ మణులారా ! కందర్పనిశితశతక శాఘాతంబులచే భీషణతాడితం బయిన మదీయ కోమలశరీరమును మీ మంజులకరలతాలింగ నాదాలచేత— ఆపైన నేమనవలెను శంకరా ?

3 చెలి—ఇదియంతయు సరసము కాఁబోలు నే! హేహేహేహే—
(నవ్వుదురు.)

శంక—(ఆగ్రహముతో) ఏమి ? నాయాజ్ఞయనిన మీకు హాస్యమై పోయినదా ? తులువలారా ? మారుమాటాడిన చంపెదను.
(అనుబంధము 32) (శూలము నెత్తును.)

చెలులు—అమ్మా! అమ్మా! పార్వతీదేవీ! చూడుము. నీప్రాణేశ్వరుఁడు మమ్ము చంపుచున్నాఁడు. (కేకలు వేయుదురు.)
(పార్వతి ప్రవేశము.)

పార్వ—ఏమినాథా యిది! మీ రందరిటకేల వచ్చితిరే! రండలారా!

చెలి—స్వామివారు మమ్మిచ్చటి కీభృంగిగానిచే పిలిపించి, నారదునకు పెండ్లిచేయుదుమని బెదరించుచున్నాఁడు. చంపెనమనుచున్నారు

పార్వ—ఏమి నారదా యీవేషము ! నీకుగూడ మతిపోయినదా యేమి ? ఇంతబ్రదుకు బ్రదికి యింటివెనుక చచ్చెనన్నట్లు బ్రహ్మచారిని సిగ్గులేక పెండ్లికొడుక వయితివా ! నాథా ! మీయాగడము క్రమక్రమముగా మితిమీరుచున్నది. మీ రిక్కడచేయున దిదియా ! మీ రండలును మందిరమునకు బొండు. నారదా ! నీచేష్ట లింకొకమాగు సైరింపను. జాగ్రత్త. పొండు మందిరాంతరమునకు.

(శంకరుఁడు, చెలులు, పార్వతి నిష్క్రమింతురు.)

భృంగి—నారదా ! ఇప్పుడెనమండుగురిని నీవే పెండ్లొడుము. నా కెవ్వరును వలదులే ! (నవ్వి నిష్క్రమించును)

నార—అపశకునపక్షి ! నీ వెప్పుడు నా పెండ్లిలో నడ్డుమాటాడితో నీదృష్టికొట్టి యంతయు నపశకునమే యయినది.
(తెరవాలును) (నిష్క్రమించును)

శ్రీరస్తు
పార్వతీగర్వభంగము
అను

గంగావతరణము

షష్ఠాంకము

1-వ రంగము

మోహిని యుద్ధానవనము

(ప్రవేశము :- దోలికయం దూగు మోహినియు, ననుసరించి చెలులును)

చెలు— (అనుబంధము ౩౮)

మోహి—కల్యాణులారా! ఇక మీదట నేను మీ యజమాను
 రాలిని; మీ రందఱును నాచెలులు. నేఁడు విషతాపోన్మత్తుఁ
 డగు శంకరుని విచిత్రరీతుల నాటలాడింపవలయు. కావున,
 నిప్పటికి మీ రంఱును మీ మీ పనులపై నరిగి సమయము
 నకు రండు.

చెలు— దేవీచిత్రానుసారము— (అనుబంధము ౩౯)

(మోహిని వినా అందఱు నిష్క్రమింతురు)

[శంకరుఁడు ఉన్మాదస్థితిలో ప్రవేశము]

శంక—(మోహినింజూచి యానందముతో) ఆహా! ఏమి నాభాగ్యము!

క. నాపాలిటి ధన మిదియే
 నాపాలిటి యమరతరువనం బియ్యదియే
 నాపాలి జీవ మిదియే
 నాపాలిటి మన్మథాంగనామణి యిదియే.

ఈ సతికొఱకై కదా నారదునకు పెండ్లియనులంచమీయ సిద్ధపడి
 పార్వతిచే బరిహాసపాత్రుండనైతిని. ఇప్పు డీసతి నెట్లైన
 వశపరచుకొనక మానను. ముందుగా నొకింత సంభాషించి
 చూచెదను. (ప్రకాశము) ఓ లోకైకసుందరీ!

గీ. తగిన యవయవస్ఫూర్తి దగినరూపు
నిర్మితము జేసి బుద్ధి ననింద్యుఁ డగుచు
నిన్ను సృష్టించుకతన నో నీరజాక్షి
బ్రహ్మ చిరకాలమునకును బాసెనింద.

సృష్టికెల్ల సుందరవిగ్రహమునుఁ గల్పింపఁదలఁచి నిన్ను సృజించెనని
నారదుఁడు వచించెను. ఇది నిజమా ? నిజమైన నీ వెవ్వతెవు?
మోహి—నీ వెవ్వఁడవు ! నీధోరణిం బరికింప నీవాక యున్నట్లుని
వలె నున్నావే !

శంక—ఓనారీ ! నీ దర్శనభాగ్యము నాకు గణగకపూర్వ మేమో
నేనెఱుఁగను గాని, నిన్నుఁ జూచిన దాదిగా నిజముగా నున్న
త్తుఁడనే యైతినినుమా !

మోహి—అట్లయిన నున్నాదపిశాచ మావహించిన నినుబోటివాఁడు
నిజముగా దండనార్హుఁడే.

శంక—ఆ ! నే నేమి దోషముచేసితిని ?

మోహి—లెక్కింపఁ గల్గుట కొకటియూ ?

సీ. బాలాలలామల కేళీస్థలంబుల

కిచ్చమై విహరింప వచ్చు టొకటి

(పుష్పదండముచే నొకటి కొట్టును)

శంక—చాలు ! బాలా !! ఇదియేటి సరసము !

మోహి—నిర్నిమిత్తంబుగ నెలతలఁ బొడగాంచి

యతిలీల భాషించు టరయరెండు

(పుష్పదండముచే రెండుకొట్టును)

శంక—ఇది మంచివినోదమయ్యె ! ప్రహరణమే నీ కానంద మని
పించెనా ?

మోహి—పరసతీమణుల నబ్బురముగా బొడగాంచి

వర్ణింపఁబూనుట వసుధమూఁడు

(పుష్పదండముచే ముమ్మారుకొట్టును)

శంక—(వలదని తర్జనిచే బెదరించును.)

మోహి—కమలగర్భుఁడు నీనువిమల సౌందర్యమి
 ట్లయ్యారె! నిర్మించెననుట నాల్గు
 (పుష్పదండముచే నాల్గుమారులు కొట్టును)

శంక—పడఁతీ! చాలింపుము నీ పరుషకార్యములను. ఊరుకొన్న
 కొలఁదియు పిల్లికి చెఱలాటము నెలుకకు ప్రాణసంకట
 మయ్యెనే!—ఇదియేటి పరిహాసకృత్యము?

మోహి—గీ. కామహర? నీదు సర్వదుష్కార్యములకు
 బ్రతిఫలంబుగ సద్బుద్ధి వచ్చునట్లు
 పుష్పదండప్రయోగంబుఁ బూన్చి నీకు
 గట్టిగాబుద్ధిఁ జెప్పెదఁగాచుకొమ్ము.
 (పలుమారులుకొట్టి పారిపోవును.)

శంక—ధన్యోస్తి! ధన్యోస్తి!! మోహినీకరనిర్ముక్తపుష్పదండాహతి
 నాశరీరమున కెంతిమహానందపారవశ్యముం గలిగించె! (దిశలు
 పరికించి) ఆహా! చనియెగా నామోహిని! ఎందుఁజనియె
 నా జగన్మోహిని? మోహినీ! నన్నువిడచి దూరము చనకు!
 నన్నువిడచి దూరముచనకు! (వెనువెంట పరువిడును.)

(అనుబంధము ౪౦)

మోహి—(ప్రవేశము) (అనుబంధము ౪౦)

శంక—(ప్రవేశము) (అనుబంధము ౪౧)

మోహి—ఓకామోన్మత్తుఁడా! దూరముగానుండి ప్రత్యుత్తరమిమ్ము.

శంక—ఓమదీయచిత్తాపహరిణీ! సెలవిమ్ము? చేతుల్ొగ్గి యీదా
 నుఁడు నీ యీప్సితములఁ దీర్చువాఁడు.

మోహి—నీ కిదివఱకు సతీమణి లేదా?

శంక—కలదు. లేకేమి? కాని, కాళీస్వరూపిణీయగు నాయాలిని
 విడచిన నేదోషమును సంభవించదని నమ్ముము.

మోహి—వెఱ్ఱివాఁడా! దార యెట్టిదైయున్న తద్విసర్జన మతిపాప
 కార్యముగాదా?

శంక—కాదు. ముమ్మాటికినిఁ గాదు.

మోహి—ఎందుచేత ?

శంక—వినుము.

సీ. తనవిహారమునకు తగిన హర్యక్షము

దరియువారలకెల్ల వెఱపుఁగూర్చు

తనచేతి హేతి దుర్దానవాధమకోటి

ప్రాణవాయుగణంబు వాయుజేయ

తనహస్తకలశంబు ఘనదైత్యకంఠ ర

క్తంబుల నాస్వాదనం బొనర్చు

తనదులీలాకేళి ధారుణీజనముల

వీరికిగుండెలు వికావికలు జేయ

భువనభీషణమై మహాద్భుతముగాగ

వీరరసపూరితంబయి వికృతమగుచు

గానుపించు నుమాభయంకరముఖంబు

ననుచితమటంచు నిఁక విపర్జనముసేతు.

మోహి—తొలుదొల్ల పార్వతి నీ హృదయసమ్మతయగుటచేతనే

కదా పరిణయం బాడితివి ! కాలక్రమమున నిప్పుడామె యెట్లు

నీ మాససమున కసంగీకృతయయ్యెనో కొలదిదినములకు నేను

సయిత మట్లే నీమది కహితంబాపాదించిన నేదిగతి ! మగ

వారి కెదుటనున్న దేకదా వెండికూతురు !

శంక—ఆ ! ఆ ! ఎంతమాటాడితివి ? ససాందర్యమా నామది కహిత

జనకంబగుట !

గీ. అహరహము నీదుసాందర్య లహరియందు

మునిగి మధురామృతరసంబు, మోదమార

పాన మొనరించి, తద్గతిఁ బ్రదుకఁదలఁచు

చున్న నేనేమి ? నిను మానియుండుటేమి ?

మోహి—అట్లయిన తొలుదొల్ల పార్వతిం బరిత్యజించినఁగాని, నిన్ను

చేపట్టనోపను.

శంక — ఇంకను పరిత్యజించుటన నర్థమేమి ? నావాక్యమున కస్య ధాత్య మేలసంభవించును ?

మోహి — ఇట్టి సమాధానవచనములు పురుషులకు సామాన్యములు. కావున, నీపలుకులను నే నెంతమాత్రమును విశ్వసింపను. (కొట్టి నిష్క్రమించును)

శంక — (అనుబంధము ౪౩) (నిష్క్రమించును)

నార — (అనుబంధము ౪౪) [ప్రవేశము]

పార్వ — నారదా ! నీకేమైన నీచిత్రచర్య బోధపడినదా ?

నార — అమ్మా ! బోధపడనేమోకాని, నేనంతవఱకు వేచియుండ నైతిని.

పార్వ — ఆసుందరి యెవ్వరై యుండున నెనిపు-గంగయగునా ?

నార — అబ్బే ! గంగను మన నెఱుగమటమ్మా ! గంగమొగమున కింత యంద నెక్కడిది ?

పార్వ — స్వామివా రీకుటిలాలక వెంటబడుటకు హేతువేస్తున నెఱు గుదువా ?

నార — అది తనవెంటబడుటచే నాతఁ డీమెవెంటబడెను.

పార్వ — అది తనవెంటబడు తేమిటి ?

నార — మరేమున్నది ! కామపిశాచము !

పార్వ — ఆపాదమస్తకమును మేలిముసుంగు కప్పకొనుటచేత దాని రూపము పోల్పరాదయ్యె—నీవేమియు నెఱుగవా !

నార — ఎఱుగకేమి ?

పార్వ — అట్లయిన నదియెవ్వరో చెప్పవేమి ?

నార — చెప్పితినిగాదటమ్మా !

పార్వ — ఏమని ?

నార — నే నెఱుగనని.

పార్వ — ఓయన్యతాలాపీ ! బడుగుబ్రహ్మచారీ ! తూణములో నెఱు గుదుననిపల్కి—వెంటనే యెఱుగనననేల ?

నార — స్వామివా రొకసుందరివెంట పరు వెత్తుట నెఱుగుదును కాని

యామె యెవ్వరో యెఱుగను.

పార్వ—నారదా! ఇప్పుడు మన మెఱుగిన నారంకులాడిని పట్టి బంధింపవలయును. మార్గాంతర మాలోచింపుము.

నార—అమ్మా! దీనికొక పెద్ద మార్గాంతర మేమున్నది? మన మిరువురమును చాటుననుండి సమయమును బ్రతీక్షించి పట్టుకొందము.

పార్వ—మంచిది. అట్లు చేయుదము.

(ఇరువురును చెఱియొకవంక దాగుదురు)

శంక—[ప్రవేశము.] అనుబంధము రగి)

గీ. పలుకలందున నమృతంబు జలువ నెవని

పలుకరించెను వాడె శ్రీవల్లభుండు

పడతి యెచ్చోటనిలచెనా పరమభూమి

సిదులుపండెడునట్టి సుశ్రీతలంబు.

మోహి—[ప్రవేశము] (అనుబంధము రఱ)

శంక—ఓదేవీ! పరమసాఖాగ్యనిధివైన నీయనుగ్రహమును కాంక్షించి గదా నీ వెనువెంటఁ దవలితిని. నీకింకేల కరుణరాదు. నన్ను దయఁజూడవా! నీ విశుభ్రకటాక్షమాలికలఁ బ్రసరింపఁజేసి నన్నేల పాలింపవు.

మోహి—నాకోర్కె దీర్చెదవో లేదో తోలుత నిర్ణయింపవైతివి కదా! నన్నేల మాటిమాటికి విసిగించెదవు?

పార్వ—(తనలో) ఈ మాయలాడికోరిక యేమో తెలిసిన ననుకూలముగా నుండునుగదా!

శంక—ఓమోహినీ! నీకేల సంశయము?

గీ. అంబను మదర్థదేహమునందుఁ జేర్చి

శాశ్వతముగ నర్థాంశ మొసంగినాడ

నంతమాత్రముచేత నాయభిమతమున

కడ్డుపలుకఁగ పార్వతి కలవియగునె?

పార్వ—(అప) చూచితివా! నారదా! నాకొసంగినయధికారములపై నా కొకింతైన హక్కులేదట! వింటివా నాధునిపలుకులు! ఎదుటబడి యిప్పు డడుగుదునా?

నార—అమ్మా! కొంచెము శాంతింపుము. సమయమువచ్చును.

శంక—మోహినీ! ఎంతప్రార్థించినను వినవేని, నీపాదముల బట్టుకొనియైన వేడుకొందును. (పాదములపై బడును.)

మోహి—(నిష్క్రమించును.)

పార్వ—(మోహినిస్థానమున నిలచును.)

శంక—ఓదేవీ! దివ్యమంగళస్వరూపా! నీన్నెంతకాల మిట్లు వేడుకొందును. ఏకాంతముగు నీస్థలమునసయితము నన్నలయించెదవా! నావంక చూడుము. నీకృపావృష్టిం బరపుము. (పార్వతింజూచి తెల్లపోవును.)

పార్వ—స్వామివాగు సావకాశముగ భాషింపఁడగును. ఉన్నతతతచే మైమఱచితిరి కాఁబోలును. నేను మీ మోహినీదేవింగాను. నన్ను పార్వతియని పిలతురు జ్ఞప్తియున్నదా!

శంక—నా మోహిని యేది?

పార్వ—మోహిని నన్నేపించుకొనుటకు కావలసినంత సావకాశము గలదు. నా ప్రశ్న కు త్తరమిండు.

శంక—(ఉద్రేకముతో) నీ ప్రశ్నల కు త్తరము లిచ్చుటకు నాకు సావకాశము లేదు. నీవిప్పు డేల వచ్చితివి! నా మోహిని యేది! నామోహినీ! నా మోహిని!

పార్వ—అంత తొందరపడనేల?

శంక—ఛీ! ఇంకను ఆలస్యము చేయుచుంటివా? తొందరగాక సావకాశ మెఁగిడిది! తొలగుము. నేనైన నా మోహిని నన్నేపించెద. (వేగముగ త్రోసి నిష్క్రమించును.)

నార—(ముందునకు వచ్చి) అయ్యయ్యో! స్వామివా రెంతమోటు తనముగా పడద్రోసి చనినారు. అమ్మా! నీవు ప్రకృతి సుకుమారివి. ఈ యున్నత్రుని హఠాహఠికి నీవు తాళనోపవు. నీ

వుండుము. ఈసారి నేను నిలచెదను.

(ఇద్దఱును చాటున నుండురు.)

[శంకరుడు—మోహిని ప్రవేశము]

శంక—ఓ మందగమనా! ఇంతదనుక న న్నేమరించి యరిగితివి గాని,
యూసారిమాత్రము నీవు నన్ను తప్పించుకొనఁజాలవు.
(పాదములం బడును.)

మోహి— (నిష్క్రమించును.)

నార—(మోహిని స్థానమున నిలచును.)

శంక—దేవీ! నీ రూపవీక్షణమున ముగ్ధత్వము నందని ప్రపంచజను
లెవ్వరు గలరు? నీ సాదరకటాక్షప్రసారమాత్రమునఁ దన్మ
యులు కానివా రెవ్వరు? కృపాంతరంగవై సన్నాదరింపుము.
నీ కివే శతలక్ష సమస్కృతులు.

నార—(నవ్వుచు) స్వామివారికి స్త్రీపుంవిచక్షణ జ్ఞానశూన్యమగు
చిదానంద స్థితి గల్గినట్లున్నది! స్వామీ! నేను తను దాసు
డను. మీవంటినారు నా పాదములపైఁ బడఁగూడదు. లెండు.
లెండు.

శంక—(చిరాకుపడి లేచి) ఓరి బ్రహ్మచారి మరకటమా! సీవేల
వచ్చితివిరా! నా మోహిని యేది! నా మోహిని యేది?

నార—భూతలమునం గల సుందరాంగన లందరియందు పరమశ్రేష్ఠు
రాలగు నీమోహిని.....

శంక—ఔను. అదియే నా మోహిని. అట్లయిన నా మోహిని
నీతో నేమనెను? తా నిందు వత్తుననెనా? నన్ను మెత్తు
ననెనా? నీతో మాటాడెనా? నా గతి యేమి చెప్పెను?

నార—అందర పడకుండు. మోహినిని నేను చూడలేదు; భాషింప
లేదు. కాని—

శంక—ఛీ! మునిముచ్చా! ఎంత కాలహరణము జేసితివి? నీవు
చూడకున్న—భాషింపకున్న—నింక కానియేమి! ఛీ!
తొలగిపోమ్మ. నా మోహినిదేవి నన్వేషించుకొందును.

(త్రోసి నిష్క్రమించును.)

పార్వ—నారదా ! నీకేమైనది ?

నార—ఏమగుట కేమున్నదమ్మా ! నీకైనదే నాకైనది.

పార్వ—అట్టైన నీకేది మార్గము ?

నార—ఈ యాడుది యెవరో మనమిద్దరముం గలసి పట్టుకొందము.

ఇదే దారి.

(ఇరువురును చాటున నుండురు.)

శంక— (అనుబంధము ౪౨.)

నేను మోహినీమంత్రము జపముచేసి యాకల్యాణిని స్వాధీనపరచు
కొందాను. ఏల ప్రసన్నురాలు కాదో చూచెదను. (జపిం
చును.) మోహినీ ! మోహినీ ! మోహినీ ! మోహినీ !

[మోహిని చెలులందరును మోహిని యాకృతులతో చుట్టును
నిలతురు.]

శంక—(చుట్టును బరికించి) ఆ హా హా ! ఏమి నాభాగ్యము!! నా
మోహిని విశ్వాకారధాణియై నన్నుఁ బాలింప నిందు సాక్షా
త్కరించినది. పోయి ప్రసన్నురాలిం జేసికొందుగాక ! (ఒక
మోహినిదగ్గర కేగి)

గీ. నన్నుఁ బాలింప గతియంచు నమ్మి నిన్ను
బ్రాహ్మణము చేసెదను దయాభరముమీర
నన్ను గావుము నీ చరణముల నింక
గన్నుదోయిని జేర్చెదగాక సుదతి.

1 మోహి—(చెంపవైగొట్టి నిష్క్రమించును.)

శంక—ఓహో ! ఇదేమివిలాసము ! (ఇంకొక మోహినిం జూచి)

గీ. లలనరో ! నీకిది యొక విలాసముటవె ?

నన్ను బ్రహారించు తేటిఘనంబు నీకు
చిలుకపలుకుల నాదగు చిత్రదీర్చి
తాపభరమును దీర్పవే తరుణి వేగ.

2 మోహి—(చెంపవైఁ గొట్టి నిష్క్రమించును.)

శంక—అబ్బా! ఊరకొన్న కొలదియు నీ మోహినీదేవి యార్భాటము మితిమీరుచున్నదే! (వేరొక మోహినింజూచి) ఓ దేవీ! జగన్మోహినీ!

గీ. నాకపోలంబు వాచె నో నాతిమిన్న
ప్రార్థనముచేతు నిను దయాభరముమీర
సాదరంబుగ నను వేగ నాదరించి,
గురుదయాహృదయంబున నరయరాదె!

3 మోహి—(చెంపవైఁగొట్టి నిష్క్రమించును.)

శంక—ఏమి యిది! అందఱు నొకటే పాఠ మప్పుగించుచున్నారే!
ఈ మోహినీవదన మొకింత దయారస భరితమై యున్నట్లు తోచుచున్నది. ఈమె యేమైన దయజూచునేమో!
ఓ మోహినీ!

గీ. పదువు రొకటయి బాధింప భావ్యమగునె
నీవయిన నన్ను దయజూడవే వరాంగి!
పాదపద్మము లంటెద నాదరించి
నన్ను రక్షింపవేల బంగారుబొమ్మ.

4 మోహి—(చెంపవైఁగొట్టి నిష్క్రమించును.)

శంక—ఈ మోహినీదేవత లందఱును దయారహిత మానసలుగా నున్నారే! ఈ మోహిని యేమైన దయజూచునేమో? ఓ మోహినీ! నీకైన దయరాదా!

గీ. ప్రేమ మందహాసముఁ బ్రసారింపఁజేసి
నా మదిని శాంతకరుపవే కోమలాంగి!
కోమలానూన సౌందర్య సీమవైన
నాతి వీవునుఁ గఠినమానసవె చెవుము.

5 మోహి—(చెంపవైఁగొట్టి నిష్క్రమించును.)

శంక—(నిరాశతో) కటకటా! అందఱుమోహినులును బ్రహరించిరి. ఇక నీ మోహినికడ గూడ బహుమతు లందియే నిరాశచేసి కొందును. ఓ మోహినీ! ప్రహరింపుము. నీవును బ్రహరిం

పుము. నిన్నుమాత్ర మేల కాదందును.

గీ. ఎందరో నష్టపోలమునందు మోది
 బాధసలుప సహించితి పద్మగంధి!
 యింక నొక ప్రహారంబు సహింపలేనె
 ప్రాంచితకపోల మింక బాధించిపొమ్ము

6 మోహి—(చెప్పవైఁ గొట్టి నిష్క్రమించును.)

(నిజమోహిని కనబడును.)

శంక—(చూచి ఆశ్చర్యో) ఆహాహా! వీరందఱును మాయామోహి
 నులు. ఇదిగో నా నిజమోహినీ! నా కీమె తప్పక ప్రసన్న
 యగును. (అనుబంధము రూ.)

(వెంట పరుగెత్తును.)

పార్వ—నారదా! శంకరునంతటివాని కిట్లు కపోల ప్రహారములు
 గల్గుట నాకు మిగుల విచారకరముగ నున్నది సుమా!

నార—అమ్మా! ఇందుల కేల విచారము!

ఆ. కాము గెలువవచ్చు కాలారిగావచ్చు
 నృత్యభయము వీడి మెలగవచ్చు
 ఆషవారి చూపుటంపర గెలువంగ
 తరముగాదు తిప్పురహరునకైన.

ఇంక మన మాలసింపక యీ మోహినింబట్టి బంధితము రమ్ము.

(4, 5, సార్లు మోహినీ శంకరులు తిరిగిన తరువాత నార
 దుడు పార్వతి మోహినిం బట్టుకొందురు. మోహిని విష్ణువుగా
 మారును. అందరును తెల్లపోవుదురు.)

శ్రీరస్తు
పార్వతీగర్వభంగము
అను

గంగావతరణము

సప్తమాంకము

1 వ రంగము

[సాగరుఁ డను నొక కుఱ్ఱురోగి ప్రవేశము]

సాగ— (అనుబంధము ౪౯.)

హా! పరమేశ్వరా! దీనదయాపరా! పరాత్పరా! నే నెన్ని జన్మ
ములయందు సంపాదించిన పాపఫలంబుననోకదా నన్నిట్లు
కుఱ్ఱురోగినిగా జన్మింపజేసెతివి!

సీ. గోట మీటినయంత ఘోరంబుగారేగి

భీభత్సబాధ గల్పించువ్యాధి

మొత్తంబుగా చీమునెత్తురు లేకమై

మించినరోత బుట్టించువ్యాధి

దూరవాసులకైన దుర్గంధమునుదోప

జేయుచు శిరము వంచించువ్యాధి

యన్న పానీయంబు లంటనీయక నహూ

యామిను లేడ్పించునట్టి వ్యాధి

పొగలు మంటలతోఁ దాపమును ఘటించి

ఘోర సరకబాధలు గలిగించువ్యాధి

కటకటా! శత్రువులకైన గలుగవలదు

దుష్టకార్యఫలంబగు కుఱ్ఱువ్యాధి.

జౌషధంబులచే నాయాసమంది విఫలమనోరధుండనైతిని. యాత్రా
సేవనములుచేసి హతాశుండనైతిని. ఇంకేమి జేయుదును.

తల్లీ! మృత్యుదేవతా! నీకయిన నాపై దయగలుగదాయె
గదా! సాపీ చిరాయు వనుమాట సార్థకరపరచితివిగదా!

నార—(ప్రవేశము) (అనుబంధము ౧౦)

సాగ—మహాపురుష! మీరెవ్వరో దయామయులని తోచుచున్నది.

పుణ్యాత్ము లగు మీ రీ కృష్ణురోగి చెంత కేల వచ్చెదరు?

స్వామీ! తొలగిపొండు! మీకిచ్చటినుండియే ననుసాగింము.

నార—వెట్టివాడా! నేను నిను గాంచి రోలనంది తొలగిపోవుటకు

వచ్చినవాడనుగాను. నీదుస్థితింగని జాలినంది, నీకు తరణో

పాయము నెఱింగింప వచ్చితిని.

సాగ—మహాత్మా! మీ రెవ్వరు?

నార—సాగరా! నేను త్రిలోకసంచారి నగు నారదుడను. నీవు

కైలాసంబున కరిగితివేని నీ కచ్చట పరమేశ్వర మంకజాక్ష

సహితంబుగ, గంగాదర్శనం బగును. గంగామాహాత్మ్యమున

నీకు మోక్షము గలుగును. నీకు కైలాసమార్గము నెఱింగిం

చెదను రమ్ము.

(అనుబంధము ౧౧)

సాగ—భాగ్యము.

2-వ రంగము

కైలాసము

[శంకరుడు పరుండియుండును చెరియొక ప్రక్క నారదుడు పార్వతియును.]

(అనుబంధము ౧౨)

శంక—నారదా! పార్వతితత్వము క్రమక్రమముగ వెట్టిలోక బజిరో

వుచున్నది సుమా!

నార—స్వామీ! ఎందుచేత?

శంక—ఎందుచేతనని యడుగ నేల? వెట్టి లేని నన్ను నిపాకరణముగ

వెట్టివాఁడనుచున్నది. ఇంతకన్న వెట్టితన మేమున్నది?

నార—మహాప్రభూ! చిత్తము. పార్వతీదేవి బేలమనస్సుగల దగుటచే నట్లనుకొనుచున్నది. అంతేకాని తమ కేమి? వెట్టియేమి?

శంక—బేనుగాని వెట్టివాఁ డెట్లుండునో యసలీపార్వతి యేమైన నెఱుఁగునా?

నార—నిజము స్వామీ! ఒక్కసారి వెట్టివాఁడలక్షణము లేమో తమరు చెప్పితిరా? యింకొకసారి పార్వతీదేవి మిమ్మువెట్టివాఁడని పలుకదు.

శంక—అట్లయిన చెప్పుమందునా?

నార—అభ్యంతర మేమి?

పార్వ—నారదా! ఇదియంతయును వెట్టిగాదఁట! తుదకు నేనే వెట్టిదాసనైతివఁట! నాప్రారబ్ధ మిట్లు పరిణమించినదా! అయ్యయ్యా! నే నేమిచేయుదును?

శంక—అబ్బబ్బబ్బా! వలదని చెప్పుచున్నకొలదియు నీ వావెట్టియనుమాట మానవుగదా! వెట్టివెట్టి యని నన్ను మరింత వెట్టివానిని చేయుచున్నావు. తుదకు నే నేగంగలోనో దిగవలసిన యోగము వచ్చినది.

నార—(స్వగతము.) ఆ-అదిమాత్రము శీఘ్రకాలముననే కలుగనై యున్నది.

పార్వ—(అప) వింటివా వింటివా నారదా! తుదకు నాధునకుగూడ గంగఁకై బ్రేమయేకదా!

నార—(అప) అమ్మా! ఊరిక లేనిపోని యనుమానములు పెట్టుకొని మనస్సును పాడుచేసికొనుచున్నావు. ఆయనమాటవరుస కట్లాడెను.

శంక—అదిగో! నేను వినుచున్నాను. నాయొడలు మండుచున్నది. మీ రిద్దఱును నాపై నేదియో గుసగుస లాసుకొనుచున్నారు.

నార—కాదు మహాప్రభూ! కాదు. మీకు వెట్టిలేదని గట్టిగ పార్వతీదేవితో బోధచేయుచున్నాను.

శంక—సెబాసు! నారదా! అట్లయిన నీవు చాల మంచివాఁడవు.

అట్లే చెప్పుచుండుము. నేను నిన్ను వద్దనను.

నార—తమకు వెళ్ళినాని లక్షణము చెప్పెదనంటిరే!

శంక—బోనుసుమా! మరచితిని. వెళ్ళినవాడు మెడలో నెముకలు కట్టుకొనును.

నార—(తనలో) మీరు మాత్ర మేమిధరించుచున్నారో (ప్రకాశము) చిత్తము. తరువాత?

శంక—వెళ్ళినవాడు శరీరమునిండ బూడిద పూసికొనును.

నార—(తనలో) మీరును భస్మచందనమేకదా! (ప్రకాశము) చిత్తము. తరువాత?

శంక—వెళ్ళినవా డెప్పునెక్కి- యూరేగును.

నార—(తనలో) తమ కేమియెక్కి- యూరేగుచున్నారు? (ప్రకాశము) చిత్తము తరువాత?

శంక—వెళ్ళినవా డిల్లువిడిచి వల్లకాటిలో దిరుగును.

నార—(తనలో) తమకును స్మశానమేకదా కాపురము! (ప్రకాశము) చిత్తము. తరువాత?

శంక—చిత్తము సరేకాని, నేను వెళ్ళినానిని వర్ణించుచుండగా నీవు మాటిమాటికిని లోలోస నేదియో గొణుగుకొనుచున్నావేమి?

నార—అబ్బా! వెళ్ళినవాడింత వికృతముగా నుండునా? యని నాలో నేనాశ్చర్యపడుచున్నాను.

శంక—అంతేకద. నేను వెళ్ళినవాడనని సితలంపు కాదుగద!

నార—నాగాయణ! మీరు చెప్పినలక్షణములలో మీ కేవిగలవని మిమ్ము వెళ్ళినవా డందును.

శంక—అబ్బా! ఆమాట నాచెవినిబడగూడ దనుచుండగా మరల మరల వెళ్ళియనుచుంటివే? గారదా! నీవును దొంగలజట్టు లోని వాడవే. కాదుకాదు. నీవే పెద్దదొంగవు. నీవు నాలి ముచ్చువు. కొంకివక్కవు, నిన్ను నమ్మగూడదు. పార్వతి సంతకన్నముందే నమ్మగూడదు. భృంగిగానిని ముందే నమ్మ

గూడదు. ఎటుచూచినను మీరు నన్నీయింట బ్రదుకనిచ్చినట్లగడలేదు. నేను గుమ్ముమున కొకకబళముగా బిచ్చమెత్తుకొని పోవు దారి చూచుచున్నాను. నే నీయింట నొకక్షణము నిలువను. నేను మీయాభీష్టమే నెఱవేర్చునుతొడి. ఓరీ భృంగీ! భృంగీ! నా నందివాహన మేదిరా? నా నందివాహన మేదిరా? నే నిదే సన్యాసినై పోవుచున్నాను. వీడు సయిత మిప్పుడు మాటాడుటలేదు. వాని కేమినుర్బోధనలు చేసినారో. కంఠమున కడ్డముగ గరళపుముద్ద—నారదా నాశరీరము మండుకొని పోవుచున్నది. నాకు తాప మధికమగుచున్నది. లోకమునందలి పాములు, త్రేళ్ళు, జెఱ్ఱులు, అన్నియు నా శరీరమును గఱచి కండలు పీకివేయుచున్నవి. నా ప్రాణములు పోవ సిద్ధముగ నున్నవి. అబ్బా! గుండెలలో గుసపపు పోటు, శిరమున కత్తివేటు, తల తిరిగిపోవుచున్నది. తిరిగి పోవుచున్నది.

(మూర్ఛిల్లును)

పార్వ—(పట్టుకొని) నాదా! నాధా! ఏమియిది! నారదా! నేనిప్పుడేమిచేయుదును? నా మనోరథము భగ్నముగా నున్నది. నా మాంగల్యమున కశుభపరిణామము గలుగనున్నది కాబోలును.

(అనుబంధము ౧౩)

నార—అమ్మా! ఇప్పుడిట్లు వగచిన నేమిలాభము? ఈవిషయతాపము చల్లారుట కొక్కటే మార్గము గలదని విన్నవించియుంటిమే. తమరు దానిని పాటింపక వ్యవహారము నింతవఱకు తెచ్చితిరి. ఇది మీ స్వయంకృతాపరాధముగాని వేరుగాదు.

పార్వ—ఏమి? ఏ దా మార్గము?

నార—గంగను మహేశ్వరుని శిరముపై—

పార్వ—నారదా! ఎంత కుటిలహృదయుడవు? ఆ దురాత్మురాలిని నా నాధుని నెత్తిపైఁ జెట్టుమని చెప్పువాక్యపిశాచ మింకను నిన్ను వదలదయ్యెనుగా! నాపై మాతృర్యముంబూని నన్ను

దూషణములాడి నా పతిశిరముపై నెక్కి నాకు సవతియై నన్ను వంచించునని పలికిన దుర్మతియగు గంగపై మీ యందఱు కీ యభిమాన మేమి? నన్ను పరాభవముపాలు చేయుటకదా మీతలంపు. ఎందరేమన్న నందురుగాక! సూర్యచంద్రులు పశ్చిమదిశాప్రాంతమున నుదయమందుదురుగాక! తారకా సమూహములు నేలరాలుగాక! మరేమైన నగుగాక! కుటిలమతి యగు గంగను నా నాధుని తలపై కెక్కనిత్తునా! మీమీమోసములం జిక్కి యవమానమునందుట కంత తెలివి నూలినదాన ననుకొంటివా! నీకలహగుణమును గట్టిపెట్టి కొమ్ము. పార్వతియన్న నేమనుకొంటివో? బ్రహ్మచారీ! కలహశయా!

(అనుబంధము 98)

నార—తల్లీ! ఇది మంచివిదోషమయ్యెను. ఉపకారమునకుబోవ నపకార మెదురైనదట! నీ భర్తతాప మణగి మీకుశుభమగు మార్గము నాకు తోచినంత వచింపబోవగా నన్నే దూషింప దొరకొంటివేమి?

పార్వ—బాను. నిజమే చెప్పితివి. ఇందు నీదోషములేదు. ఇది నా పతికి నిజమగు వెట్టికాదు. గంగను గాంచి కామవీడితుడై యా భ్రష్టురాలిని నెత్తిపై నెక్కించుకొనదలచి పన్నిన కపటము. నే నీకపటములకు లోబడుదానను గాను. దేవేంద్రుఁ డశ్వినీ దేవతలను పంపెదనని చెప్పినాఁడు. వారు వచ్చిన తోడనే యీ వెట్టివేషమంతయు బహిరంగము కాగలదు.

శంక—(లేచి) “గుడగుడశబ్దం కుండకునప్పం” వింటిని; అంతయును వింటిని. ఆ యశ్వినీదేవతలకొఱ కెందులకు కబురంపితివి చెప్పుము. నేను వెట్టివాడ ననియేనా? నేను వట్టియున్నట్టుండ ననుపోయితి ననియేనా? (నారదుని పార్వతిని పట్టుకొని) చెప్పుడు? చెప్పుకున్న నేను సహింపను.

(అనుబంధము 99)

నార—శంకరా ! నన్ను వదలుము. నేనంతయు జెప్పెదను.

శంక—వదలను. తొలుత చెప్పుము.

నార—ఇది శ్రీ మహావిష్ణువు నాజ్ఞ. ఆయన యట్లు చెప్పటచేతనే కబురంపితిమి.

శంక—(వదలి నిరాశతో) శ్రీమహావిష్ణువుగూడ నన్ను వెట్టివాడని యే భావించుచున్నాడా ! ఇదియంతయును నాపురాకృతకర్మ ఫలము. నారాయణున కేమి ? నారాయణుఁ డెన్నిశ్రీరంగ నీతులైన పలుకఁగలఁడు. తనదాక వచ్చినప్పుడుగదా తనకు తెలియుట ! నారదా ! పార్వతి యశ్వినీదేవతలకొఱకు కబురంపినదా ? కానీ ! కానీ ! ఈశక్తికి సగము దేహమిచ్చినందులకు నన్నిట్లు పరిపాలించుచున్నది. పాలింపనిమ్ము. అశ్వినీదేవతలు వచ్చిరా శూలముతోబొడిచి చంపెదను. ఏదీనాశూలము ?

పార్వ—ఇప్పు డాశూల మెందులకు ?

శంక—హూం ఏమలకా ? అశ్వినీదేవతలను చంపుటకు !

పార్వ—అశ్వినీదేవతలను చంపి యాయపచారము నానెత్తిపై గట్ట నేల ? నన్నే చంపరాదా ?

శంక—నారదా ! వింటివా ! దీనిమాటలు ! సరే ! కానిమ్ము. శూల మక్కరలేదు. అశ్వినీదేవతలను పిడికిటిపొట్లతో పొడిచి చంపెదను. (పరుంజును.)

నార—దేవా ! శాంతి నందుఁడు.

శంక—అశ్వినీదేవతలు వచ్చువఱకు శాంతియే! ఆపై ముష్టియుద్ధము.
[తరువాత గంగ పురుషాకృతితో ప్రవేశించును.]

గంగ—దేవేంద్రుని యాసతి ననుసరించి యీపురుషాకృతిని ధరించి తిని. దీని నెట్లు సమర్థించుకొందునోకదా !

గీ. ప్రకట గంగావతరణ నాటకమునందు

నాయికకు నాకు పౌరుష నటన మిచ్చె

ఘనుడయిన జగన్నాటకగ్రంథకర్త !

యెటుల నాపాత్రమును నిర్వహింపగలనా ?

ఈ ప్రదేశముం జేరక పూర్వ మించుక ధైర్యమును వహించియే యుం
టిని గాని శంకరుని జూచునప్పటికి నా ధైర్యము జారిపోవు
టయే కాక పాదములు కంపించుచున్నవి. (నడచుచున్నది.)

నార—మహాప్రభూ ! ఇప్పుడు మీయాగ్రహమునకు హేతువేలేను.
శంక—నారదా ! ఎందుచేత ?

నార—ఇప్పుడిచ్చటి కశ్విసీదేవతలకు మారుగా వేరొక పురుషుడు
వచ్చియున్నాడు

శంక—ఎవ రాతడు ?

గంగ—(నమస్కరించి) మహేశ్వరునకు నమస్కారము.

శంక—నారదా ! ఇతఁ డేకారణముననో నాకు ప్రియదర్శనుడయి
యున్నాడు సుమా !

నార—అవకతవకనటకుని యలంకారమువలె నీతనివేష మంతసహ
జముగ నున్నట్లు నాకు గనబడుట లేదేమి ? స్వామి !

పార్వ—నారదా ! నూతనులయెడలనా నీబ్రహ్మచారిమరగట హాస్య
ములు ! అయ్యా ! రండు. ఇందు దయచేయుడు. తమ రెవ్వరు ?
ఎచ్చటనుండి వచ్చితిరి ?

గంగ—అమ్మా ! అశ్వినీదేవతలు దేవకార్యముల కరుగుటచే వారి
శిష్యుడైనగు నన్ను మహేంద్రుడెందు బంపెను.

శంక—నారదా ! అశ్వినీదేవతలశిష్యుడనుటచే నా కాగ్రహముననే
యున్నది గాని, ఈతనిముఖ మేమో నన్నాకర్షించుచున్నది.

నార—స్వామీ ! మీ రీతనికి లోబడితిరేని ప్రమాదము సంభవించు
గలదు. వయస్సుమీరిన వేశ్యను, వయస్సుమీరిని వైకుంఠి
నెన్నడును నమ్మగూడదు.

పార్వ—సరసరి. బాగుగ నున్నది. నారదా ! వైద్యశిఖామణి యగు
నాతనితో నీ కేమిపరిహాసము ? అయ్యా ! తమ చేరేమి ?

గంగ—నాపేరు గంగ.

పార్వ—ఏమిది ? మీపేరు గంగయా ?

నార—అమ్మా ! ఇతఁడు శిఖండివంటి జన్మముగలవాఁ డేమో.

గంగ—(స్వగ) అయ్యమోయ్య! పొరపాటున ఏతప్రమాదము చేసి తిని! ఎట్లయినను నోరుజారినమాటను సమర్థించుకొనవలెను. (ప్రకాశము) అమ్మా! చెప్పుచుండగా నడ్డమువచ్చితిరి. నా పేరుగంగకాదు. గంగాధరుడు.

నార—ఎచ్చటనైన నీళ్లబిందెలు మోసితివా యేమి? అందుచేత నీ కీబిరుదు లభించెనా?

పార్వ—నారదా! అధికప్రసంగములను మానవుగదా?

నార—అమ్మా! మీ రేమన్నను సరే; కాని, నే నీదొంగవైద్యుని సమ్మును.

పార్వ—అయ్యా! ఆతనితోనేమి? ఆతఁడు పరిహాసప్రియుడు—కల హాభోక్త. మీకు సర్వవిషయముల నెఱిఁగించియే దేవనా ధుఁడు పంపియుండును. నానాథు నెట్లు స్వస్థచిత్తునిచేయుదు రో! మీదేభారము.

గంగ—అమ్మా! శక్తిని ప్రదర్శించి స్వామియాజ్ఞ నెఱవేర్చు కొందును.

నార—అట్లయిన నీశక్తి యేమాత్రమో కొంచెము పరిశీలింపవలసిన దే. నీపగటివేషము, వేడిచూతి చూడగా నాకనుమానము గల్గుచున్నది. నీవైద్యశాస్త్రజ్ఞానముం బరిశీలింతును. నాప్రశ్నల కుత్తరమిమ్ము?

గంగ—(తనలో) ఈనారదుఁడు గుట్టు బట్టబయలు చేయునా యేమి? (ప్రకాశము) అట్లే చెప్పెదను.

నార—ప్రపంచమున రోగము లెన్నివిధములు?

గంగ—అయ్యా! ఇదేమిప్రశ్న.

గీ. బహుళమైన చరాచరప్రకృతియందు

నామయములు కోటానుకోట్లగునుగాదె

శారదాంబరమందలి తారకలను

వ్యాధులను గణింపగ నేర్చువారు గలరె?

నార—సరిసరి, నీవైద్యశాస్త్రజ్ఞానము చక్కగా నున్నది! ఇక

నీవు వైద్యము చేయనక్కఱయేలేదు. పొమ్ము. పొమ్ము
తుద కేరియేరి దేవేంద్రుఁ డంతజ్ఞానముగల వైద్యుని బంపినాడు

గంగ—ఏమి? రోగము లనంతములుగావా?

నార—తప్పతప్ప రోగములు రెండే విధములు.

గంగ—అవియేవి?

నార—మనోవ్యాధి. దేహవ్యాధి.

పార్వ—తమ్ముఁడూ! దేవభిషజ్జుణీ!

గంగ—(తనలో) తమ్ముఁడూ యనక చెల్లెలాయనిన తగియుండును
గదా!

పార్వ—తమ్ముఁడూ! దేవభిషజ్జుణీ! (అపవారించి)

గీ. ఇతఁడు విషపానవశమున నిట్టిగతిని

బొందెనో? గంగపైభ్రాంతి నందినాఁడా?

విమలభేషజమహిమావివేకముననుఁ

డెలియఁజేయుము నీకు సత్ఫలముగలుగు.

గంగ—(తనలో) ఇప్పుడు దేవేంద్రుని యానతిప్రకారము నట్లు చెదను.

(ప్రకాశము) అక్కా! అట్లే చేసెదను. ఇప్పుడు నేనితనిపై

శాంబరీ మంత్రముం బ్రయోగింపదలచి యుండుటచేత—

ఆ. ధీమతంబు శాంబరీమంత్ర మిదిగాన

స్త్రీలువృద్ధజనులు శిశువులెనుట

నుండిరేని ఫలము నొసగదు సరిగదా

జీవహరణ మొనరఁజేయునమ్మ!

అందుచేత పదినిముసములకాలము మీరావల నుండవలయును. ఇది

మాగురువుల యానతి.

పార్వ—తమ్ముఁడూ! అందుల కింతయేల? నేనిప్పుడే యావలి

మందిరమున కరిగెదను. ప్రాణేశ్వరు నెట్లు నిరానుయుని

జేసెదవో నీదేభారము.

గంగ—అక్కా! నీవెట్టిమహనీయునిఁ జూచితివో నేను నట్లే

చూచెదను.

పార్వ—నారదా! నీవు దగ్గటనుండి వైద్యము చేయింపుము.

నార—అమ్మా! నాకీవైద్యునిపై విశ్వాసములేదని తొలుతనే వచించితినిగాదా!

పార్వ—నీపరిహాసముల కేమిలే! తమ్ముడూ! జాగ్రత్త-
(నిష్క్రమించును.)

గంగ—(స్వగతము) నేనిప్పు డేమిచేయుదును! అకటా! నాశరీర మప్పుడే స్వేదసి క్తమై యాపాదమస్తకమును కంపించుచున్నది నీ. పలుకుదునా నేను వైద్యుండఁగాను నీ

పాదదాసినటంచు భవునితోడ

తెలుపుదునా విష్ణుదేవునానతులు సా

కల్యంబుగా కాలకంఠరునకు

చేరుదునా హరుశీర్షంబు నిప్పుడే

విషతాప మంతయు విఱిగిపోవ

పంతంబునను ధిక్కరింతునా శివురాణి

సంబుజాత్యుని సహాయంబుచేత

నేమిసేయుదు నిపుడు నా కేదివెరవు

తనువు కంపించె గుండెలు తల్లడిల్లె

ఫాలభాగంబు స్వేదసంభరిత మయ్యె

కాలకంఠసమీపభాగ్యంబుచేత.

శంక—వైద్యశిఖామణి! ఇటురమ్ము. నీవు సయితము నన్ను వెట్టివాని గాభావించి వచ్చినట్లున్నది. కాని, నాడీపరీక్ష చేత నే నున్నా దుడను గానని నీవైనను గ్రహింపకపోవు. ఇటురమ్ము. నా చేయిపట్టుకొని చూడుము. నాడినిదానముం బరీక్షింపుము.

గంగ—(చేయిపట్టుకొని నాడిని పరీక్షించును.)

శంక—(మూర్ఛిల్లుచున్నాఁడు.)

గంగ—నారదమునీంద్రా!—ఏమియిది! నేనీతని కరస్పర్శము చేయుటయే తడవుగా మూర్ఛిల్లెను.

నార—బాలవైద్యము ప్రాణాపాయకరమని నేను తొలుతనే చెప్పి

తిని. కల్వము చేతఁబట్టుకొని కలబందమట్టలు నూరుకొనవల
సిన నీవిచ్చటికేలవచ్చితివి? (శంకరునితాకిచూచి) అబ్బా! ఎంత
వేడిగానుండినశరీర మెంతలో చల్లనయిపోయినది!
వైద్యముచేయవయ్యా వైద్యశిఖామణి.

గంగ—(స్వగతము) గంగ నగు నాసంస్పర్శమున, నీతని విషతాపము
చల్లనై యీ విధమున శీతలమైనదని తోచుచున్నది.

నార—అయ్యయ్యో! ఏమీ నీ కీమాంద్యము! ప్రాణములమీదికి
వచ్చియుండగా కోడిని మ్రింగినపిల్లివలె యులుకక, పలుకక
నూరకుండెదవేమి?

గంగ—ముసీంద్రా! భీతి నందకుండు! మహేశ్వరుని చేతితోఁదట్టి
లేపుండు? అపాయము తోలగినది!

నార—స్వామీ!—స్వామీ!! (లేపును.)

శంక—(లేచి) ఆహా! నాకెంతవెద్దనిద్దర పట్టెను. నారదా! శర
తాళచంద్ర మండలమునకన్న చల్లనై హిమానీతుషార
సముదయసంస్పర్శనమునకన్న సంతాపనివారకసంశీతలపద్రమై
మృదులకుసుమకిసలయసమూహ శయ్యాతలమునకన్న మంజు
లతాప్రపూర్ణమై, పరబ్రహ్మసాన్నిధ్యముకన్న బ్రహ్మానందదాయ
కమైన యా బాలవైద్యుని కోమలకరపల్లవమేది? యేది?
ఆహాహా! నన్నీహస్తపద్మమేకదా ప్రజ్వలిత మహానలకీలా
సందోహమువలె శరీరము నుడికించునీతాపముం బ్రశాంతపరచి
నది! ఏది యాకరకమలము!

గీ. వేయిశశిబింబములు మింటవెలిగినట్లు
కోటివిద్యులతలకాంతి గూడినట్లు
వితయగుతేజ మాత్మ నావిర్భవించె
ప్రాణపంచకమును పారవశ్యమందె.

నార—స్వామీ! ఈవైద్యునిచేయి తగులునప్పటికన్న నిప్పుడు మీరు
విశేషవిజ్ఞానముతో మాటలాడుచున్నారు. మీ కీతనిమందు
బాగుగా పనిచేసినది.

శంక—నారదా! ఈవైద్యుడు నాసమీపమునుండి చనునంతదనుక, నాకేమంగులు నక్కఱలేదు సుమా! సరిగాని, నాకొక సందేహము గలుగుచున్నది. చూడు; ఈ వైద్యునిరూపమునకు, సౌకుమార్యమునకు స్త్రీరూపము తగిలది గాని, యీ దిక్కుమాలినపురుషాకృతి చూడ నాకేమియు తగియున్నట్లు లేదు. ఇందులకు నీ వేమంగువు?

నార—స్వామీ! మీ రీమెలోగుట్టును బాగుగ గ్రహించి మాటాడితిరి.

శంక—ఆ! ఆ! ఈమె యనుచున్నా వేమి?

నార—అయ్యా! ఇంకెంత నిదానింపగలను! కొంతసేపు గోప్యముగనే యుంచి యీచిత్రనాటకము నీక్షింతమునియే యుత్సాహపడితిని గాని, యిచ్చినపదినిముసములగడువు నింక పూర్తి గావచ్చుచున్నందున, పార్వతీదేవి బ్రహ్మరాక్షసివలె వచ్చి పడును. కార్యభంగము చేయును. కావున గంగా! నీవింక జాగుచేయక నీ నిజాకృతిం బ్రదర్శింపుము!

శంక—నీమి నారదా! ఈ వైద్యవేషధారియా గంగ?

గంగ—(స్వగతము) నారదుడు మర్మభేదనము చేసినాడు! ఇంక నాకీవేషమేల? (వేషమునుదీసి ప్రదక్షిణనమస్కారములు చేయుచున్నది)

(తెరలో)

నారదా! శాంబరీమంత్రము పూర్తియైనదా? నీవింక రావచ్చునా?

నార—(తత్తరముతో) అయ్యయ్యా! అనుకొన్నంతయైనది! పార్వతీదేవి రానే వచ్చుచున్నది! శంకరా! శంకరా! గంగ నావలకు పంపవయ్యా!—వెట్టివానివలె మరల వేష మభినయింపవయ్యా!

శంక—నారదా! పార్వతి వచ్చుగాక! బ్రహ్మదేవుడు వచ్చుగాక! నేనీసౌందర్యమూర్తిని విడువగలనా? విడిచి యీ ప్రాణములు భరింపగలనా?

ఉ. నీశిరమందు గంగ నిక నిల్చుకొనందగునంచు ప్రేమతో
 శ్రీశుండు బలె- నెల్లదము జేసె నటంచు దలంచినాడ నీ
 భాసురగాత్రి సోయగ మపారమంటంచు గ్రహింపనైతి నే
 దేశిరమందు దాల్చెద; నుతించెద బూవులపూజ జేసెదన్.

నార—అయ్యయ్యో! అయ్యవారిని చేయబోవ గోతియైనది. ఈత
 డీగంగను గాంచి పెద్ద భ్రమలోఁ బడిపోయినాఁడు మరల్ప
 తరము గాకున్నది. పార్వతి వచ్చెనేని క్రశయము సంభ
 వించును.

శంక—నారదా! నీవు నా మహానందప్రవాహమును నిరోధింపకుము.
 గంగా! సౌందర్య తరంగ!!

సీ. వీక్షింపవే! నీకటాక్షాంచలంబుల
 బ్రసరింపజేసి నీభక్తవరుని,
 రక్షింపవే! నీసమక్షభాగ్యమునాక
 నుక్షణమరసి యనుగ్రహించి,
 దయసేయవే! మహాలాత్తనుదయాభరమున
 నాశీర్షతల మాసనంబుగాగ,
 పాలింపవే! కృపావాహినీతతిరచి
 యించి, వీచికల దేలించి నన్ను,

గీ. తామసంబుగల్గు తరుణిభవాని, న
 ఠాంగమంచు దాల్చి నట్టి నేను,
 శాంతభావవైన కాంతను నిన్ను నా
 తలను దాల్చి పూజ నలువడగదె ?

నార—శంకరా! ఈమాటలను పార్వతి వినెనేని ప్రమాదములలో
 నెల్ల ప్రమాదము సంభవించునుగదా!

గంగ—మహాదేవా! నీదయారసము గోరివచ్చినదాననేకాని, నిన్ను
 నుగ్రహించుటకు నే నెంతదానను—

(తెరలో)

నారదా! ప్రత్యుత్తర మీయవేమి? నేను రావచ్చునా?

నార—అయ్యయ్యో! విలయకాల మేదియో రానే వచ్చినది. శంక
రా! గంగ నింకనైన వదలవయ్యా! భాగీరథీ! నీవైన మరల
మగవేషము వేసికొని యుండవమ్మా! పార్వతీదేవి వచ్చి
పడుచున్నది!

(దుస్తు లందిచ్చుచున్నాడు.)

శంక—(లాగికొని యావల బారవేసి) ఛీ! ఛీ! ఈసుందరమూర్తికా
నాటకవేషము వేయుమనుచుంటివి?

గీ. భువన సమ్మోహనానంద భవదశేష
కోమలానూన సౌందర్య సీమయైన,
రంగదమలతరంగయా గంగకేడ ?
పగటివేషంపు పురుషరూపంబదేడ ?

(తెరలో)

శాంబరీమంత్రి) మిప్పటికి సాంతమై యుండును. వైద్యశిరోమణీ!
నేను వచ్చుచున్నాను.

నార—అదిగో! పార్వతీదేవి వచ్చుచున్నది! మీరు నా మాటలను
పెడచెవినిఁ బెట్టితిరి! ఈ కష్టమునుండి యిప్పుడు తప్పించు
కొనుఁడు.

గంగ—నారదముసీందా)! పార్వతీపేరు చెప్పి నన్ను బెదరించుచుం
టివా! రానిమ్ము. ఏమిచేయునో చూచెదను.

నార—నాకెందులకమ్మా! మీయిష్టము.

[పార్వతి ప్రవేశించును.]

పార్వ—వైద్యశిరోమణీ! మంత్రజపమైనదా! (చూచి తెల్లపోవుచు
న్నది.)

నార—(తనలో) ఇప్పుడుగదా! నాకానందము; ఇప్పుడు నాకు
మంచికలహాభోజనము దొరికినది.

పార్వ—(కోపముతో) ఓమాయలాడీ! నీవా వైద్యరూపధారివై
వచ్చినది! సిగ్గులేదా?

గంగ—సిగ్గులేకపోవుటచేతనే శివశక్తివైతివి!

పార్వ—నారదా! ఏమి యీ దుస్తంత్రము! ఇదియంతయు నీమా యోషాయమేనా?—

నార—అమ్మా! నే నేమియు నెఱుగను; బాలవైద్యుడునమ్మదగిన వాఁడు కాడని ప్రథమముననే చెప్పితిని. నామాట నీవు పాటించితివా! (శివుని జూపి పార్వతికి కనుసంజ్ఞ చేయుచున్నాఁడు.)

పార్వ—ఓహో! ఇదియంతయు (శంకరునిజూచి) తమశృంగారనాటకమేనా? పెదవులు దడుపుకొనుచు నిలువఁబడెదరేమి? నే నశ్వినీదేవతలకై కబురంపగా నాప్రయత్నమును భంగముచేసి, నాకు గర్భశాత్రపురాలయిన యీగంగను వైద్యరూపమునఁ బిలిపించుకొని, కులుకవలయు ననుకొంటిరా! పార్వతి యేమయ్యెనని తలంచితీరి? ఈ తోత్తును నెత్తిపై నెక్కించుకొని యూరేగదలంచి, వెట్టియెత్తినదని వేషమువేసితిరా! ఆహాహా! ఏమిసరసముగనున్నది! ఎంతగౌరవముగ నున్నది!

శంక—ప్రేయసీ! కోపగింపకుము. ఇందున నే నేమియు నెఱుగను. ప్రమాణము చేయుమన్నను చేయుదును.

పార్వ—ఇంతసాహసమునకు తెగించినతరువాత నింక నే ప్రమాణముల కేమికొదువ?

నార—అమ్మా! అబద్ధముగాదు. ఈ సదాశివుఁడు గంగను నెత్తిని బెట్టుకొని ప్రమాణముచేయుమన్నచో నిమిషములో జేయఁగలఁడు.

పార్వ—ఆ! ఆ!! ఎంతకౌటిల్యము! ఎంతసాహసము! ఆ మాట స్పష్టముగ నాచెవిని వేయుచుంటివా నారదా! నీవు సజ్జనుడ వనుకొని మోసపోయితిని. మీరందఱు ఊకక-తంత్రముననే చేరి, నన్ను మహావమానముపాలు చేయదలంచితిరి! శూలధరా! ఇంకనైన నీగంగ నావలకు బంపెదవా లేదా?

శంక—నీవు పిలువనంపితివిగావున, నీవే పొమ్మనుము.

పార్వ—నేను భీషజ్ఞుణిని పిలువనంపితినిగాని, యీ కుటిలురాలిని బాట్టునుఁ గాటుకయుఁ బెట్టి పిలిచితినా?

నార — భిషజ్జుణిని పిలిపించితివో, విదూషీనుణిని పిలిపించితివో, ఇప్పు డీవిలండవాద మేలనమ్మా ! ని న్నెవరు పిలిచిరని గంగ నే యడుగరాదా ?

శంక — (స్వగతము) ఈ నారనుఁడు కలవాము నధికముచేయుచు న్నాఁడు.

పార్వ — ఓసీ ! లజ్జావిహీనురాలా ! నా మందిరమునకు నిన్నెవ్వరు రమ్మనిరి ?

గంగ — నీ మందిరమని వచ్చినవారెవ్వరు ? భక్తపరాధీనుఁడగు శంక రుని దర్శింప భక్తురాలనగు నేనే వచ్చితిని. ప్రశ్నింప నీవెవ్వ తెవు ? పొమ్ము.

పార్వ — ఏమీ ! నీవు భక్తురాలవా ! ఓసి వంచకురాలా ! దొంగవేషము వేసి లజ్జను విసర్జించి తగుదునని మగరూపముదాల్చి నా యాజ్ఞలేక నాయిల్లు జొచ్చుట భక్తివశముననేనా ? ఆషు దాని కింతకన్న నమానుషముగలదా ? మొండితనమున నాతో విలండవాదము సాగించితివా ? పొమ్ము నాయిల్లు కదలి.

గంగ — ఓసీ యజ్ఞానురాలా ! ఈర్వాపరవశురాలా ! నీతో నేనేమని పంతము వహించితివో యెఱుంగవా ? నీ భర్తశిరము నెక్కి నీకు సవతినిగాక నేనూరక వెడలిపోవుదునా ?

పార్వ — ఆ ! ఆ ! అంతపని చేయుట కే వచ్చితివా ?

గంగ — సందేహమేమి ?

పార్వ — ఛీ దుర్మాల్గురాలా ! నీ మొగము చూడరాదు.

గంగ — పాపాత్మురాలా ! నీపేరు దలంపరాదు.

పార్వ — నిను శపించి మారణముచేసెద చూడుము.

గంగ — నిను మాయింది మనిచేసెదనుండుము.

పార్వ — తులువా ! కన్నులు తలకెక్కినా ?

గంగ — తులువ నీవలెనే మిడిసిపడుచుండును.

పార్వ — పాపినీ ! నీ కింతపంతమా !

గంగ — కోపినీ ! నీ కింతకాపరమా !

(అనుబంధము ౧౬.)

పార్వ—నాథా! నాథా! నీవు దగ్గఱనుండియు నీ యర్థాంగినియును నన్నిట్లవమానింపజేసెదవా! ఇది నీకు న్యాయమునితోచెనా? శంక—దైవమా! నాకెట్టిదురవస్థ దెచ్చిపెట్టితివి? నా కిప్పు డేమియుఁ దోచుటలేదు.

నార—(తనలో) కట్టుకొనకముందే యింతకిష్టము గల్గుచుండగా-నిద్దరు భార్యలవారి కెంతకిష్టమో!

పార్వ—ఇప్పుడు మీకేమి తోచును. (వప్పుచు) తనగుమ్మముదాటి వచ్చి యొకగయ్యుని తనభార్య నడ్డమయినమాటలనుచుండగా మరియొకపురుషుఁ డూరకుండఁగలఁడా! నాపై నీకుఁగల యభిమానమునకు నిదర్శన మిదియేనా? దానిని నెత్తిపైఁ బెట్టుకొందువా! నన్నెడమకాలిమడిమెతో నేలరాతువా? నాకన్నుల నీరు గారగా వీక్షించుట నీకానందమా!

గంగ—నీదుర్గతికి నీవేడ్చవలసినదే కాని, నన్నుదూషింప నీకేమి నిమిత్తము?

పార్వ—(రోషముతో) ఓసి! రాకాసి! నీవేడ్పించుదానవును నే నే డ్చుదాననా? అంతలో నదృశ్యమైతివిగాని, కానిచో నాడే నిన్ను భస్మీపటలము చేయజాలకుంటినా?

గంగ—నీవు చేయగా భస్మీపటలమైనవారే నీమగడు తిరుగుశ్మశానములం దేడ్చుచన్నారు! వట్టిప్రతాపములను మాని నోరు కట్టుకొనుము:

పార్వ—ఓసీ! నాయొంటికివచ్చి నన్ను ఢిక్కరించెదవా దుర్మతీ! కదలెదవా లేదా?

గంగ—కదలకున్న నేమిచేసెదవు?

పార్వ—అర్థచంద్రప్రయోగముచేసి యావలకు గెంటెదను.

గంగ—పూర్వమైనపరాభవము చాలకనా? పూర్ణగర్వభంగము కావలెనా?

పార్వ—నాకా గర్వభంగము?

గంగ—ఓర్వలేమిగల నీకుగాక నాకా ?

పార్వ—ఇదె చూడుము; అట్లయిన గర్వభంగ మిప్పుడే చేసి పంపెదను.

గంగ—నోటికివచ్చినదెల్ల మాటయేనా ?

పార్వ—నోటికివచ్చినదెల్ల మాటగాడేని చేతికివచ్చినదెల్ల వ్రేటే. నిన్నిక నిందుండనీయరాదు. ఆవలబొమ్మ.

(అనుబంధము ౧౭)

(గెంటివేయుచున్నది.)

[విష్ణువు ప్రవేశించును]

విష్ణు—గంగా! శారీ! ఏమి యీసాహసము! శాంతినందుడు! శాంతినందుడు!

పార్వ—ఈనిర్భాగ్యురాలు కన్నులయెదుట నున్నంతవఱ కీశారికి శాంతముండదు.

గంగ—శాంతములేనిచో సాంతమగుదువు.

పార్వ—పలువా! పలువమాటలు మానవా?చూడు నాప్రతాపము. నిన్నేమిచేసెదనో!

విష్ణు—(అడ్డుకొని) శారీ! నీ కీవిజృంభణము కూడదుసుమా! ఏమందువేని,

ఉ. నీపతి దుర్విషానలవినిందితతప్తశరీరుడయ్యె నీ

తాపము వాయుమార్గ మిక తప్పదు గంగను గూర్చుటొక్కటే

కోపముబూని యాసతి నకుంతితస్మరభాషలాడి నీ

వేపున వైరముం బడసెదే! యిది నీకు హితంబె? పార్వతీ!

పార్వ—జగన్నాథా! నీవుసయిత మీకుట్రలో చేరుదువా? ఈమ

హేశ్వరుడు గంగవైగలమోహమున కపటవిషతాపం బభినయించినేగాని యిది నిక్కమగునా? ఒకవేళ నగుగాక!

ఐనను నాతపశ్చక్తివైన ధారపోసి యీవ్యాధి మాన్పెదగాని

యీ గంగను నాపతి నెత్తిపై నెక్కనిత్తునా?

గంగ—ఓహోహో! పెద్దపులు లిక జపముచేయుట కారంభించును

గాఁబోలును ! నీకా తపశ్శక్తి ! సిగ్గులేనిమొగమునకు నవ్వే
సింగారముట !

పార్వ—హుం. ఏమంటివే దుష్టురాలా ! నాకుఁగాక నీకా తపశ్శక్తి?
చక్రపాణి గలడని మరింత నోరువిప్పితివా ? నిన్నేమిచేసెదనో
చూడుము. (అట్టహాసముచేసి మీదికి రాబోవును.)

విష్ణు—పార్వతీ ! ఈభాగీరథి నాకూర్చితనయ. నాసహాయ మున్నంత
వఱకు నీ వీమె నేమియుం జేయలేవు ! ఏల నీప్రతాపము !
అదిగాక, గంగను నీ వేమని తలంచు చుంటివో ! ఆమె మహా
మహిమాన్విత !

పార్వ—దేవా ! ఎంత జగత్కర్తృత్వమున్నను అభిమానము నిన్ను
వదలదయ్యెనుగదా ? గంగ మహిమాన్వితయా ? ఆహాహా !
ఏమి దీనిమహిమ ! కొంగ తాపసి యగునేని నక్క-విరాగి
యగునేని యిది మహిమగలదగును.

విష్ణు—ఏమిశంకరా ! పార్వతి. నన్ను శిష్యులము తృణీకరించుచున్నది.
కాంతాజనములకు చనువు లింతగా నీయవచ్చునా ?

శంక—దేవా ! బ్రహ్మ యీపార్వతిని శక్తిస్వరూపిణినిగా సృష్టించి
యుండ నేనేమిచేయుదును.

నార—దేవా ! పద్మనాభా ! ఈశంకరుఁ డొక్కఁడేకాడు ! ఆడువారి
శాసనమున కడుగుదాటగల మగవాడే నాకింతవఱకు కనబడ
లేదు. ఎవరివఱకువచ్చినప్పుడు వారు వగచుట. ఇతరవేళల
పరులకు హితోపదేశములు చేయుట !

పార్వ—బ్రహ్మచారివి నీవు సయితము పడతులగుణము తెన్నవచ్చి
తివా ? చాలుజాలు నూరకుండుము.

నార—అమ్మా ! గట్టిగ బుద్ధిచెప్పుకొందును. గర్వభంగ మయినగాని
నా కీమిడిసిపాటు తగదు.

విష్ణు—పార్వతీ ! నీవు గంగామాహాత్మ్యము నెఱుఁగవలయునందువేని
చూపెదను. నాపలుకు లభిమానప్రేరితములు కావని నీ వె
ఱుంగఁగలవు.

గీ. కుష్ఠురోగి యొకడు ఘోరబాధాపరి
 చ్ఛన్నదేహుఁ డగుచు నున్నవాఁడు
 వానిబాధ లెల్ల భాగీరథీ మహా
 త్యైమున నడగు టిప్పుడరయఁగలవు.

(తెరలో)

(అనుబంధము ౮౯.)

నార—దేవా! ఆకుష్ఠురోగి యిపు డిందే వచ్చుచున్నాఁడు.

[కుష్ఠురోగి ప్రవేశించును.]

(అనుబంధము ౯౦.)

సాగ—ఆహాహా! ఏమి నాభాగ్యము! ఏమి నాభాగ్యము!! శ్రీమ
 న్నారాయణనారదశంకరులను, గంగానారుల నొక్కచోఁగాంచి
 తిని. నాజన్మము సార్థకమయ్యెను. ఇంక నా కీదుర్భరవ్యాధి
 బాధలు గలుగునా? నారదమునీంద్రా! నీయాశీర్వచనమును
 స్థిరపరచుకొమ్ము. నారాయణా! నీపాలబడితిని. నన్ను రక్షిం
 పుము. శంకరా! నా సంకటముం బాపుము. భవానీ! నా
 భయంబు దీర్పుము. గంగా! కృపాంతరంగవుగమ్ము. జన్మాం
 తర పాపభరంబువలన నిష్ఠురనికృష్టమహామయకష్టంబుల పాలై
 తిని. మీకందరి కివే పునః పునః ప్రణామములు గావించును.
 (హరహర అనిపాడుచు ప్రదక్షిణ నమస్కారములుచేయును.)

విష్ణు—సాగరా! భీతిదక్కుము! ఈ గంగాదేవిదయారసముచేత నీ
 కష్టంబు తొలగును. భాగీరథీ! నీమహిమచేత నీసాగరుని
 కష్టంబు నివారింపుము.

గంగ—శ్రీమన్నారాయణా! నీయనుగ్రహమే నామహిమకుఁ గార
 ణము! నీపాదపరిచర్యచే ధన్యాత్మ్యురాలనైన నా కీయశంబు
 ను గూర్పదలంచి నా కిట్లాదేశించితివి. ఇప్పుడే యీతనికి
 సుందర దేహంబు నిచ్చుటయేకాక పరమపదప్రాప్తియుఁ గలి
 గింతును.

(అనుబంధము ౯౧.)

(సాగరు నంటగా నాతడు దివ్యశరీరముతో నిలచును.

పైనుండి విమానమురాగా నాకాశమున కేగును.)

విష్ణు—పార్వతీ! గంగామాహాత్మ్యము నిప్పుడైన నెఱింగితివిగదా ?
(అనుబంధము ౧౯.)

పార్వ—నా కీప్ర్యాహారచనమంతయుం దెలియును. గంగపై సభిమా
నమున నీవీగారడి చేయించితివి. ఏమైనసరే! గంగకు నే నా
ధిక్యమియను.

విష్ణు—నామాట వినవా ?

పార్వ—నాయభిమానము హతమగునప్పు డెట్లువినగలను ?

విష్ణు—నీ వీగంగను నిరాకరించితివేని నీపతి కీతాపము మానదు
సుమా!

పార్వ—అందులకు నా తపశ్శక్తి గలదు.

విష్ణు—పీడప పశ్చాత్తాప పడవలసినప్పును సుమా ?

పార్వ—నామంచిచెడ్డలు నాకు తెలియును.

నార—అమ్మా! పార్వతీదేవీ! శ్రీమన్నారాయణుఁ డిట్లు స్వయముగా
వచించినప్పుడు నీ కిపంతము కూడదు. వినుము. వినుము.

(అనుబంధము ౨౦)

పార్వ—నారదా ! నీదొంగవేషములు నాకు తెలియునులే. నీపూర
కుండుము. (అనుబంధము ౨౧)

విష్ణు—చెప్పదగినంత చెప్పితిని. పార్వతీ! ఇంక నాప్రయత్నములేదు.
తుదకు నీపతి హాలహాలతాపము గంగాప్రసాదముననేయణంగ
గలదు. గంగావతరణముతోగాని నీ గర్వభంగనాటకము మరి
పూర్ణముకాదు. ఇప్పుడు నా కీకంఠశోష యెండలకు? ఇంత
దనుక గంగాసాన్నిధ్యమున నుండుటచే శంకరునకు విషతాపము
లేకుండెను. గంగ యీస్థలము విడువనిమ్ము. అతని పాట్లు
చూచెదవుగాక ! బిడ్డా! భాగీరథీ ! మన కీపార్వతితో నేమి
రమ్ము. (అనుబంధము ౨౨)

(గంగ, విష్ణు నివ్రహమింతురు.)

(తెరవ్రాలును.)

[పార్వతి, చెలులు, ప్రవేశింతురు]

అనుబంధము ౬3)

పార్వ—చెలులారా! నే నేమిచేయుదును? నాసంతాపమున కంతము
గలుగదాయెను గదా?

సీ, గంగావగాహంబు గావింపగా జని

యలుకమై వాదంబు సలుపునాడు

పురుషాకృతినిదాల్చి మోసగించినగంగఁ

వంచనంబు నిరాకరించునాడు

మోహినీరూపంబు బూనినవిష్ణువు

వలుకులైనను చెవి నిడనినాడు

హరుమూర్ధమునగంగ యవతరించిన తాప

మణగునన్న సరకు గొననినాడు

గలుగుధైర్యమందున లవంత యేనియు

గానుపింపదమ్మ కాంతలార!

గంగనిపుడతెచ్చి కాంతునిశిరముపై

జేర్తునా? మరేమిసేతునమ్మ.

1 చెలి—అమ్మా! ఎంతవిపరీతముగ మాటాడుచున్నారు. పట్టదల
యందు పేరువడిన మీ పలుకు లేనా యివి?

2 చెలి—తల్లీ! ఇంతకాలము దానితో వైరముంబూని, యింతరాధాం
తసిద్ధాంతములు చేసి యిప్పుడు లొంగిపోయెదరా?

3 చెలి—ఇంతగా దిక్కినింత జరిగినను మీరు గంగకు లోబడిపోవుట
మాత్రము మాకిష్టము లేదు.

4 చెలి—ఊరుపేరు లేని, చేతవారగాని గంగయేమి? మిమ్ము గెలుచు
ఊమి తల్లీ.

5 చెలి—అమ్మా! మీకింతలో నింత యధైర్యమా? హృదయమును
చెదరనీయకుడు. మీకు గంగతోఁగలబలవద్దైరానుబంధ
మును స్మృతికిఁ దెచ్చుకొనుఁడు.

6 చెలి—దేవీ! పలువురుచేరి మీకు పరాభవము గలిగింపదలవి

యీ చిత్రచర్యలు గావించుచుండిరి. దీని నెఱిగి మనలు కొనుఁడు.

పార్వ—చెలులారా! నే నేమి చేయుదును? నానాధునిప్రాణములు విషపానవశమునఁ దలక్రిందు లగుచున్నవి. బ్రహ్మాదిసురలోక మంతయు స్తుతించి నాపతిచే విషము ద్రావింపఁజేసి యిప్పు డొక్కరును మాటాడరుగదా! ఎవ్వరి నడిగినను గంగావతరణమే కావింపదగినయుపాయమని పలుకుచున్నారు. కాని యాగంగనుమాత్రము నేను నాపతిం జేరనీయను. ఇదియే నిర్ధారణము. నా హృదయేశ్వరుఁడు నిరామయుఁ డగు నుపాయమే నాకుఁ దోచుటలేదు.

1 చెలి—అమ్మా! అందులకె విచారమేల? అతీతవైన తపశ్శక్తి యెంతకుఁ జాలదు?

పార్వ—చెలులారా! అట్లయిన నేను ఘోరతపం బాచరించి, నానా ధుని విపత్తునుఁ దొలగించెదను. కాని, నాతపంబు నడుమ భంగమయ్యెనా ఫలింపనేరదు.

2 చెలి—అందులకెవ్వరినయిన శస్త్రసహితముగ నీతపోమందిరమున కడ్డముగనుంచిన నుచితముగ నుండును.

పార్వ—ఎవ్వరున్నారు! భృంగి పిరికిపంద. నంది యుపాయమెఱుంగఁడు.

3 చెలి—అట్టి వీరుని సయితము నీశక్తిచేతనే సృజింపరాదా?

పార్వ—ఔను సుమా! మట్టిబొమ్మ నొకదానిని చేసి ప్రాణప్రతిష్ఠ చేయుదును. ఓసీ జయంతీ! నీవరిగి కొంతమృత్తికను సంపాదించుకొని రమ్మ?

4 చెలి—అమ్మా! నీ వభ్యంగనము చేసినప్పుడు నీయొడలు నలిచిన నలుగుబిండిగలదు. తెత్తునా?

పార్వ—తెమ్మ. ప్రాణప్రతిష్ఠ చేయుదునుగదా! ఏ దయిననేమి?

4 చెలి—(తెచ్చి) అమ్మా! ఇదిగో నలుగుబిండి.

పార్వ—(బొమ్మగా నొనరించి) ఓం సర్వమంత్రక్రియాపాటవశక్తి

స్వయంభూ! ఓం ప్రచండదివ్యమహిమాన్వితసర్వస్పష్టి చాతురీ
స్వభావా! ఓం దంతదంశనిమాత్రాశేషరక్షఃపిశాచ శాకినీ
ధాకినీసమూహ సంక్షోభితచక్రహస్తా! ఓం ఫట్, ఓంహౌ
ఓం భూ, ఓం భూ, ఓం భూ, (మంత్రోచ్ఛ్వాటనము చేయగా,
విఘ్నేశ్వరుఁడు పుట్టును.)

విఘ్నే — (అనుబంధము ౬౪)

తల్లీ! నన్నేలకల్పించితివి. వేగ నెఱిగింపుము. ఏదుష్టాత్ముని సంహ
రింపవలయును? నాకరవాలాఘాతంబున వాని గీటుడొతును.

పార్వ — కుమారా! నే నొసరింపఁబోవు ఘోరతపంబునకు విఘ్నుము
గలుగకుండుటకై నిన్ను గల్పించితిని. కావున నీవు విఘ్నేశ్వ
రుండని పిలువఁబడెదవు. (కత్తినిచ్చి) ఈకరవాలంబును గైకొని
ద్వారంబున నుండుము. లోని కెవ్వరిం జొరనీయవలదు. ఎవ
రైన నీ న్నెదిరించిరేని నీపరాక్రమంబున వధింపుము.

విఘ్నే — తల్లీ! అట్లే సలుపుదును.

పార్వ — చెలులారా! మీ రందఱు నాకుమారుఁడగు విఘ్నేశ్వరు
నకు మంగళాశాసనము గావింపుఁడు.

(అనుబంధము ౬౫)

చెలులు — (మంగళాశాసనము చేసి నిష్క్రమింతురు.)

పార్వ — బాలకా! నీ వికార్యనియుక్తుండవు గమ్ము. నేను తపంబు
చేయఁబోవుదును. (నిష్క్రమింతురు)

విఘ్నే — ఈ కృపాణము నాచేతనుండగా న న్నెవ్వఁ డెఱురింపఁగల
వాఁడు? ఈద్వారమును నామాతృశాసనము ననుసరించి సం
రక్షించెదఁగాక! (అటునిటుఁ దిరుగుచుండును.)

శంక — (ప్రవేశము.) (అనుబంధము. ౬౬)

అగ్ని హోత్రజ్వాలల నాచుతిగావించెదను. విషాసలజ్వాలాకరాళ
భీషణభుజంగక్షేణితోడ గ్రీడించెదను. ద్వారశారకమండల
మరీచిజాలంబుల దగ్ధముగావించెదను. ఇదియే సర్వబ్రహ్మాండ
విలయసమాసన్న సమయము. నవగ్రహకూట మహారిష్టకాలము

త్రింశతోక్తిదేవాసీకమానసప్రకంపనమహాలయ కాలము.
 సప్తజంఝామారుత సంవర్తిక మేఘమాలికా సంఘట్టన
 సమయము. అనంతతార కాసహితోల్కా పాతవిపరీతలరుణము.
 సప్తసముద్రము లేకంబులై ఘూర్ణిల్లవలె — కులవర్వతంబులు
 దిద్దిరం దిరుగవలె — సహస్రకరపరివేషమండలము సంపూర్ణ
 మహానలప్రేతంబుగావలె — ప్రళయకాలాభీలాస్మదీయ ఫాలలో
 చనానలశతంబుం బ్రజ్వలిల్లజేసెదను — సమస్తజీవన సంహార
 కకాలపాశసదృశాస్మదీయ త్రిశూలాగ్రనిశితఘారలం బ్రహ్మాం
 డంబు పటాపంచలు చేసెదను — నా కెదురాడువోడెవ్వఁడు.

(అనుబంధము ౬౬)

విఘ్నే — (తన) ఎవడోయొక్కడు గంతులు వేయుచు నిట్లు వచ్చు
 చున్నాఁడు! వీనిని నిరోధించెదను.

శంక — ఓరీ — పార్వతి యేదిరా?

విఘ్నే — మూర్ఖుఁడా! మాయమ్మను మర్యాదావిరహితంబుగ సం
 భాషింతువా! —

శంక — ఓరీ! అంగుష్ఠమాత్ర ప్రమాణముగల నీవా నన్నెదురించు
 వాడవు — ఎవఁడవురా నీవు?

విఘ్నే — నేను పార్వతీదేవి కుమారుఁడను.

శంక — పార్వతీదేవి కుమారుఁడవా! — ఎవనికి బుట్టితివిరా నీవు?

విఘ్నే — నాకు ఎవసికో పుట్టవలయునా? నాకు నేనే పుట్టితిని.

శంక — మీయయ్య యెవఁడు?

విఘ్నే — అయ్య యెవఁడున్నాఁడు! అమ్మ పార్వతి — నీవెవ్వఁడవు?

శంక — నేను నీకు నాశంకరుఁడనురా!

విఘ్నే — ఆ — ఆ — ఇంకను నిందాభాషణములేనా?

శంక — పార్వతియొక్కడ?

విఘ్నే — ఆమె తపస్సుచేయుచున్నారు. కాని నీదుర్వినయమునకు
 నిన్ను సంహరించెదను.

శంక — ఛీ! — ఏమంటివిరా! నన్ను సంహరించెదవా? నిన్నేమిచేసె

దనో చూడుము.

విఘ్నే—కారము ననులినక్రోతివలె గంతులువేసెదవేమి? నీ విక
నొక్క యడుగు కదలగూడదు.

శంక—నేను పార్వతితో మాటాడవలెను. ద్వారమునుండి తొలఁ
గుము.

విఘ్నే—నేను తొలఁగుటకు పూర్వమే నీ శిరస్సును శరీరమునుండి
తొలఁగించెదను.

శంక—దుర్మతీ! నీపల్లనిక శాంతింపరాదు. రమ్ము. ఇదిగో శూలము
విఘ్నే—నీకు శూలమున్న నిదిగో నాకరవాలము.

(శంకరుఁడు విఘ్నేశ్వరుఁడు యుద్ధముచేయగా శంకరుఁడు విఘ్నేశ్వ
రుని చంపును.)

శంక—(దర్పముతో) ఈపంద హతాసువయ్యెను—గతాసువయ్యె—
నన్నా! వీఁడెడిరించునది—ఏది పార్వతి! ఇందెందునుఁ గాన్పిం
పదే! ఈశక్తి యిప్పు డేదనుజసంహారమునకై చనినదోకదా?
(చూచి) లేదు—లేదు—ఇందు ముక్కుమూసికొని, కొంగ
జపముచేయుచున్నది. ఈజపము నేను విఫలముజేసెదగాక!

(వీపుపైఁదట్టి) పార్వతీ! పార్వతీ! లెమ్ము—లెమ్ము—
పార్వ—(తృప్తిపడిలేచి) ఎవరు నాతపోభంగముగావించినవారు?

శంక—ఇంతకన్న సమర్థుడింకొకఁడెవ్వఁడు! నేనే.

పార్వ—హా! హా! ఏమి వికృతాకారము!

శంక—నాయాకారమున కేమిగాని, నీ కీవికారమేమి? ఈ కొంగ
జపమేమి?

పార్వ—మీ రెట్లు లోనికిరాగలిగితిరి?

శంక—సర్వజ్ఞుఁడ నగు నాకొకరి యాటంకమా!

పార్వ—విఘ్నేశ్వరుఁడు రానిచ్చెనా?

శంక—ఈ మహేశ్వరుని ప్రతాపమునకు విఘ్నేశ్వరుఁడు నిలువ
గలడా! వానిని రెండుముక్కలుచేసితిని. ఇదిగో రక్తము
అదిగో శవము.

పార్వ—హా ! కుమారా !—(మూర్ఖిల్లును)

శంక—హహాహహా (నవ్వి) ఇన్నిదినములకు నాతో పార్వతి పరిహాసము లారంభించినది. కుమారుడేట! మరణించెనట ? అందులకై తనకు శోకమట ! మూర్ఖులట ! వింతయైనవిత ! చమత్కారకథ ! చక్కనిపిన్నాట !! వహ్వ ! వహ్వ ! పార్వతి యెంతచమత్కారములు నేర్చినది. అదిగో ! కదలుచున్నట్లున్నది. నేను నిశ్శబ్దముగ నుండి యీ పార్వతి పరిహాసమునకు బ్రతిపరిహాసము గావించి నానేర్పు చూపెదను.

పార్వ—(లేచి) హా ! కుమారా ! అయోనిసంభవ ! పోయితివా ! నన్ను విడనాడిపోయితివా ! జనియించినకొలది కాలమునకే నీకు మరణము గలిగెనా ! ఉన్నట్టుండగు నీ తండ్రి నిన్నెఱుంగక సమయించెను. చాలునురా తండ్రి ! అల్పాయుషుండ వగుట చేతనా నీవంతటి మహాతేజమున మెఱసిపోవుచుంటివి ! హా ! కుమారా ! విఘ్నేశ్వరా !

శంక—పార్వతీ ! ఈ యాటను నీవెవ్వరివద్ద నేర్చుకొంటివి.

పార్వ—హా ! దుర్విధి ! నిన్నేమందును. నాధుఁ డున్నట్టుండయ్యెను. నందనుడు మరణించెను. నేనుమాత్ర మేల జీవింపవలయును. (తలగొట్టుకొనబోవును.)

శంక—(పట్టుకొని) ఆ ! ఆ ! పార్వతీ ! ఎందులకీ యాత్మహత్య నీకు ?

పార్వ—నాధా ! నాకుమారుని చంపినవారు నన్ను గూడఁజంపి నాకీ యాత్మహత్యాపాతకము రాకుండఁజేయుము.

శంక—నీకుమారుఁ డెవ్వఁడు ? నిజము చెప్పుము.

పార్వ—ఏనుగుణరత్నాకరుని, ఏనుండరాంగుని మీపొట్టను బెట్టుకొంటిరో యావిఘ్నేశ్వరుఁడు.

శంక—వాడు నీ కుమారుఁడా ! ఏమి ! వానిని బట్టుకొనినదయ్యమే నిన్నునుఁ బట్టుకొనెనా ? వాడు నీ కొమారుఁడైనచో నెవ్వనికి బుట్టెచు ?

పార్వ—అకటకటా ! ఎట్టిమాటలు విననయ్యెను ! కొంతదుస్థితిగన

నయ్యెను ?

శంక—(శిఖపట్టుకొని) చెప్పముపలువా ! నీవు జారిణివైయుండువు.

ఆవిఘ్నేశ్వరుఁడు నే నెఱుఁగకుండ నీకెట్లుపుట్టెను ?

పార్వ—అయ్యో ! నేనేమిచేయుదును. హాలాహలతాప మీయన

కు నేడధికమైపోయినది. ప్రాణాపాయమే సంభవించినది.

శంక—చెప్పవేమి ? వాఁడెట్లుపుట్టెను ?

పార్వ—నలుగుబిండితోడ విగ్రహమును సృజించి, ప్రాణప్రతిష్ఠ చేసి

తిని, నేనింతకన్న నన్యమెఱుంగను.

శంక—ప్రాణప్రతిష్ఠ చేసినవా ! అయోనిసంభవుడా విఘ్నేశ్వరుఁడు?

పార్వ—ఔను.

శంక—హా ! హా !! తుదకు, కుమారహంతనైతినా ? దుష్టచరిత్రుఁ

డనైతినా ? కుమారవధామహాపాతకము, నాకు గార్చిచ్చయి

చుట్టుకొనునుగదా ! హాలాహలమహాతాపమునకుఁదోడు

కలుపార్జితపాపం బగ్నిహోత్రంబయి నన్ను గాల్చివేయును

గదా ! శంకరుఁడనని జంకక త్రిపురాంతకుడ నని ధీరతమా

నక, విశ్వేశ్వరుడనని వెఱువక, ఫాలనేత్రుడనని భయపడక

యమకింకరులు, శంకాతంకములుమాని, విశంకటవృత్తిని

వహించి, యహంకారమున భయంకరులై నన్ను బాధింతురు.

గదా ? సర్వలోకమిత్ర ! అగ్నిహోత్రా ! నన్ను దహింప

నున్నావు. నాలోనుండియు నాపై ననుగ్రహముమానియు

న్నావే ! ఇది నీకు హితమా ? ఎందైనసమ్మతమా ? కాక

నాపురాకృతమా ? నాయనా ! నాచిట్టితండ్రి ! నిన్ను త్రి

శూలాఘాతంబులపాలుగావించినకట్టిడినే నేను ! నన్ను

పిశాచమవైసచ్చి భక్షింపవా ? ఈరక్తమున దొరలుచు నెం

తభీభత్సముగా నుంటివోతండ్రి ! ఓరీ ! దుష్టా ! దుర్మతీ ! నాకు

మారునిఁజంపిన నీవెవ్వడవురా ! మదీయత్రిశూలానల్పజ్వా

లల నిన్ను భస్మీభూతశరీరునిగావించెదను చూము. ఏడీ !

ఎవ్వఁడునుఁ గాన్పింపఁడే ! హవ్వాహ్వాహ్వా ! కాదుకాదు. ఎవఁ

ఓ! దుష్టుఁడు నాకుమారునిఁజంపి, నన్ను పరిభవించి యీవి
ధముగాఁ బరిహసించుచున్నాఁడు. (కోపముతో) దురాత్మా!
నీకపటస్వభావంబు నెఱింగితినిలేరా! పాపీ! నిన్ను చంపి శాకినీ
సంతానమున కాహారము చేసెదను.

(మూర్ఖిల్లును)

పార్వ—నాధా! నాధా!! అకటా! నాగతి యీరీతి నయ్యెనా,
ఓసీ! గంగా! నీమెతఁహఁంతకారివే. నీమూలమునగదానా
కీగతి సమకూరినది! నేనిప్పుడేమిచేయుదును ఎంతశాంతి
వహింతమన్నను హృదయేశ్వరుని యున్నాదమున కేమిచే
దును? బ్రహ్మాదిదేవతలందఱును షట్టదులవహించి నన్ను పరి
భవించుపనుకట్టిరా! తపంబు దగ్ధమయ్యె, కుమారుడు కూలి
పోయె, పతి యున్నాఁడయ్యె, ఇక నేదిమార్గము, నాగతి
యేమగునోకదా, ఎవరో యిటువచ్చుచున్నారు.

[అశ్వినీదేవతలు ప్రవేశము.]

అశ్వ—పార్వతీదేవీ! మే మశ్వినీదేవతలము.

ఆ. కాలకూటవిషముఁ గబళించి యీశుఁడు
న్నాఁడుఁడగుట నెఱిఁగి మహితమైన
యశాషధంబునొసఁగి యతనితాపంబు న
ణంపవచ్చినార మంబ మేము.

పార్వ—చుహాత్ములారా! మీపాదంబులంబట్టిప్రార్థింతును మహేం
ద్రునకు మిమ్ముఁబంప నిదివఱకేవార్తనంపితిని. అప్పుడు గంగ
పురుషాకృతితో నరుదెంచి మమ్ము మోసగించి యింతజేసెను.
నానాధునకు జీవప్రదానము చేయుఁడు. నన్నురక్షింపుడు.

అశ్వ—(నాడి చూచి) ఓహూ! ప్రమాదము సంభవించినది, తల్లీ!

గీ. హరజటాజూటమున గంగ. యవతరింప
నఖిలతాపంబు లీతని కణగునమ్మ
కాకయుండిన లొకజాము కాలమునకె
యితఁడు హతజీవు డగును గిరీశతనయా!

పార్వ—హా ! దైవమా ! (మూర్ఛిల్లును.)

1 అశ్వీ—ఈ వ్యార్తను దేవేంద్రున కెఱిగితము రమ్ము.

2 అశ్వీ—అట్లే చేయుదము.

(ఇద్దరు నిష్క్రమింతురు.)

(అనుబంధము. ౬౭)

నార—(ప్ర॥) ఇదిగదా చక్కనిసమయము ! పార్వతీగర్వభంగకాల
మాసన్నమైనది. ఈ రంగము గడచినతోడనే గంగావతరణ
ముం గన్నులార వీక్షింపఁగలను,

మ. మదిరంజిల్ల చమత్కృతు ల్బలిపి, రమ్యంబైన, గంగావతా
ర దశం గాంచగబ్బనట్టి ఘన తంత్రం బెల్ల సద్యోఫల
ప్రదముల్లా విలసిల్లె; శైలసుత గర్వంబెల్లఁ జల్లారె, నా
రదుండన్నం గలహాశనుండనగ, సార్థక్యంబు చేకూరెఁగా.

ఇప్పు డీమెతో సంభాషింపవలయును.

(సమీపించును.)

పార్వ—(చూచి) అయ్యయ్యా ! ఈ నారదుండును సమయమునకే
వచ్చుచున్నాఁడు. నే నిప్పు డీతని మొగమెట్లు చూడఁగలను!
ఏ ధైర్యము వహించి యాపాడు గంగపై బంతుమాడఁగలను.
నేటికాంగం కోడిపోవలసివచ్చెనుగదా !

నార—అమ్మా ! స్వామివారు మరల మూర్ఛాగతులయిరా యేమి?

పార్వ—నారదా ! వచ్చితివా ! ఇటు కూర్చుండుము,

నార—తల్లీ ! పార్వతీదేవీ ! ఇదియేమి ? ఈశవ మెవ్వరిది ?

పార్వ—(దుఃఖముతో) నారదా ! నాగతి నేమని చెప్పదును ?

ఆ. తపముచెడకయుండఁ దనయునిసృజింప

నెఱుఁగ కతని నాధుఁ డీలనుఁ గూల్చె

ధవుఁడుమూర్ఛనందె; తనయుండు మరణించె

నేదిదారి సంయమింద్రనాకు ?

నార—తల్లీ ! కేవలమువెట్టిపట్టుదలఁబూని గంగావిరోధంబున నింత
తెచ్చుకొంటివిగాని, యిదివఱకే, నీవు గంగావతరణంబున క

నుమతించియుండిన నింతపుట్టియుండకుండునుగదా! ఈతపములేల? ఈజపములేల? ఈతాపములేల? ఈశాపములేల? అంతయును నీ స్వయంకృతాపరాధముగాక, మేమెవ్వరమేమి చేయగలము!

పార్వ—నారదా! నాకుమారుడెట్లు బ్రదుకును. నానాధు డెట్లు జీవించును?

నార—అశ్వినీదేవతల నడుగ లేకపోయితివా?

పార్వ—ఆ యాశకూడఁ దీర్చుకొంటిని. జాములోపల గంగ నీమహేశ్వరుని శిరముపైనుంపకుంటిమా విగత జీవుండగునని యానతిచ్చిరి.

నార—అట్లు నారుసముతము చెప్పిరా! ఇక నేమి? అపాయమే కాదు కొనియున్నది. మీ రింకనైన పంతముమానవలెను. గంగతో మైత్రియే మీ కింకకర్తవ్యము!

పార్వ—నారదా! నన్ను శౌర్యహీనురాలిం జేసి, గంగ నధికురాలి గావించి, మీ రందఱును మహాతంత్రమును జేసితిరి. ఏదిక్కుజూచినను, నిస్సహాయనై యున్నందున, నన్నిప్పుడు నిర్భయముగ నీవు గంగావతరణమున కనుమతింపుమని పలుకుచుంటివి! జగద్ధిత మభిలషించి నానాధుడు విషపాసము చేయగా దేవత లందఱుం దమకుగానిచందమున నూరకుండిరి, ఇది వారికి తగునా? కష్టదశయందున్న నాప్రతిజ్ఞను భంగముచేసి నాకు సవతిం దెచ్చి, నాపతిశిరంబున నుంపదలతురా! నన్నిన్నివిధముల నన్యాయము చేయుదురా?

నార—అయ్యయ్యో! ఎంత వెఱ్ఱితల్లివమ్మా! ఈ న్యాయాన్యాయములమాట నట్లుంపుము. తొలుత నీభర్తమాట, కుమారుని మాట చూడుము. అశ్వినీదేవత లిచ్చినజామునం దర్థభాగము గడచినట్లున్నది.

పార్వ—ఔను. నారదా! నే నిప్పు జేమిచేయుదును.

నార—చేయఁదగినది చెప్పెదనుగాని, మీరు వినరేమోయని భీతి

గల్గుచున్నది.

పార్వ—ఇట్టిసమయమున నాతో నిష్ఠురోక్తు లాడెదవు నారదా !
నార—అట్లయిన మారుబలక గంగను, నీపతిశిరమునం దుంచి బ్ర
దికించుకొనుము.

పార్వ—ఆహాహా ! తుదకు నాకెట్టిదుర్గతి గల్గినది.

నార—అమ్మా! నీ కెవ్వ రేమిచెప్పగలరు ! మరల మొదటి పాఠంబు
నకే వచ్చితివి ?

పార్వ—రాను ! నారదా ! రాను. ఊరకే నా సంతాపమున నట్లను
కొంటిని. అట్లయిన నాపుత్రుడు సయితము గంగమూలమునఁ
బ్రదుకునా ?

నార—ఆయువాయములెల్ల నారాయణుఁ డెఱిగింపఁగలఁడు. నీవిప్పు
డాయనను శరణు వేడుము.

పార్వ—(చేతులు జోడించి)

గీ. భక్తమానసమందిర ! పరమపురుష
శేషశయన ! నారాయణ ! సారసాక్ష !
నమ్మియున్నాను మది ని న్ననంతరూప
దర్శనం బీమ్ము నాదు సంతాపమార !

[విష్ణువు ప్రవేశము]

విష్ణు—కుమారీ ! పార్వతీ ! చింతింపకుము ! నీకు దీర్ఘసుమంగలీ
త్వము గలుగుఁ గాఁక !

పార్వ—(సమస్కరించి) దేవా ! గర్వమతి నై, నే నిదివఱకు చేసిన
యపరాధశతంబును మన్నింపుము.

విష్ణు—బాలా ! నీవు పశ్చాత్తాపముచేఁ బవిత్రురాలవైతివి !
ఏమంటివా ?

గీ. ప్రవిమలాంచిత భక్తవర్గంబునందుఁ
డెందము లయింపఁజేతు సమందరీతి
నంతకన్నను సంప్రీతి యగును నాకు
దీనగతిని బశ్చాత్తప్తమైన మనసు.

నీవు పొందిన గంగావిరోధంబున కిప్పుడు పశ్చాత్తాపము నందితివి
గావున, నీవు నిర్దోషివైతివి!

పార్వ—జగన్నాథా! నే నింతకాలమునుండియు గంగను దూషించి
తినిగదా! ఆమె న న్నిపు డనుగ్రహించునా?

విష్ణు—నా యానతియైనవెనుక మారు మాటాడఁగలదా? గంగా!
నీ విటురమ్ము.

[గంగ ప్రవేశము.]

గంగ—జనకా! నమస్కారము.

విష్ణు—గంగా! నీకు శుభంబగును.

పార్వ—(గంగనుఁ గౌఁగిలించుకొని) చెల్లెలా! నా సాహసవాక్యము
లను క్షమించి నాకు పతిభిక్షయు బుత్రభిక్షయుఁ జెట్టుము.

గంగ—అక్కా! నా యపరాధమునుగూడ నీవు మన్నింపుము.

నార—ఆహాహా! గంగాశారులు సదయహృదయలై యాలింగన
మొనర్చుకొను తెంతకాలమునకుఁ గన్నులబడియెను.

శంక—(లేచి) దేవీ! దేవీ! చక్కని నిద్దరబట్టినదిసుమా!

పార్వ—నాథా! కన్నులుదెరిచి చూచుఁడు. మన కవశ్యము పూజ
నీయుఁ డగుశ్రీమన్నారాయణమూర్తియు, నారదమానియు
వచ్చియున్నవారు.

శంక—నారాయణా! నమస్కారము. నారదా! సేనుమా!

విష్ణు—శంకరా! పాపనాశంకరా!

గీ. గంగ సాన్నిధ్యమునునీవు గనుటచేత

తాపమంతయు నిప్పును బ్రస్థానమందె

ననవరతము గంగాధరుఁ డగుదువేని

పడయఁజాలవు గరళతాపంబు నీవు.

భగీరథుఁ డనురాజుని నీకొఱకై ఘోరతపంబు సల్పుచున్నవాఁడను.

నీ వాతని కభయంబిచ్చి యాతనిసన్నిధి నీగంగను శిరము

దాల్చుము.

శంక—నుహాభాగ్యము.

నార—స్వామీ! పంకజాక్షా! ఈశంకరుఁడు విషతాపమున నున్నత్తుఁ
డై పార్వతీమానసపుత్రుండగు విఘ్నేశ్వరుని వధించెను.
ఇందులకు పరిహారమేమి ?

విష్ణు—అందులకై నీ విపుడేచని, యేప్రాణి యు త్రరముఖంబుగ శిరం
బిడి నిద్రించుచుండునో యాప్రాణిశిరంబును దెగఁగోసి కొని
వచ్చి, యీవిఘ్నేశ్వరునిదేహంబున కదికింపుము. గంగాజలం
బు చల్లినంతనే యితఁడు జీవింపఁగలఁడు.

నార.—చిత్తము, (నిష్క్రమించును,)

విష్ణు—శంకరా ! నీకింక నీగంగాశారు లిద్దఱును భార్యలగుదురు.

గీ. అరసి యొకసతి కర్ణదేహంబు నీవొ

నంగినాడవు రసికత సంతరించి

యిప్పుడు శంకవసతిని మహేశ నీవు

శిరమునం దాల్పుమయ్య ! భాసురముగాగ.

శంక — ఇదియంతయు నీకటాక్షము !

విష్ణు—శారీ ! నీకు గంగపై నాగ్రహము తగ్గెనా ?

పార్వ—మహాత్మా ! నామాంగల్యమునే నిలువఁబెట్టిన యీమహా
త్మూరాలికి చిరదాస్యము చేయుమన్న జేసెదను.

విష్ణు—గంగా ! నీకు పార్వతిపై నింకేమైన మాత్సర్యముగలదా ?

గంగ—దేవా ! నాకొకనాడుగలిగియుండెనా ?

విష్ణు—అట్లైన మీ రానందముతోఁ గౌఁగిలించుకొనుఁడు.

గంగ—

పార్వ—

(ఒకరినొకరు కౌఁగిలించుకొందురు)

(అనుబంధము ౬౮.)

[నారదుఁ డేనుగుతలతో ప్రవేశము]

నార—దేవా ! ఒకయేనుగు యు త్రరాభిముఖముగ పరుండియుండెను.
దాని తలదెచ్చితిని.

పార్వతి—అక్కటా ! నాకుమారునకు గజముఖమా !

విష్ణు—విధినిర్ణయ మెట్లున్నదో యట్లగును. నారదా ! నీ నీశిరంబును

విఘ్నేశ్వరునిశరీరమున కదికింపుము. గంగా! నీజలంబులతో నాతనికి బ్రాణదానముచేయుము.

నార—(శిరము నదికించును.)

గంగ—(జలంబులు పట్టి) జగద్రక్షకుఁడగు నారాయణునికృపచే విఘ్నేశ్వరుఁడు పునరాగతజీవనుం డగునుగాక! (చల్లును.)

విఘ్నే—ఆహా! ఎంతనిద్దర! ఎంతనిద్దర!

పార్వ—నాతండ్రి! నాకన్నతండ్రి! జీవించితివా! నాకొక్క ముద్ది మ్ము నాయనా!

(ముద్దిపొక్కును)

నార—విఘ్నేశ్వరా! నీమాత లిద్దరకును, నీ తండ్రికిని, శ్రీమహావిష్ణు పునకును నమస్కరింపుము.

విఘ్నే—వారితోపాటు పూజ్యులగు మీకును నమస్కరింతును. (అందరకును ప్రదక్షిణనమస్కారములు చేయును.)

విష్ణు—గంగాశారులారా! మీరు మీపతితో సుఖముగానుండుఁడు! ఈనాడే చని భగీరథప్రయత్నమును ఫలింపఁజేయుఁడు.

గంగ }
పార్వ } భాగ్యము.

నార—ఈ గంగాశారీకలహనాటకమున నారాయణుఁడేమితంత్రము చేసెనో కాని, బద్ధవైరులగు వీరిద్దరకును పరమమైత్రి ఘటిల్లెను ఓడినవారెవ్వరో గలిచినవారెవ్వరో తెలియుటయే లేదు.

శంక—నారదా! తిరిగి పురికొల్పుచుంటివి. కలహములతో నీకింక ను గడుపునిండలేదా?

పార్వ—ఔను. ఈనారదుఁడే మాకలహములకుఁ గారణము.

గంగ—ఔను. నారదుఁడే కారణము.

నార—పోనిండు- నన్ను దూషించినను, మీ రానందముతో నున్నఁ జాలును.

విష్ణు—మే మొకమారు మీమువ్వురకును మంగళా శాసనముఁ గావించెదము. పిదపభగీరథతపోవనంబున గంగావతరణము గల్గుగాక!

(అనుబంధము ౬౯.)

(తెరవ్రాలును.)

(భగీరథుఁడు తపమం దుండును. శంకరుఁ డాకాశమునకుఁ జూచుచుం
డును. ప్రకకా నంది నానుకొని పార్వతియుండును.)

భగీ—(చేతులు జోడించి) దేవా! మహాదేవా! చిరకాలమునకు
నీకు నాపై ననుగ్రహము గలిగెను. నాపితరులవెతలు తొలం
గెను. దేవా! రమ్యవారితరంగయగుగంగను జటాజూటంబున
నిలిపి, పిదప సమభూములఁ బ్రవహింపఁజేయుము.

(అనుబంధము ౭౦.)

(గంగ దిగుచుండును.)

శంక—గంగా! నిన్ను నాజటాజూటంబున ముడిచితిని. నీ వింక సమ
భూములం బ్రవహించి భగీరథునిపితృదేవతలను స్వర్గప్రాప్తు
లం జేయుము.

గంగ—భాగ్యము.

(భూమికి బ్రవహించును.)

భగీ—గంగాభవానికి జయ్ !!—

(మంగళం.)

(శ్రీ) గంగావతరణ నాటకము

సంపూర్ణము.

శ్రీరస్తు.

పార్వతీగర్వభంగము

అను

గంగావతరణము

అనుబంధములు.

౧. పార్వతి చెలులు కలసి,

బ్యాగ్—తిశ్రగతి.

అందరు—పావనంబగున్ ఈవనసేవనంబిలన్ || పావ ||

1 చెలి—నుల్లెలు మొల్లలు మంచిచామంతుల మందముగా వీచు
నెత్తావులూ | కొల్లలుగా బారు సెలయేళ్ళమొత్తము | లల్ల
నల్లనదోచు హరిణచయంబులు ||

అందరు—పావనం.

2 చెలి—అచట నేమివెలసెనే?

3 చెలి—ఇచట నేమిగాంతురే?

4 చెలి—విచలదమలతరంగిణిని గంగను బాడగాంచరండు || పా ||

౨. పార్వతి.

బ్యాగ్—ఆదితాళము.

(రుకితయీఅబరియావలె.)

కడుపవిశ్రమగు | గం | గానదమున్ | పావనమా | శుభసేవ
నమా || క || శ్రీకరగంగా శివజలములసే | వించినపాపములెల్ల దొల
గుగా | గురుతరపుణ్యము చేకురుగా || క ||

3. గంగ—బ్యాగ్—ఆది.

రావలదిటు రావలదిటు హిమగిరిపుత్రీ | కమలనేత్రీ సుగుణ
వర్తీ | శుభదగాత్రీ | సమలినసమయమునను || రా ||

శాంకరి నీవీ కరణినిసలుపగ | సుకృతమంచుదలచితివో | ఛా

లఘోరమా నకార్యమంచును సురలుదలపపరిభవమా | జాలమిఁకేలా
సరగునబామ్మని | సలిపెదనతులను సుదతీ || రావ ||

౪. డైలాగు—మోహన—రూపకం.

పార్వ—చాలుచాలునీపలుకులు నీయలుకలు నీరజముఖ | నామహా
త్యమ్మే తెలియవు || చా ||

గంగ—హరుమదవతినని మదమున నహంకృతిని మెలగగా | వెరపు
న జనుటకు సురనదివెడగని తలపోతువా |

ఓమహా పాపినీ ! కోపినీ !

పార్వ—అడలవుగా !

గంగ—వెడలవుగా.

పార్వ—గెలిచెదవా ?

గంగ—గెలతునే.

గి. గంగ—బ్యాగ్ ఆరుఅక్షరములతాళం.

హిమగిరీంద్రతనయా | పో | పొమ్మొత్తులుదొలుతన్ || హి ||

1 భవహరుసతినని భ్రమసితివో | ఇఁకనేమని మదిదలచితివో | దురం
తమా | ఫలం | బగున్ || హిమ ||

2 హతమున ననుదెగనాడెదవా | పటుతరహరుషము లాడెదవా |
మహా | రణం బగున్ | సుమీ || హిమ ||

౬. నారదుఁడు. శ్రీరాగం—తితాల్

భజభజమారుతినుతనామ | కోదండరామ || భ ||

అజరుద్రసురేశకీరీటాలంకృతమణిమండిత | చరణకమలయుగళ
శశివిభాకర శ్రీకరలోచన || భ ||

సుజనాభయశంఖచక్రశార్ఙ్గదాలంకృతకర | శ్రీవత్సాంకాం
చిత తను సేవిత ! సనకసనందన || భజ ||

2. నారదుఁడు- కాఫీరాగం—అదితాళం

మంచిచిత్రమగునాటకమునా | డించువాఁడసరిగా | సొగసు
గా! మం || గంగాగౌరులనుచాత్రలజేసి | కలహంకురమను | నాందిని
బాడి | హఃస్వరసంబె ప్రధానముజేసి | హరునికథానాయకునిగజేసి |

(త్రిశ్రగతి) భగీరథప్రయత్నంబు నాధారంబుగైకొని | ముదమునొసగుగంగావతరణరంగమునుంగాంచి | కలహమునుభుజించి | బ్రహ్మానందమనుభవించి || మంచి ||

౮ గంగ - హిండ్లోల్ — ఆదితాళము.

ప్రతిజ్ఞాభారమెటులదీరునో | హృదయపరితాపం బెటులారునో || ప|| మూఢతచేకురక | ముందువెనుకఁగనక | గాఢముగాపరిభవించితికొని | అభిమానంబున నాడితిగా యిటు | లార్తిగలిగె నిపుడేమి చేయుదును || ప్ర ||

౯. నారదుఁడు - మాయామాళవగౌళ — చతురశ్ర.

భజగోవిందం | భజగోవిందం | గోవిందంభజ మూఢమతే || భ || సంప్రాప్తై సన్నిహితేకాలే సహిసహిరక్షతి డుక్ప్యోకరణే | భజ ||

౧౦. గంగ - మోహన — ఆది.

దయాభరణ | నయాచరణ నీదయచే | భయార్తుల్హరిం | పగధృతిగంటిని | ద | చరాచరములకు | ధరాధరములకు | సురాసురులకును | పరాత్పరుండగు | వరకృపాంబోధియగునారాయణు | చరణాంబుజామృతాస్వాదనమున || ద ||

౧౧. పరిజనులు - నాయిక — దృపద.

జయజయరాజాధిరాజ | దయాశరధి భాగీరథి జయ || శ్రీ లున్ | ఆయురాశోగ్య | శ్రేయముల్ | చిరంబాసగుచు | శ్రీనాథుడు బ్రోచుగాత | చిరాయుష్యంబులుగలుగ | శ్రీతార్తిపాలుండవగుచు || జ ||

౧౨. నారదుఁడు - కాఫీ — ఆదితాళం

ఓభగీరథావినమా | ఓభగీ || నీదుపితలుపడువెత | యమపురవరమున | భయకరముగ | ప్రకటితహతముగనో || భగీ ||

యమునిభటులుకడుహతంబుమీరన్ | చటులవిమతహారకార్యమునక | అనుదిన | మునుకడు | నిడుములువడగను | సలిపెదరికనో || భ ||

౧౩. భగీరథుఁడు - హిండ్లోల్ — రూపకం.

చేరిరాయమునిపురంబూ | నాదుపూర్వులోముసంద్రా || చే ||

భీకరయమయాతనముల | వెతలబడి | కడుతడబడి | నాకులమువినా
శముగా | నెటులకా | శ్రమజెం | దిరొకో॥ చేరి॥

౧౪. భగీరథుఁడు.

సారంగ—కురుజంపె

హితులార | నతులార | యమపురవిషయముల | చెవులార
నాలించి | తిరిగాదా | విశదముగ॥ హితు॥

గతి లేనినావారు | కడునిడుములను గుడువ | విమలాత్ముకరణిని
టు | సలిపితిసఘంబులను॥ హితు॥

౧౫. నారదుఁడు- కళ్యాణి—ఆది.

శ్రీరమాహృదయలోలా | నీరజాన్వితవనలోలా | శుభగుణ
జాలా | వినుతచరిత్రా | విధినుతా॥ శ్రీ॥ విబుధవినుతచరణా | సుమ
హిత సురహితకరుణా | భువనపాలనా | శశిదిశకరశ్రిత నయనా |
నీరజనయనా నిర్మలచరితా | నిజహితభరిత॥ శ్రీ॥

౧౬. భగీరథుఁడు- శ్యామ్—ఆది

ఓహో...కనే | నిలువక చనియెదగా | రయముగా॥ ఓ॥

ఇలగలిగిన ధిరాధీశ్వరులు విస్మయానుమతులై మతులదరన్ | వి
మలంబగువంశమహీశ్వరులీకరణికా వెతలకా గుడిచిరిగానే॥ డోహో॥
నిరతతపంబునొనరైదకా నిజార్యులకుసంతసమిడెదన్ | భగీర
థుండనుయశముకా | దిశలెల్లనునిండగనగణితముగ॥ నోహో॥

౧౭. భగీరథుఁడు- వాచస్పతి—రూపకం.

లోకమాత | శైలసుతా | శ్రీకరగంగా॥ హేలోక॥

1. కరుణాకరి, పరమేశ్వరి ఘనశైలకుమారి కా గురుకృపాకరీ॥ హే॥ లోక
2. కులపావని ఫలదాయిని వాచస్పతివందితా ప్రకృతిసుందరా
హే॥ లోక॥

౧౮. భగీరథుఁడు—(హాయిహై గిరిజాభవానీవలె)

పాహిమాం | గంగాభవానీ | శాంతనిలయే | శ్రీకరీ | పా॥

నిర్గుణీ | చిద్రూపమాయా | విశ్వజనసంభావనీ॥ పా॥

శుభకరీ | మహాగుణధీరాత్మా | శుభసంధాతా | నగసంజాతా

ఓ బీజాక్షరీరూపజననిరో । తరంగనిర్మల నిక్షేపా॥
నిర్గుణీచిద్రూప మాయావిశ్వజనసంభావనీ॥ పాహి॥

౧౯. గంగ—(దాదర దిల్ దారీ తాదారీతోవలె)

భూతలనాథా సంతోషంబుగఁగ । చనుమా । భవహారుని ।
గన్గొనుమా । వేగముగా । నో॥ భూ॥

శ్రీకరమా నాకైలాసంబుగఁ । జేరంగాబోపొమ్మా భూపా ।
భూపాలేశ్వరా । మోదము నీకికన్ । గలుగుప్రీతిగా । శ్రీదంబుగా
కడువీకఁగ॥ భూత॥

౨౦. భగీరథుఁడు.

౧౮. అనుబంధమే తిరిగి పాడుకొనవలెను.

౨౦. గంగ- సారంగ—దృపద.

సర । సిజ । నిభ । సువదన । సురాధిపతివినుతా॥ సర॥
సురుచిరాంగ । కృపాపాంగ । పరమహిమాన్వితవిగమన॥ సర॥
నిరుపమానవిలాససుమహితకర । కరుణాన్వితహితజననుత॥స॥

౨౧. గంగ- సురట—త్రిశ్రగతి.

నిరుపమ శ్రీకాంతామనోహరా । సకలలో । కములుగా పా
డెడువారి॥ నిరు॥

శూలపాణికోమలినై సుందరి నిలచెదననుచుగఁ । పావనియగు
పార్వతితో । శ్రీనాథా పలికితివట॥ నిరు॥

నా యధైర్యమునుహరించి । ననుప్రేముడిగారవించి । పాయక
నాకభయమొసగి । పాలించుము నారాయణ॥ నిరు॥

౨౩. విష్ణువు- శ్రీరాగము—రూపకం.

ఇదె గంగాతోయముగొనుడి । అలలలలలల॥ ఇదె॥

కుదురుగమిమానసములకును ప్రమోద మొనగూర్చెఁనుడి॥
సదమలమిది సద్విలాసమూ॥నాపద । కం । జాతంబుల నణఁగియుండె
సప్రమేయ మతిశాంతము । సుప్రసన్నమఘహారము । మానితముగ
మివిమల క । మండలోదకంబులఁగొను॥ డెదె॥

౨౪. బలిచక్రవర్తి- బ్యాక్—రూపకం.

భీతినిబాంధకుఁ డింకని । శాతకృపాణంబులనరి । వ్రాతంబువ
ధింపుడసురులారా॥ భీతి॥

పాతకుల నెల్ల । బరిమార్చి । పసదూల్చి । భజింపరే । ధృతి
మీర॥ భీతి॥

౨౫. నారదుఁడు-మోహన-చతురశ్ర.

జగములకధిపతిసీవే॥ జగ॥

జగములు । నగములు । జంతుజాలములు । నిగమములును సక
లముసీవే । నరసురగుడులు । నసురులుసీవే । జనపద నానావసతి
సీవే ధరణీనభతారలుసీవే॥ జగ॥

౨౬. దేవతలు - బ్యాన్—త్రిశ్రగతి.

శ్రీధరా । సుగుణాకరా । అఘసం । హరణా । నుతగుణా॥శ్రీ॥
దీనులమముకృపజూడన్ । రావే । మంగళరూపబ్రోవణ । కనవే
వినవే । యరయవే॥ శ్రీధ॥

౨౭. దేవదానవులు - మోహన—కురుజంపె.

తరచరే క్షీరాబ్ధి । యోసురాసురులార । తరచరే మీమన
స్థైర్యంబుమీరగా॥ త॥

ఒకవంకసురలువే । యొకవంకనసురులును । ప్రకటితంబుగవాసు
కినిత్రాటిగాబట్టి॥ త॥

౨౮. (పైవరుసనే) దేవదానవులు.

కటకటామందరనగంబు వారధిమునై । పటువేగమునదాని బె
కలింపజూడరే॥ తర॥

౨౯. అందరు.

క్షీరసాగరఅలలలల॥ క్షీ॥

సుగభీరా । సువిచారా । నగధీరా । మణిహారా॥ క్షీ॥

మంగళకర గురుశీలా । సంగతగుణ గణజాలా । సుజనపాలా
గానలోల । దాసావనా రమారమణ॥ క్షీర॥

30. (2-వకుసనే—దేవదానవులు.

ఘనవాసుకిఫణంబులను బట్టరేవేగ | సదమలసుధారసము,
సమకూర్చురేమీరు|| తరచ||

30. పార్వతి-బీన్ ఫలాన్—త్రిశ్రగతి.

జగన్మంగళంబునీకు సలుపుటఘనమీశ్వరా, సలుపుటఘనమీ
శ్వరా|| జగ|| బాలబిసంబుగ హాలాహలమును పానముజేయుము శూ
లధరా | విడువవలదు | వెరువజనదు | వేల్పులకుహితంబుగా | వే
ల్పులకుహితంబుగా||జ||

(సాకె) ఫాలనేత్రాభీలాజ్వాలా విలాసుండవీపూ | కీలికీలానల్పజ్వాలా
వినోదుండవీపూ |

(మిత్రము) మోహనకరుణాలోలా | గుణజాలా | శుభశీలాఫణి
మాలా|| జగ||

31. శంకరుడు- బ్యాన్—రూపకం.

హేలాగతి నీక్షణంబుహాలాహలచంబనంబు | లీలన్ సలివెద దేవత
లారా|| హే||

తమకం | బునమీ | తనువులు | రక్షించెదన్ | విషమున్ | కబళం
బుగనే | భక్షించెదన్ | దీనతమానుడు | ధీరతబూనుడు |
చింతింపగనేటికి | శాంతింపుఁడీ! హేలా||

33. నారదుడు--కన్నడ—తితాల్.

శ్యామసుందరశుభాంగ | శుభగా | నుతమభాంగ జగదీశభుజగా ||

శ్యా|| లలితరాగకళన్ వినవుగా|| శ్యా ||

స్థిరముగామహాతీస్వననాదము | సుఖముగావినరా సుకుమారా |
సకలలోకధరితా శుభచరితా | లోకనేత | మోక్షదాత |
నిరత || శ్యా ||

34. శంకరుడు—బ్యాన్—ఆడి.

దురాత్ములనునా | పరాక్రమంబున | నిరాటంకముగ | బోశార్తున్,
సురాధిపతులకు | శుభంబుగూర్చెద | సుఖంబుబేర్చెద |
వెతదీరున్ || దు ||

ధీరతచే | ధీరోదారతచే | భయదాకారతచే | లుంతనముం బొనరిం
చెద | లోకంబులు జీకాకుపడన్ || దు ||

31. డైలాగు—మోహన—త్రిశ్రగతి.

చెలు— ఓరీ పింజారీ మితిమీరీ మమ్మిదారీ | దెచ్చుకారణంబదేమీ ||

ఓరోరీ || పారిపోకు మిపుడునిన్ను బట్టికట్టి కొట్టెదము—

భృంగి—.....తాళ్ తాళ్

చెలు— పారిపోకు మిపుడునిన్ను బట్టికట్టి కొట్టెదము |

ఓదురాత్మ | యోఖలాత్మ | పరిహాసమా ||

భృంగి— ఓసిముండలార మీకు రోసమేల నిలుఁడు నిలుఁడు |

చెలు— దుష్టుఁడా | భ్రష్టుఁడా | దుర్మదంబురా || ఓరీ ||

32. చెలులు—భృంగి— డైలాగు— బ్యాన్— రూపకం.

చెలు— సెలతు రేమె | నెలతలార | నీచునితనిబ్రహారింపక || ని ||

పలువిధముల బరిహసింప | పడతుల మము నిటజేర్చెను || ని ||

పార్వతీ సఖుల మటంచు | భావనం దెఱుంగఁడే | గర్వమతిని

వీనిబట్టి | ఖండింపును— దండింపుఁడు || ని ||

భృంగి— తా భూ— ఇకచాలూ | కడుమేలూ | మీగోలూ || నన్ను

తంటాలు బెట్టకుడే ముండలారా ?

చెలు— || నిలతు ||

32. చెలులు— శంకరుఁడు— డైలాగు— బ్యాన్— ఆదితాళం.

శంక— గతాసులుగ మిముత్రిశూలధారల | గారెంతును బానిసలారా ||

గ || హితాహితంబుల నెఱుంగకిటు దు | రృతిన్ వహింతురె |

ధృతిమీర || గ ||

చెలు— మాపై నేటికి కోపము జెందగ | మమురక్షింపుము శూలధరా

భృంగి— కామహారాయీ | గయ్యాభిముండల కనికరింపకుము కసి

దీరా |

చెలు— నీ కెంతకన్నులు తలకెక్కెరా | నీపసజాతు మిప్పుడు తాళరా |

శంక— గతా.....

3౮. చెలులు—బీన్ ఫలాన్—త్రిశ్రగతి.

ఆ | ఆ | ఆ | ఆ | సుమనవినుత | సుగుణభరితః | ఆ ||
 కలుషభరవిమోచనా | కమలనిభ సులోచనా |
 సలలితాంగ | కృపాపాంగ | సదయహృదయ | సుమహిత
 మయ || ఆ ||

౩౯. చెలులు—బీన్ ఫలాన్—ఆటతాళం.

ముల్లకమోహినికి నుయ్యాలో |
 సల్లాపవాహినికి జంపాలో || ము ||
 పుల్లాబలోచనకు | భూభారమోచనకు |
 కల్లోలవాహినికి నుయ్యాలజంపాల|| ము||
 మంగళాంగకు మహామహిమాంతరంగకును |
 రంగచ్ఛభాంగకును | ఉయ్యాల జంపాల|| ము||

శంకరుడు- బ్యాగ్—త్రిశ్రగతి.

వలదువలదు చనగవలదు మోహిని | కరుణగనుము మనవి
 వినుము|| వ|| విరిశరములు నాటెనే | మరుడిటు కనుగీటెనే |
 విడువజాల | వెలికిల | కమలచయన | విమలవినయ|| వ||

౪౦. మోహిని- బ్యాగ్—త్రిశ్రగతి.

చనుముచనుము వదలిచనుము శంకరా | హితమువినుము |
 ధృతినిగనుము||చను|| పరసతులను గవయుటా | పాప మిటుల
 భ్రమయుటా | బలిమిమీర | గవయమేర | హితమువినుము
 ధృతిని గనుము|| చను||

౪౧. శంకరుడు- (సావలియానుమారోరే వలె)

మోహినియశానుమాయురే యీ | ముదితసుగనగా|| మో||
 (సాకె) పురంధ్రీలోకమునా | ఈభువనలావణ్యమోహిని-
 (మిత్రము) యేనారీలలామ సాటియా | నీమోహినియెదుటా||
 మో||

౪౩. శంకరుడు- ౪౦ వ అనుబంధమే పాడుకొనవలెను.

౪౪. నారదుఁడు- కేదార—ఆదితాళం

కడువిచిత్రమగుగా | విమల గంగావతరణ చరిత్రమూ సుమ
హితము|| క|| పార్వతీబహుళ గర్వవిनाశము సర్వేశ్వరమహి
మా విలాసమూ | సురాపగాబంధురవిలాసమూ | మహితమై
బహుతరాద్భుతమగుఁగా|| కడు||

౪౫. శంకరుఁడు- బ్యాగ్—త్రిశ్రీగతి.

ఆహజగన్మోహిని | మరపించిపోయె|| ఆ|| పోవునప్పుడు ఆపా
లతి కీల్లెడసాంపు | భావజకటారియయ్యెగా | పిరుదుల యం
దంబు చందంబు డెందంబలరించెగా|| ఆహ||

౪౬. మోహిని-౪౧ వ అనుబంధమే పాడుకొనవలెను.

౪౭ & ౪౮ శంకరుఁడు ౪౦వ అనుబంధమే పాడుకొనవలెను.

౪౯. సాగరుఁడు.

హరహర త్రిపురాంతకా | అఖలలోకనాయకా|| హ||
పరమానందా ప్రమేయభవహర | భవహర| భవహర||హర||
కరుణాసింధూనీపద | కమలములే స్తుతియించెద | ధ్యానిం
చెద | కీర్తించెద | దయదలపుము | అనవరతము|| హర||

౫౦ నారదుఁడు- మోహన—ఆదితాళం.

గోవిందా | చిదానందా | పతితపావన | ఆఅఅఅఅఅఅ|| గో||
దేవాధిపతినుతచరణా | దైత్యసంహరణా|| గో|| భక్తపాలన |
ముక్తిలోలన | శక్తిచాలన | గుణధనా|| గో||

౫౧. నారదుఁడు- మోహన—ఆది.

గోవిందా గోవిందా గోపాలరాధారమణ|| గోవిందా|| మాధవ
కేశవకృష్ణమురారే | వాసుదేవనారాయణశౌరీ|| గో|| శ్రీధర
మురహరనరహరి హరి | శ్రీతపాలన మధుసూదనశౌరీ|| గో||

౫౨. పార్వతి- భాగేశ్వరి—ఆదితాళం

ఈవిషంబు ప్రాణనాథుజీవము లెటులన్ బాపునో ||ఈ||
సం | తాపమెటులనోర్చుదాననో మది | భీకరమై తోచు
చుండెగటకటా|| యా||

ఘోరవిషానలకీలలచేదనువు | భూరివిపద్దశనందెనుగా | ముని
వరా | ధృతిన్ | భరిం | తునా నిలతునా|| ఈ||

౧౩. పార్వతి- శ్రీరాగము—ఆదితాళము.

ఇదిదురపా | యముగా | దోచె | నేమిసేయుదాన నారదా |
అఅఅఅఅఅఅఅ|| ఇ|| దురితంబనక | మ | దోర్ధతింగనక |
దోషమొనర్చితి నాపతియెడనే | నికనేదారియొ యీవిద్య
తీరగ | సరసగుణా | కరసుజనా | పరిభవ|| మిది||

౧౪. పార్వతి- మాయామాళవశాళ—త్రిశ్రగతి.

విడవా నీపలువతనమునారదా | మానవా | భీకరినగు | శాం
కరినని జగమెఱుగగ|| వి|| మాటికిగంగను నాపతిమహితమా
శిరంబునన్ | నిలుపగదలచెదవలతిగ | నినుక్షమింప నెఱు
గుమా | ఎంచుమా | తలంచుమా | వంచనసలుపగ జాలవు||

విడ||

౧౫. శంకరుడు- బ్యాన్—త్రిశ్రగతి.

నేవెట్టివాడనైతినంచు | తోట్టిమాటలాడువారి | గర్వముడచు
వాడరా యరేయరేయరే - వెట్టివాడనైతినా | విట్టివీగి
యుంటిరా | తోట్టిమాటలా | నే వెట్టివాడనా | గిట్టుమును
చుతలను దిరుగగేలిసేతురా | నాతోడన్|| నే||

౧౬. గంగ.

ఏలనే | చాలునే | ప్రతివచనము బలుకదగదు|| ఏ|| అరమర
లికనేలనే | హఠమునమారాడకే | యరయగ గర్వప్రమ
త్తవగుట యిప్పుడు దెలసెనే | తెలసెనే తెలసెనే | పలుమరు
గరువము | వలదిక|| ఏ||

౧౭. డైలాగు- (హవెలాకేవలె)

గంగ—మాయలాడీ | మాయలాడీ | యేమేనీవగలోహోతెలసెన్ |
చాలుపోవేశంకిణీ|| మా||

సరగునదిరియరాకే | పరుషములాడబోకే | పరమనిర్భాగ్యురాలా |
సాతకీ | దృతభాషిణీ|| మాయ||

పార్వ—పాపజాతీ । పాపజాతీ । ఓహోహోహోపలుగాకీ నీకీ వాగ్వివా
దముచాలునే॥ పాప॥ తగునెనీతోడరట్టూ । పగలెచుక్కల
బుట్టూ । తటుకున నోరుజార । దగునటే । హతభాగినీ॥పాప॥

౧౮. గంగ—సావేరి-దృపద.

అఖండపుణ్యలోకాప్తి । గలుగుగాక శుభకరముగ॥ నఖం॥
సుఖప్రాప్తిరస్తు నిరత । సురలోకప్రాప్తిరస్తు అఖం॥
సదాముదావహాఫలోస్తు । సంతతానందమస్తు
బుధజనసంకీర్తనోస్తు । పుణ్యజీవనప్రదోస్తు॥ అఖం॥

౧౯. విష్ణువు - మాలా కాన్ — ఆదితాళం

గరువపుమాటలుపలుకగదగడిటు । గంగనుభంగము । నలు
పగజాలపు॥ గరు॥ కరమునింద్యమగు కృతమనితలపపు । హరుడువరుం
డని । యాలోచింపపు । భరమగుకార్యముపైనిడుకొంటివి । పారము
లేనివి । పద్భరమగుసుమి ॥ గరు ॥

౨౦. డైలాగు—మోహన, ఆది

నార—వలదమ్మా యీపంతమువిడుమా । వారిజలోచనుహితంబు
వినుమా ॥ వల ॥ కళవళమేటికి గంగనునీపతి । శిరముననుంచు
మీ । వాలోచింపుము ॥ వల ॥

పార్వ—ఇంతపంతమేలనీ కిదేమిమతమునారదా । పంతగించినన్నిట
లవమానపరుపదలచివో ॥

గంగ—పూజ్యుడైన మునివరునెడ పొల్లుమాటలాడదవా

పార్వ—వ్యాజములను బలుకదలచివచ్చితే దురాత్మురాల ॥

విష్ణు—గౌరవంబుమాని పలుకట్టిడియని యెఱుగవే
ధీరవచనమేలనాడ దీనితోడమందాకిని ॥

పార్వ—చాలుచాలునీవును చ । కట్టుదిద్దవచ్చితివా
బేలయనుచు దలచితివో । భీషణియాశాంకరిక ॥

నార—(చతురశ్ర) అమ్మా ! నీవేమిటికందర । నిమ్మాడికిని బాధిం
చెదవమ్మా ॥

విష్ణు—(త్రిశ్రగతి) నాదుమహిమ యెఱుగకీటుల వాడులాడునారదా॥

గంగ—చూచుకొందమపుడు నాప్ర | తాపము నీమహిమంబును ||
నార—వలదమ్మా ||

౬౧. పార్వతి—బ్యాగ్—త్రిశ్రగతి.

నీకేలా | నీపూరకుండుమా | ఎంచుమా | తలంచుమా | వం
చనసలుపగడలచిరి || నీకే ||

పలుపురునేకంబయినను | పరిభవింపదలతురా | కలనైనను |
నాకునిండ | గలుగునటంచుదలచితివె || నీ ||

౬౨. డైలాగు—మోహన—ఆదితాళము.

విష్ణు—చాలునికనీపరాభవము రమ్మా సంగతిదెలసెను || చాలు ||
మేలయ్యెను వేళాకోళము | శృతి | మించిరాగధోరణింబడెను
చాల్ || చాలు ||

శంక—కరుణగనుము కేశవా | గంగనుగొని చనెదవా |

కరముతనువునండున జీవములు నిలుచుటెట్టులో ||

పార్వ—దానిలోడ నీదుతనువు తరలునంచుదలతువా !

గంగ—పొరుషంబులేలనే—

పార్వ—పాపినిమారాడకే—

గంగ—అదరుబెదరు లేకనిటులనాడకే దురాత్మురాల

పార్వ—అదరులేల బెదరులేల పదపదహృదయేశ్వరా ||

౬౩. డైలాగ్—సారంగ—ఆదితాళం.

చెలు—ఊరటగనుమమ్మా నీపూ—ఓఓఓఓహిమగిరిపుత్రి ఊ || ధీర
తబూనుము | దీనతమానుము | శూరవనితకిటుతగదమ్మా |

మదిగనుమా | యిదివినుమా | మనమున || ఊ ||

పార్వ—చెలియలార ణోపదేమిసేతు నిపుడు తెలుపరే | కలతవడి
యొగద హృదయము | కలదా | సులభం | బగుగతి || ఊర ||

౬౪, విఘ్నేశ్వరుండు. బ్యాగ్—త్రిశ్రగతి.

ఎవండునన్ను గెలుచుశూరుండీ జగంబులా || ఎ ||

గరువమడతు , ఖలులబాడుతు | నడతునిప్పుడే || ౨ ||
 (ఆది) పార్వతీసుతుడనేనా | పా | పాత్ముల వధింపలేనా |
 (తీక) నిర్వహింతు | సర్వభార | ముర్వినేలెడకా || ౨వ||

౨౫ చెలులు - మోహన—చాపుతాళం

మంగళముగణపతికి | మంగళముగుణధృతికి
 మంగళమచలధృతికి మంగళమహాశ్రీ
 మంగళమనంగసమ | రంగద్విలాసునకు
 మంగళము శుభమతికి మంగళమహాశ్రీ || మం||

౨౬. శంకరుడు, బ్యాన్—ఆది

దురాత్ములనునా | పరాక్రమంబున | నిరాటంకముగ | బోకా
 ర్తున్ || దు|| చలంబునన్ | బలంబునన్ | స్థిరంబుగకా | హరించెదన్ |
 దు|| శూరతచే | ధీరో | దారతచే | భయదా | కారతచే | క్రూరా
 చారతచే | మారునిపోలికలోకములెల్లను | మారణముకాసలిపెదగా
 రయమున || దు||

౨౭. నారదుడు-రర వ అనుబంధము పాడుకొనవలెను.

౨౮. పార్వ—గంగ—కలిసిపాడునది.

కేదార—జప్తాల్

ఆనందముననాకు | నాలింగనమునిమ్ము | నానేరముక్షమించి |
 ననుకరుణగాంచుమా || ఆ||

చిరకాలవైరంబు | మరవదగుహృదయమున | చేసినయవజ్ఞత
 కు | గలిగెనుఫలముమనకు || ఆ||

౨౯. విష్ణు—నారదుడు కలిసిపాడునది.

బిభహరి-రాగం—ఆదితాళం.

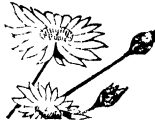
గంగాశరీశంకరులకు నీక | మంగళమగు శుభమగు శోభన
 మగు || గంగా || రంగదుత్తుంగరమా విభవముచే | లంగుగాక నంగజ

మోహనముగ|| గం|| వామభాగమున గౌరివసింపఁగ | సోముడు గంగ
యుశీరమున జెలగగ | కామహరుండగు హరునకు సతతము | కామి
తార్థములు గలుగుచునుండగ|| గంగా||

౭౦ భగీరథుడు—౧౪ వ అనుబంధము పాట.

౭౧ మంగళహారతి.

మంధరధర మంగళకర | మంగళంబురా | మారసుందరా |
శ్రీరమేశ బ్రోవరా | దాసభరణ | దోషహరణ | దానవేశనాశా |
శ్రీనివాసజగదగీశా | శ్రీరమా | నాయకా | జగన్నాయకా|| మం||

కాల కేతనము

(గ్రంథకర్త :— షోమరాజు రామానుజరావుగారు)

కథానాయకుడగు కాల కేతనుడు మహాభయంకర స్వరూపుడై - నిరంతర హత్యాదాహముచే, ప్రకృతి భీకరుడై - యొనరించిన హత్యలసంఖ్యాకములు. కాల కేతనునివంటి భయంకరవ్యక్తి మనఅంధ నాటకములలో నింతకుమున్ను చిత్రింపబడియుండలేదు. ప్రథమముననే యుద్దీసిన రూపలి యాత్మశక్తి మహాసెళాచిత్తు - కాల కేతనుని తుదవఱకును వెంటాడినది. రాజస్వాలకుడగు నీలకంఠుడు రాజ్యకాంతౌతురుడై - రాజనాశసంకల్ప మహాయజ్ఞమున కంకురార్పణము చేసినాడు. చోరశిఖామణియు, జూదరియు నగు మృగేశుఁ డా యజ్ఞమునకు ఉపద్రవ్యగా నిలువబడినాడు. చిన్న భార్యయగు మంగళ దుర్బోధనలు చెవికట్టి - కాల కేతనుడు - మహానాధ్యయగు పెద్ద భార్యను సులోచనను ఘోరముగ హత్యచేసినాడు. భీషణుని యాత్రాత్రి - కాల కేతనజీవితమునం దొక మహాకాళరాత్రి; ఆరాత్రియే సులోచనా వధానంతరమున విశ్వాసపాత్రభృత్యుడగు ఆగభాషి కాల కేతనునిభీకర కరవాలాగ్రమున నీలగూలినాడు. ఆరాత్రియే తండ్రియగు కాల కేతనుడు శాంతి కేతనుని గ్రుడ్లుతీసినాడు! పాపము పండినది! ప్రకృతి కాంతి కాల కేతనునిబాచి వికృతహాసము గావించినది! దిశలు దద్దరిల్లినవి! మంగళా నీలకంఠ మృగేశుల గ్రోహములు రిత్ని హారములమున బయల్పడినవి! కాల కేతనము - మృత్యుసూచకమై అంబరస్థలమున సంచలించుచున్నది. సర్వజననాశన యొనరించి కాల కేతనుడు పశ్చాత్తాఃశోకముచే ఆత్మహత్య చేసికొన్నాడు. చదువఁ దగిన భయానక నాటకము!

వల సు 1—0—0.

వలయువారు :— సరస్వతీబుక్ డిపో, బెజవాడ.

అనివ్రాయవలెను.

సరస్వతీ బుక్ డిపోవారి స్టేబ్లీ నాటకములు

పానుగంటి లక్ష్మీ సరసింహారావు గారివి	ప్రతాపరుద్రీయము సో రా	1-4
కోకిల	మహాభక్తవిజయము	1-4
సరస్వతి	తాజ్ మహల్ (జహన్నారా)	1-4
వీరమతి	భోజకాలిదాసు	1-2
పూర్ణిమ	సంగీత శశిరేఖ	1-0
ముద్రిక	చందాల కేశవదాసు గారివి	
నృద్ధవివాహము	కనక్తారా	రు 1-4
మాలతీమాల	బలిబంధనము	1-0
బుద్ధబోధసుధ	శ్రీకృష్ణ తులాభారంసాంగు	0-12
పద్మిని	రాధాకృష్ణ సాంగు	0-12
సరోజని	జంధ్యాల శివన్నశాస్త్రిగారివి	
రాతి స్తంభము	దుర్గాదాసు	రు 1-4
విచిత్రవివాహము	రాణా ప్రతాపసింహ	1-4
చూడామణి	ఇచ్చాపురపు యజ్ఞనారాయణ శాస్త్రిగారివి.	
విద్యత్కవి మల్లాది అమృత రామ శాస్త్రి గారివి	రసపుత్రవిజయము	రు 1 0
ద్రౌపదినిస్తానహరణము	రాణాప్రతాపసింగ్	1 0
రు 1-4	ముత్తినేని వెంకట చెన్నకేశవులుగారివి	
భక్తచోళామిళ	చండిక	రు 1 2
కృష్ణలీల (కొత్తది)	తులసీదేవి (సతీతులసి)	1 2
సోమరాజు రామానుజరావు గారివి	శివలీల	1 0
రంగూన్ రాజి(పతిభక్తి)రు	దక్షాధ్వరం (సతీదేవి)	1 2
1-4	శ్రీరాముల సచ్చిదానందశాస్త్రిగారివి	
సతీసక్కుబాయి	సావిత్రీ	1 4
1-4	నందూరి శివరావుగారివి	
ధరణికోట	చంద్రగుప్త	1 2
1-4		
గంగావతరణము		
1-4		
భీష్మబ్రహ్మచారి		
1-2		
సతీ అనసూయ		
1-2		
కాలకేతనము		
1-2		

వలదు గారు సుబ్బారావు అండ్ సన్, స్టేబ్లీ బుక్ డిపో, బె జ వా డ.

సరస్వతీ బుక్ డిపోవారి స్టేజీ నాటకములు

<p>శ్రీపాద కృష్ణమూర్తికావ్రీ గారివి</p> <p>బాబ్బిలియుద్ధము రు 1-0</p> <p>అయినాపురపు సుందరరామయ్యగారివి</p> <p>గులేబకావళి రు 1-0</p> <p>ఊర్వశీశాపవిమోచనము 1-0</p> <p>పనక బకావళి 1-0</p> <p>బంగళా బకావళి 1-0</p> <p>ప్రతిజ్ఞాపాండవము 0-12</p> <p>ప్రతిజ్ఞాయాదవము 0-12</p> <p>వాసంతిక (చెంచులక్ష్మి) 0-12</p> <p>గరుడగర్వభంగము 0-12</p> <p>లాల్ గోహాన్ 0-12</p> <p>శ్రీకృష్ణవిలాసము 0-12</p> <p style="padding-left: 20px;">సూరి పార్థసాధి కర్మగారివి</p> <p>రంగూన్ మెయిల్ రు 1-2</p> <p>కీఫారి 1-0</p> <p style="padding-left: 20px;">కాళ్ళకూరి హనుమంతిరావుగారివి</p> <p>కాలేజీ గరల్ రు 0-12</p> <p>లేడీడాక్టరు 0-8</p> <p style="padding-left: 20px;">కాళ్ళకూరి గోపాలరావుగారివి</p> <p>వాలీక్లి రు 1-2</p> <p style="padding-left: 20px;">ఓకుపాటి చిదంబంకావ్రీగారివి</p> <p>శ్రీరామాంజనేయము అను } 1-0</p> <p>హనుమద్రామనంగ్రామము }</p>	<p>డి.కె.కూరు సత్యనారాయణగారివి</p> <p>అనారకలి రు 0-12</p> <p style="padding-left: 20px;">వేదాంతకవిగారివి</p> <p>సెలుంగుశర్మి రు 1-2</p> <p>చిలకమర్తి లక్ష్మీనరసింహ్వాంగారివి</p> <p>ప్రసన్న యాదవము రు 0-8</p> <p>పాగిజాతాపహరణము 0-8</p> <p style="padding-left: 20px;">యద్రమిల్లి సూర్యప్రకాశరావుగారివి</p> <p>మోడరన్ బి. ఏ. రు 1-0</p> <p style="padding-left: 20px;">సోమరాజు అచ్యుతరావుగారివి</p> <p>వత్సప్రతాప్ (అనసూయ) రు 1-2</p> <p style="padding-left: 20px;">కేకవరపు రామకృష్ణకావ్రీగారివి</p> <p>భక్తమీరాబాయి రు 1-2</p> <p style="padding-left: 20px;">శ్రీపాద కామేశ్వరరావుగారివి</p> <p>ఎకిచ్ వ్యాలా (ఒక పెన్) రు 1-0</p> <p>పురర్విచాహము 1-0</p> <p>భారతిరమణి 1-0</p> <p>ది త్తవృత్తి 1-0</p> <p>కళాపహాడ్ 1-0</p> <p>మాధవాచార్యవిద్యారణ్య 1-0</p> <p>సంభాజీ నిర్మాణము 1-0</p> <p>బిల్వమంగళ 1-0</p> <p>శివాజీశీలము 1-0</p> <p>లీలావతి సునోచనలు 1-0</p>
---	--

వలయువారు :—కొండుకూరి సుబ్బారావు అండ్ సన్,

ప్రొఫ్రయిటర్లు : సరస్వతీ బుక్ డిపో, బెజవాడ.

